

Ugdymo plėtotės centras
Lietuvos katechetikos centras

**METODINĖS REKOMENDACIJOS PAGRINDINIO UGDYMO ROMOS KATALIKŲ
TIKYBOS BENDROSIOS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMUI**

Dorinis ugdymas

Parengė: G. Rugevičiūtė, E. Margytė

*Pavyzdžius teikė:
D. Kratukienė,
R. Šalkauskienė,
L. Žostautaitė
V. Žičkaitė*

2008

TURINYS

1. METODINIŲ REKOMENDACIJŲ PASKIRTIS	4
2. DALYKO VIETA UGDANT KOMPETENCIJAS	4
3. ATNAUJINTOS KATALIKŲ TIKYBOS BENDROSIOS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO ASPEKTAI	6
3.1 Tendencijos, turėjusios įtakos katalikų tikybos mokymo Bendrosios programos atnaujinimui	6
3.2. Katalikų tikybos mokymo Bendrosios programos naujovės.....	7
3.3. Dalyko pasirinkimas	9
3.4. Katalikų tikybos ir kitų mokomųjų dalykų integravimo galimybės Bendrojoje programoje	9
3.5. Religinio ugdymo principai.....	13
4. TIKYBOS MOKYMO PLANAVIMAS	14
4.1. Planavimo nuostatos	14
4.2. Ilgalaikis ugdymo planavimas	15
4.3. Ilgalaikių planų pavyzdžiai	16
4.3.1. Katalikų tikybos V klasės ilgalaikis planas (32 pamokos).....	16
4.3.2. Katalikų tikybos VI klasės ilgalaikis planas (37 pamokos).....	18
4.3.3. Katalikų tikybos VII klasės ilgalaikis planas (37 pamokos)	20
4.3.4. Katalikų tikybos VIII klasės ilgalaikis planas (37 pamokos).....	22
4.3.5. Katalikų tikybos IX klasės ilgalaikis planas (37 pamokos).....	26
4.3.6. Katalikų tikybos X klasės ilgalaikis planas (37 pamokos).....	28
4.4. Trumpalaikis (mokymosi ciklo) planavimas	31
4.5. Trumpalaikių planų pavyzdžiai.....	32
4.5.1. Trumpalaikis katalikų tikybos V klasės 1 ciklo planas	32
4.5.2. Trumpalaikis katalikų tikybos VI klasės 4 ciklo planas	34
4.5.3. Trumpalaikis katalikų tikybos VII klasės 3 ciklo planas.....	36

4.5.4. Trumpalaikis katalikų tikybos VIII klasės 8 ciklo planas	39
4.5.5. Trumpalaikis katalikų tikybos IX klasės 2 ciklo planas	41
4.5.6. Trumpalaikis katalikų tikybos X klasės 8 ciklo planas	44
4.6. Pamokos planavimas	46
4.7. Pamokų planų pavyzdžiai	46
4.7.1. Katalikų tikybos pamokos V klasei planas	46
4.7.2. Katalikų tikybos pamokos VII klasei planas	49
4.7.3. Katalikų tikybos pamokos VII klasei planas	52
4.7.4. Katalikų tikybos pamokos IX klasei planas	56
4.7.5. Katalikų tikybos pamokos X klasei planas	61
4.8. Integruotų pamokų pavyzdžiai	64
4.8.1. Integruota katalikų tikybos ir gamtamokslinio ugdymo pamoka VI klasėje	64
4.8.2. Integruota katalikų tikybos ir lietuvių kalbos pamoka VII klasėje	72
5. TIKYBOS MOKYMO PASIEKIMŲ VERTINIMAS UGDYMO PROCESĖ	81
5.1. Mokinių įsivertinimo pavyzdžiai tikybos pamokose	81
5.2. Kaupiamojo vertinimo pavyzdžiai tikybos pamokose	82
6. LITERATŪRA IR NAUDINGI INTERNETINIAI PUSLAPIAI	85

1. Metodinių rekomendacijų paskirtis

Metodinių rekomendacijų paskirtis – padėti katalikų tikybos mokytojui planuoti ir organizuoti ugdymo procesą pagal atnaujintą katalikų tikybos Bendrąją programą pagrindiniam ugdymui (žr. Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos Pagrindinio ugdymo Bendroji programa. Dorinis ugdymas. Katalikų tikyba. 2 priedas. – Vilnius, 2008. – <http://www.pedagogika.lt>).

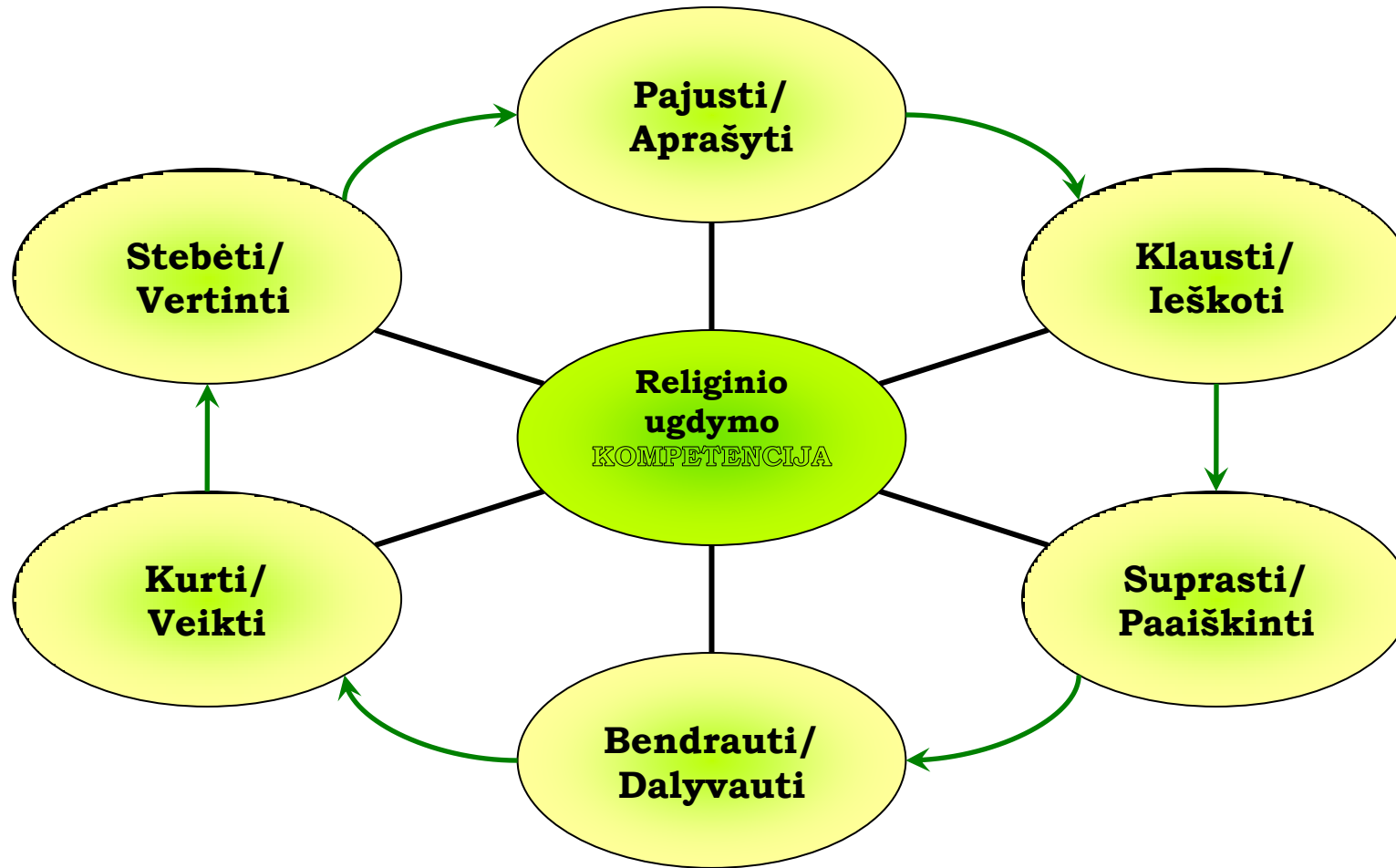
Rekomendacijose apžvelgiama katalikų tikybos Bendrosios programos kaita. Apmaštomis tikybos mokymo(si) proceso principai. Pateikiama ilgalaikio, trumpalaikio planavimo ir pamokų plano pavyzdžių. Siūlomi tikybos mokymo vertinimo būdai.

2. Dalyko vieta ugdant kompetencijas

Tikybos mokymas mokykloje yra dorinio ugdymo dalis. Religinis ugdymas mokykloje orientuotas į asmenybės brandinimą, į žmogaus pasaulėjautos ir pasaulėžiūros kūrimą remiantis vertybėmis. Visas ugdymas mokykloje nukreiptas kompetencijoms ugdyti. Kompetencija – tai asmens gebėjimas susitelkus atlikti užduotį naudojantis žinių, supratimo, įgūdžių, gebėjimų ir vertybinių nuostatų visuma. Religinis ugdymas nukreiptas gebėjimams lavinti, siekti apibrėžtų Bendrojoje programoje laukiamų rezultatų. Krikščionio kompetencija – tai atsakingas, iniciatyvus, tikėjimu grindžiamas gyvenimo būdas siekiant užsibrėžtų tikslų, noro mokytis visą gyvenimą, susirasti pagal savo gebėjimus ir išsilavinimą tinkantį darbą, dalyvauti visuomenės ir Bažnyčios gyvenime, tapti aktyviu piliečiu.

Tikybos mokyme svarbu ne žinių perdavimas ar moralės mokymas, bet mokymas(-is) atpažinti ir svarstyti visuomenės, asmens ir egzistencines problemas, jų svarbą gyvenamame laike, žmogaus troškimus, jo orumo, savivertės ir pagarbos kitam būtinybę. Vienas svarbiausių kompetencijos dėmenų yra teigiamos nuostatos. Toks ugdymas(-is) grindžiamas patirtimi, pažinimu, išgyvenimu ir veikla. Skatinama mokinių refleksija, kritinis mąstymas, atsakomybės prisiėmimas savarankiškai sprendžiant problemas.

Ugdymo proceso eiga pateikiama veiksmažodžių poromis atspindint visuminį asmens ugdymą. Tai padeda lavinti religinio ugdymo kompetenciją (žr. 1 pav.). Atnaujinta katalikų tikybos programa pritaikyta esminėms dalyko ir Bendrosioms kompetencijoms (mokėjimo mokytis, komunikavimo, pažinimo, socialinei, iniciatyvumo ir kūrybingumo, asmeninei) lavinti. Tikybos mokymas siejamas su integruojamosiomis ir sveikos gyvensenos ugdymo prevencinėmis programomis (žr. Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos Pagrindinio ugdymo Bendroji programa. Bendrųjų kompetencijų ir gyvenimo įgūdžių ugdymas. 11 priedas. – Vilnius, 2008. – <http://www.pedagogika.lt>). Siekiama tarpdalykinės integracijos, nes mokinio vertybių nuostatos ugdomos visų dalykų pamokose.

1 pav.

3. Atnaujintos katalikų tikybos Bendrosios programos įgyvendinimo aspektai

3.1 Tendencijos, turėjusios įtakos katalikų tikybos mokymo Bendrosios programos atnaujinimui

Katalikų tikybos ugdymo turinio kaitą įtakojo visuomenės ir mūsų šalies aspektai: kitų kultūrų įtaka, grėsmė kultūriniam tapatumui, religijos vieta visuomenėje. Besimokančio jaunimo dėmesio centre – mokslo ir ekonomikos pažanga, informacinių komunikacijos technologijų plėtra, bet ne klausimai apie žmogų, tikėjimą ir Dievą. Ugdytojams žinoma, kad prioriteto suteikimas racionalumui žeidžia dvasinę asmens pusiausvyrą. Socialinis visuomenės diferencijavimasis išryškina socialines problemas, kurios jaunimui kelia baimę, nenorą keistis, judėti į priekį ir keisti situaciją. Todėl mokykloje įsigali pesimistinės, nusivylimo, abejingumo, beprasmiškumo mokinių bendravime ir tikslo siekime nuotaikos. Susiklosčius tokiai situacijai religinis ugdymas galėtų padėti jaunimui ugdyti(s) kritinį mąstymą ir ieškoti būdų keisti esamą padėtį. Tai – nauja religinio ugdymo perspektyva, skatinanti pozityviai mąstyti, atsakingai elgtis ir veikti.

Tikybos mokymo turinio kaitą sąlygoja ir pasikeitęs Lietuvos gyventojų požiūris į tikėjimą. Mes gyvename visuomenėje, kur religija nėra pats savaime suprantamas dalykas. Išoriškai girdimi sakraliniai žodžiai, regimi religiniai veiksmai, simboliai, ženklai dažnai priimami tik kaip kultūros, tradicijos dalis. Tikėjimas yra gyvas žmonių gyvenimo patirtyje, turėtų būti apmąstomas ir įvardinamas kasdienėse situacijose. Demokratinėje visuomenėje tikybos mokymas – tai galimybė viešai kelti gyvenimo klausimus, ieškoti Dievo ir žmogaus bendrystės bei konkrečios to ryšio raiškos toje visuomenėje ženklų. Ugdant asmenį ir lavinant pilietinę tapatybę religija yra svarbus veiksnys ne tik perduodant vertybes ir kuriant kultūrą, bet ir ugdant kitokį – atvirą sau, kitam, pasauliui, transcendencijai – mąstymą. Tikybos mokyme siekiama giluminio asmens dvasios lygmens ugdymo ir kultūrinio sąmoningumo. Religinis ugdymas asmeniui padeda įsišaknyti tikėjime ir gyvenime.

Šiandien tikybos mokymas švietimo sistemoje negali būti suprastas kaip katechezės užsiėmimai. Katechezė ir tikybos mokymas nors skiriasi tikslais, metodais, auditorija, vieta, tačiau dvasiniame asmens ugdyme yra susiję dalyko turiniu. Tikybos mokyme yra skelbiama ir perduodama Evangelija kviečiant mokinius patiems rinktis gyvenimo kelią. Mokytojui reikia jiems tik nurodyti bendražmogiškųjų ir dvasinių vertybių šaltinį. Katechezės susitikimuose asmenys yra ruošiami sakramentiniam gyvenimui, tikėjimo išpažinimui. Katechezė turėtų vykti parapijos bendruomenėje, kur Evangelija skelbiama, švenčiama, pagal Ją gyvenama perduodant Ją visiems, kurie apsisprendė sekti Kristų. Tikybos pamokose yra žadinamas tikėjimas, gilinamas supratimas apie krikščionybę siūlant taikyti šias vertybes gyvenime. Tai greičiau naujos gyvenimo perspektyvos atvėrimas pažįstant Dievą ir Jo meilę žmogui. Tai – ieškojimas tiesos, gyvenimo situacijų aptarimas tikėjimo požiūriu. Taip vedama į tikėjimo realybę kviečiant įsipareigoti ir gyventi tikėjimu. Tikėjimas negali būti primestas, nes tai – Dievo dovana. Jis turi būti išgirstas, suprastas, trokštamas gerbiant Dievo vaikų laisvę. Čia yra svarbu lavinti mokinių gebėjimą klausyti, ieškoti, atrasti, išreikšti, atsilipti.

Šiuolaikinėje visuomenėje ir šeimose egzistuoja pasaulėžiūrų įvairovė. Tokiomis sąlygomis nėra lengva ugdyti asmens pasaulėžiūrą ir lavinti religijos bei dvasines vertybes. Komunikacijos priemonės (reklama, televizija, internetas ir kt.) dažnai kursto vartotojiškas visuomenės nuostatas iškeliant „laisvo“ šiuolaikinio žmogaus be Dievo įvaizdį. Išskyla tiesos, asmens tapatybės, bendravimo su kitais problema. Ugdymo procese vis sudėtingiau svarstyti gyvenimo klausimus, mokyti reikšti savo nuomonę, rasti bendrus sprendimus. Šeima ne visuomet yra pajėgi perduoti tikėjimą. Tikybos pamokos negali kompensuoti tėvų religinio gyvenimo, jų mokymo ir liudijimo. Tikybos pamokose sudaromos sąlygos tikėjimo žadinimui, širdies atsivėrimui, krikščionių tikėjimo suvokimui išmokstant suprasti žodžių, simbolių sąvokas, atsakingo elgesio būtinybę. Tikybos pamokose siekiama ugdyti religinę

kultūrą atskleidžiant tradicijų, švenčių, apeigų prasmes, mokantis laisvai išpažinti katalikų tikėjimą ir remiantis bendražmogiškais vertybėmis. Sudaromos sąlygos asmeniui mokytis įsisąmoninti savo ir kitų patirtis, analizuoti gyvenimo reiškinius ir apmąstyti juos krikščionybės požiūriu.

Katalikų tikybos Bendrosios programos atsinaujinimą sąlygojo ir švietimo sistemos kaitos procesai:

- ugdymo turinio paradigms kaita (perėjimas nuo mokymo link mokymosi; nuo tradicinių mokymo kelių link mokymosi kelių pasirinkimo; nuo indėlio vertinimo link siekiamų rezultatų ir pasekmių įvertinimo; nuo dalykų mokymo link integruoto mokymosi; nuo dalyko turinio link mokymosi patirčių; nuo formalaus mokymo link nenutrūkstamo mokymosi proceso);
- Bendrosios programos esminiai tikslai (besimokančios asmenybės puoselėjimas, metakognityvinis lavinimas, kognityvinis ugdymas, pamatinių žinių perteikimas ir įgūdžių lavinimas);
- religinio ugdymo pokyčiai Katalikų Bažnyčioje (2003 m. Lietuvos Vyskupų Konferencija patvirtino gaires tikybos mokymui ir parapinei katechezei diferencijuoti. Dokumente nurodyta, kad vaikų bei suaugusiųjų rengimas sakramentams bus sutelktas parapijų bendruomenėse, o tikybos pamokose mokykloje siūloma labiau akcentuoti egzistencinių, dorinių, socialinių klausimų nagrinėjimą tikėjimo požiūriu. Bendrajame katechezės vadove nurodyta, jog religijos mokymo mokykloje „tikslas yra įsiskverbti į kultūros sritį ir bendradarbiauti su kitais mokomaisiais dalykais“¹);
- Bendrosios programos struktūra (nukreipta į mokinių kompetencijų ugdymą, ugdymo individualizaciją ir diferenciaciją, mokinių vertinimą).

3.2. Katalikų tikybos mokymo Bendrosios programos naujovės

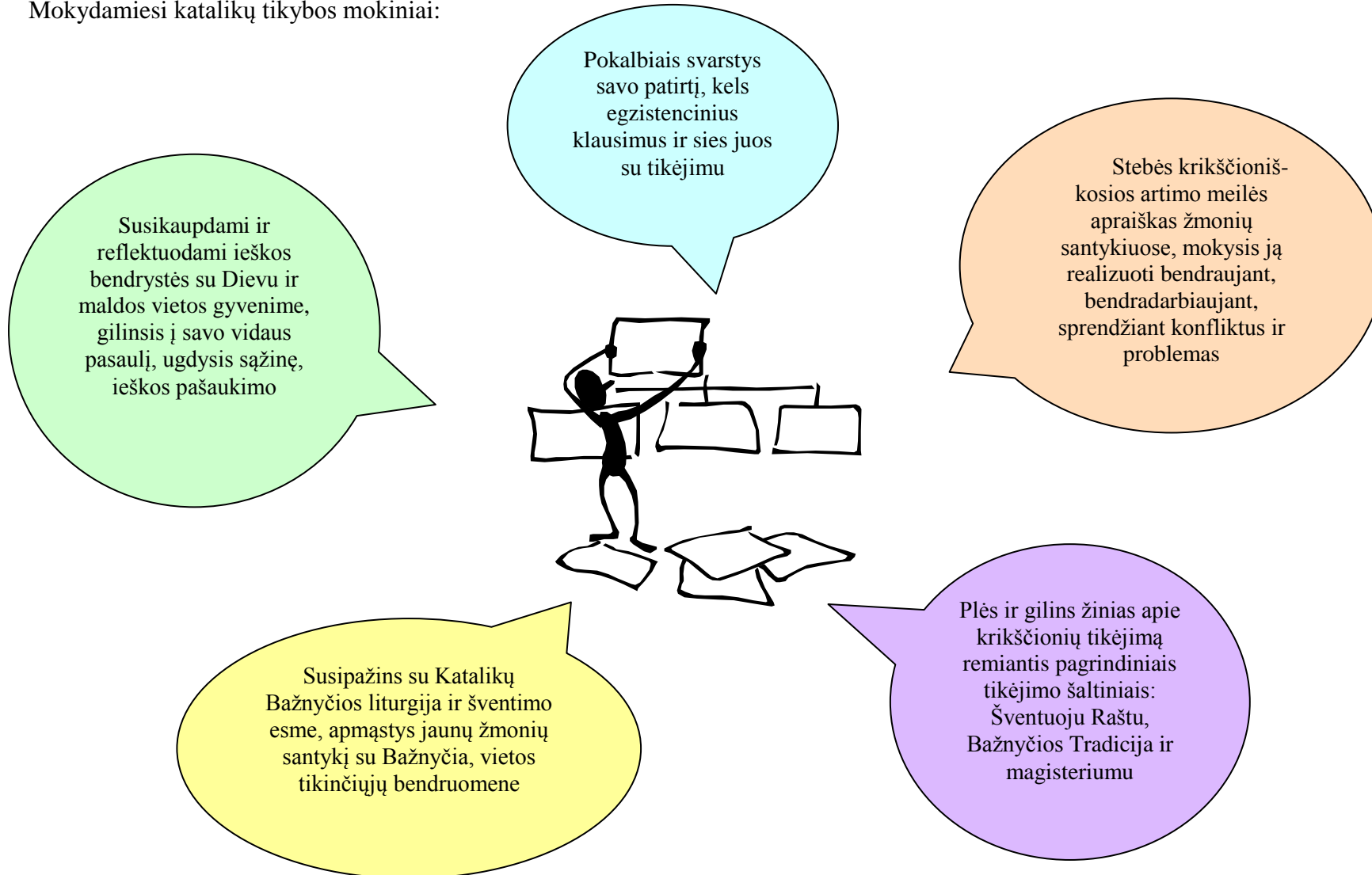
Atnaujintoje tikybos mokymo programoje yra naujų struktūrinių dalių:

- mokymo programa parengta orientuojantis į mokinio kompetencijų ugdymą;
- programos turinys perduodamas koncentrais: V-VI; VII-VIII; IX-X klasės. Tai leidžia kiekvienam pedagogui individualiai taikyti programą pagal mokinių poreikius, interesus ir jų mokymosi lygį nuosekliai vedant tikėjimo pažinimo keliu;
- aprašomas mokinių gebėjimų raidos procesas, kurio paskirtis – parodyti, kaip „auga“, sudėtingėja asmens gebėjimai aukštesniame konkreste;
- suvienodintos tikybos mokymo(si) veiklos sritys: gyvenimo klausimų nagrinėjimas tikėjimo požiūriu; bendravimas ir sutarimas; Šventojo Rašto ir tikėjimo pažinimas; atsiliepimas į Dievo ir Bažnyčios kvietimą; dvasinis augimas;
- aprašyti mokinių pasiekimai, kurie sudaro kompetencijos sudedamąsias dalis: žinias ir supratimą, gebėjimus ir vertybines nuostatas;
- ugdymo gairės – tai pagalba mokytojui, kur bendrais bruožais aprašyta aktyvi mokinio ir mokytojo sąveika siekiant nurodytų ugdymo(si) rezultatų;
- turinio apimtis yra pateikta po kiekvieno konkreste, kur akcentuojama idėja, klausimas, esminės dalyko žinios, turima mokinio patirtis, kultūrinis ir religinis aplinkos kontekstas;
- programa kreipiama į aktyvų ugdymo proceso organizavimą, kur matyti, kaip keičiasi mokinių vertybinės nuostatos ir įvardinami lavinami gebėjimai.

¹ Bendrasis katechezės vadovas. – Kaunas: Lietuvos katechetikos centras, 1998, p. 76.

Religinis ugdymas yra nukreiptas į mokinių gebėjimų lavinimą atliepiant klasės, mokinio mąstymo, poreikių, interesų, mokymosi lygį. Katalikų tikybos mokytojas planuodamas ugdymo procesą turėtų padėti mokiniui tikėjimo požiūriu išsiugdyti vertybines nuostatas, bendrauti ir bendradarbiauti su kitais žmonėmis vadovaujantis sąžinės balsu ir artimo meile bei gerbiant įvairias pažiūras. Mokiniai skatinami išgirsti bei suvokti Dievo kvietimą kiekvienam asmeniškai pozityviai save realizuoti visuomenėje, Bažnyčioje, pasaulyje ir į tą pašaukimą atsiliepti.

Mokydamiesi katalikų tikybos mokiniai:

3.3. Dalyko pasirinkimas

Tikybos mokymą švietimo ugdymo įstaigoje gali rinktis visi mokiniai (tikintieji, abejojantys, netikintieji). Pagal Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymą mokiniui iki 14 metų tradicinės religinės bendruomenės ar bendrijos tikybos arba etikos dalyką renka tėvai (globėjai, rūpintojai). Sulaukęs 14 metų mokinys pats apsisprendžia, kokį mokomąjį dalyką – etiką ar tikybą – pasirinkti. Pasirinkimą lankyti tikybos pamokas įtakoja visuomenės ir mokyklos bendruomenės požiūris į religiją, šeimos ir bendraamžių pasaulėžiūros nuostatos, tikybos mokytojo kompetencija ir mokinių poreikiai bei interesai, pamokos organizavimo stilius ir nuoširdūs, atviri bendravimo su kitais ir bendradarbiavimo santykiai.

Siūloma mokinių tėvams (globėjams) ir mokiniams pristatyti abiejų dorinio ugdymo dalykų programas, ilgalaikius planus, kad galėtų sąmoningiau ir atsakingiau rinktis. Mokytojams gerinant mokymosi kokybę svarbu išsiaiškinti tėvų, mokinių poreikius ir lūkesčius.

Atnaujintos dorinio ugdymo (etikos ir tikybos) programos bei mokymo priemonės rengiamos koncentrais, todėl mokiniams bei jų tėvams rekomenduojama tikybą arba etiką rinktis ne trumpesniai kaip dviejų mokslo metų laikotarpiui, o užbaigus koncentrą, jeigu tikrai būtina, galima keisti dalyko pasirinkimą. Toks pasirinkimas padėtų kryptingiau, nuosekliau organizuoti ugdymo procesą. Mokiniai galėtų įgyti užsibrėžtų žinių, pasiekti reikalingų gebėjimų, įgūdžių, vertybinių nuostatų ir realizuoti įgytas savo kompetencijas atliekant užduotis bei vykdant įvairias veiklas.

3.4. Katalikų tikybos ir kitų mokomųjų dalykų integravimo galimybės Bendrojoje programoje

Tikybos mokyme integruojanti ašis yra pats mokinys, jo vientisumas, unikalumas, vertingumas. Ugdymo procesas organizuojamas taip, kad asmuo jungtų ir augintų išorines ir vidines galias. Programoje ryški integracinė ašis su realiu gyvenimu iškeliant šių dienų žmogaus ir visuomenės problemas.

Norėdamas padėti mokiniams sėkmingai ugdytis bendrąsias kompetencijas tikybos mokytojas turėtų apgalvoti, kaip pamokose jis įgyvendins integruojamosiose programose numatytą ugdymo turinį, kokių sąsajų temų, problemų ir ugdomų gebėjimų požiūriu galima rasti su kitais mokomaisiais dalykais. Pateikta lentelė - tai pavyzdys, kaip mokytojas gali sistemingai ir kryptingai ugdyti tarpdalykines žinias, gebėjimus ir nuostatas nuo 5 iki 10 klasės.

Sritis, dalykas	Integravimo aspektas		
	5-6 kl.	7-8 kl.	9-10 kl.
Etika	<p>Išvelgti, kuo esu panašus į kitus, o kuo unikalus.</p> <p>Vertinti asmenis remiantis ne vien išvaizda, bet ir jų charakterio savybėmis.</p> <p>Paašškinti savo poelgių motyvus.</p> <p>Mąstyti ir įvertinti riziką, kokią žalą gali padaryti rūkymas, alkoholio ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimas.</p>	<p>Analizuoti savo fizinius ir dvasinius pokyčius.</p> <p>Ieškoti fizinių ir dvasinių poreikių dermės ir nepasiduoti neigiamoms emocijoms.</p> <p>Pripažinti savo klaidas, jų nebijoti.</p> <p>Praktikuoti sveiką gyvenseną, numatyti žalingų įpročių padarinius.</p> <p>Rodyti pagarbą šeimos nariams, rūpintis</p>	<p>Kelti tapatumo paieškos problemas, nurodyti būdus, kaip jas spręsti.</p> <p>Sieti savo laisvę su apsisprendimu ir atsakomybe.</p> <p>Analizuoti savo vertybines nuostatas ir jų kaitą, šios kaitos priežastis ir pasekmes.</p> <p>Įvertinti sąžinės reikšmę moraliniam gyvenimui.</p>

	<p>Kreiptis pagalbos kilus konfliktams, stengtis taikiai juos spręsti.</p> <p>Pozityviai mąstyti ir kalbėti apie kitokios išvaizdos, kultūros, tikėjimo, amžiaus ar lyties žmogų.</p> <p>Pagrįsti, kodėl šeima yra esminė vertybė kiekvienam iš mūsų.</p> <p>Analizuoti skurdo ir socialinės atskirties priežastis, ieškoti būdų, kaip būtų galima padėti savo aplinkos neturtingų šeimų vaikams, našlaičiams, seneliams.</p> <p>Kelti klausimus apie gyvybės atsiradimą ir įvairovę.</p> <p>Išvelgti galimus pavojus gyvybei ir siūlyti būdus, kaip išvengti rizikos.</p>	<p>jais, vertinti nepamainomą genetinį šeimos ryšį, taikiai spręsti kylančius konfliktus.</p> <p>Gerbti kitatautį, esantį toje pačioje klasėje.</p> <p>Lyginti, kuo skiriasi religinė bendruomenė nuo pasaulietinės bendruomenės.</p> <p>Suprasti, kokios svarbios yra dvasinės vertybės ir jų siekti.</p> <p>Analizuoti ir kritiškai vertinti žiniasklaidos pateikiamą informaciją, reklamas.</p>	<p>Adekvaciai suvokti savo galimybes ir norų ribas, juos derinti.</p> <p>Pozityviai vertinti vienatvę kaip žmogaus egzistencinę ir kartais pasirinktą būseną.</p> <p>Pagarbiai bendrauti su kitos lyties bendraamžiais.</p> <p>Mokėti atleisti kaltę.</p> <p>Analizuoti tautinius, rasinius skirtumus, nesutarimų priežastis ir gebėti demokratiškai spręsti problemas.</p> <p>Kritiškai vertinti prievartos naudojimą.</p> <p>Ieškoti moralių būdų, kaip spręsti šiuolaikines vartojimo kultūros problemas.</p> <p>Analizuoti grėsmės gyvybei ir jos išsaugojimo problemas, turėti savo nuomonę apie abortus, eutanaziją, žalingus įpročius ir argumentuotai ginti prigimtinių žmogaus teisę gyventi.</p>
Lietuvių kalba	<p>Išsakyti savo nuomonę apie gerai pažįstamus dalykus, vertinti, argumentuoti remiantis patirtimi.</p> <p>Dalyvaujant įvairaus pobūdžio pokalbiuose efektyviai klausytis, klausti, atsakyti, reikšti savo nuomonę.</p> <p>Išsakyti savo nuomonę, argumentuoti remiantis patirtimi.</p>	<p>Išsakyti savo nuomonę apie mažiau pažįstamus dalykus, vertinti, argumentuoti remiantis patirtimi ir kitais šaltiniais.</p> <p>Dalyvaujant įvairaus pobūdžio diskusijose efektyviai klausytis, klausti, atsakyti, prieštarauti, argumentuoti.</p> <p>Savarankiškai rasti kelis šaltinius ir informaciją nurodyta tema. Tinkamai ją pasirinkti, klasifikuoti. Vertinti šaltinius informatyvumo požiūriu.</p> <p>Kurti įtikinamojo pobūdžio tekstus.</p>	<p>Tiksliai, aiškiai informuoti: nuosekliai, dalykiškai paaiškinti sąvokas, analizuoti procesus, reiškinius.</p> <p>Išsakyti požiūrį apie gana abstrakčius dalykus, vertinti, argumentuojant remtis įvairiais šaltiniais.</p> <p>Dalyvaujant įvairaus pobūdžio diskusijose efektyviai klausytis, klausti, atsakyti, kelti problemas, svarstyti, argumentuoti, prieštarauti, vertinti, apibendrinti.</p> <p>Interpretuoti skaitomus tekstus: išsakyti savo požiūrį, nuosekliai plėtojant pagrindinę mintį, vertinti.</p>
Gamtamokslinis ugdymas	<p>Paašškinti alkoholio vartojimo keliamus pavojus.</p> <p>Kritiškai vertinti nuodingųjų medžiagų, rūkymo poveikį bręstančiam organizmui.</p>	<p>Bendrauti ir bendradarbiauti su kitos lyties bendraamžiais, kartu spręsti su brendimu ir lytiškumu susijusias problemas.</p>	<p>Išsakyti savo idėjas, savarankiškai rasti reikiamą informaciją įvairiuose šaltiniuose, teisingai vertinti jos patikimumą, gebėti apibendrinti ir klasifikuoti, perteikti kitiems.</p>

	Remiantis pavyzdžiais, paaiškinti taršos poveikį gamtai ir nurodyti, kaip galima mažinti taršą.	Remiantis pavyzdžiais, paaiškinti, kaip žmogus netinkamai elgdamasis gali pakenkti sau. Sieti šiuos pavyzdžius su saugiu elgesiu ir sveika gyvensena.	Gerbti autorių teises. Argumentuotai diskutuoti apie lytinę brandą, šeimos sukūrimą ir lytinį gyvenimą, apsisprendimą gimdyti ir auginti vaikus. Kritiškai vertinti žmogaus veiklos įtaką gamtai.
Istorija	Rasti savo šeimos, giminės, gyvenamosios vietovės ir Lietuvos praeities įvykių sąsajas. Atskleisti krikščionybės įtaką žmonių gyvenimo kaitai, paaiškinti, kuo krikščionybė skiriasi nuo kitų žinomų religijų.	Paaiškinti skirtingas teorijas apie žmogaus kilmę. Įvertinti krikščionių Bažnyčios vaidmenį viduramžių Europos civilizacijai. Paaiškinti, kaip krikščionybė plito Lietuvoje ir Krikšto reikšmę Lietuvos valstybei.	Paaiškinti masinės kultūros atsiradimo priežastis. Palyginti pokyčius kasdieniame žmonių gyvenime Europoje ir Lietuvoje. Atskleisti Europos vienijimosi siekius ir problemas.
Geografija	Nagrinėjant paveikslus ir aprašymus, lyginti savo tautos ir kitų tautų tradicijas. Nagrinėjant paveikslus ir schemas, vertinti, kaip žmogus, kurdamas savo gerovę, veikia gamtą, išsakyti savo nuomonę. Pažinti ir apibūdinti savo aplinkos gamtos ir socialinius objektus.		Analizuojant ir vertinant įvairius šaltinius, nurodyti pagrindinius pasaulio religijų ir kultūrų bruožus.
Pilietiškumo ugdymas			Analizuoti ir kritiškai vertinti žiniasklaidoje svarstomas problemas ir teikiamą informaciją. Nagrinėti, kaip piliečiai ir valstybė gali prisidėti prie socialinės ir ekonominės gerovės kūrimo. Atpažinti ir nagrinėti rasinės, tautinės, religinės tolerancijos ir netolerancijos atvejus.
Ekonomika ir verslumas	Rinktis ne vien tai, kas patrauklu, bet ir tai, kas reikalinga ar naudinga.	Analizuoti žmonių elgesį įvairiose aplinkybėse ir aiškintis to elgesio motyvus.	Būti atsakingam, iniciatyviam, siekti užsibrėžtų tikslų, pripažinti kitų žmonių pastangas. Įsivertinti savo verslumo gebėjimus, juos ugdytis. Pažinti savo galimybes renkantis pašaukimą

			ir profesinę veiklą, interpretuoti ją kaip savikūrą.
Psichologija			Mokytis kūrybiškai spręsti problemas. Pažinti ir mokytis valdyti savo jausmus ir emocijas. Analizuoti savo elgesį ir jausmus streso situacijose.
Dailė	Rūpintis savo ir kitų saugumu, saugoti aplinką. Stengtis kultūringai ir tolerantiškai išsakyti savo nuomonę. Domėtis savo ir kitų kraštų kultūrinėmis tradicijomis, jas gerbti ir saugoti.	Nebūti abejingam ir prisidėti prie artimiausios aplinkos vertybių išsaugojimo. Stengtis kultūringai ir tolerantiškai išsakyti savo nuomonę.	Bendradarbiauti kūrybiniuose projektuose. Noriai prisidėti prie artimiausios aplinkos vertybių išsaugojimo, globoti kultūros paminklus. Stengtis kultūringai ir tolerantiškai išsakyti savo nuomonę.
Muzika	Išklausius muzikos kūrinį, gebėti apibūdinti sukeltus įspūdžius.	Jausti atsakomybę už išsakomą nuomonę ar vertinimus. Apibūdinti savo išgyvenimus klausant, kuriant ir atliekant muziką.	Jausti atsakomybę už išsakomą nuomonę ar vertinimus.
Teatras	Siekti geriau pažinti gimtąją ir kitas kultūras, jas gerbti.	Remiantis literatūros kūriniais, vaizduote, patirtimi, sudaryti siužeto epizodų sekas, vaizduojančias personažų santykių raidą (pvz., nuo priešiško iki draugystės; nuo neapykantos iki meilės).	Bendradarbiaujant su grupės nariais sukurti scenarijų, parodant, kaip lemtingi žmonių poelgiai (emigracija, narkotikų vartojimas, skyrybos, išdavystė, savižudybė) keičia jų pačių ir kitų žmonių gyvenimą.
Šiuolaikiniai menai			Apmąstyti, įvertinti ir nusakyti meninės veiklos įtaką asmeniniam tobulėjimui.
Informacinės technologijos	Ieškoti informacijos paieškos sistemoje ir interneto kataloguose.	Ieškoti informacijos paieškos sistemoje ir interneto kataloguose. Kūrybiškai taikyti kompiuterio galimybes rengiantis pristatymui.	Atsakingai ir saugiai naudotis interneto galimybėmis ir paslaugomis. Kūrybiškai taikyti kompiuterio galimybes rengiantis pristatymui.
Kūno kultūra	Gebėti atsispirti spaudimui rūkyti, vartoti alkoholinius gėrimus ir kitas psichiką veikiančias medžiagas. Veikti grupėje ir komandoje.	Rūpintis savo sveikata, numatyti parengiamuosius savo fizinio tobulėjimo žingsnius. Atsispirti spaudimui rūkyti, vartoti alkoholinius gėrimus ir kitas psichiką veikiančias medžiagas.	Pastebėti, kaip lavinant fizines galias ugdomos asmeninės savybės, charakterio bruožai: valia, ryžtas ir kt. Netoleruoti rūkymo, alkoholio ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo mokykloje ir už jos ribų.

3.5. Religinio ugdymo principai

Atnaujinta katalikų tikybos Bendroji programa grindžiama šiais religinio ugdymo principais:

- *Ugdymas laisvei.* Religiniame ugdyme esminiai kriterijai yra tiesa ir laisvė integraliai lavinant visas asmens galias. Tikybos pamokose žadinamas tikėjimas kaip laisvas atsakas Jėzaus Kristaus asmeniui. Ugdymo procese mokinys vedamas palaipsniui laisvam religiniam apsisprendimui. Pageidautina kurti klausymosi atmosferą, kviesti apmąstyti, gerbti kitokias nuomones, mokytis priimti sprendimus ir taikyti gyvenime. Mokytojas turėtų būti atidus ir jautrus širdies atsivėrimui. Reikia parodyti, kaip Evangelija – Dievo Žodis – žmogų išlaisvina, suteikia viltį pasitikėti žmoniškumu ir gerumu. Mokiniai turėtų sąmoningai ir laisvai priimti Gerąją Naujieną.

- *Krikščioniškojo tikėjimo ugdymas.* Tikybos pamokos sudaro sąlygas katalikų tikėjimo suvokimui, kad mokiniai gebėtų apibūdinti krikščionybės esmę. Mokiniai reikia mokytis tokių žodžių, simbolių, gestų, kurie yra krikščionių tikėjimo kalbos raiška. Suprasdami tikėjimo ženklus, jie atsiveria dvasiniam augimui. Čia svarbu lavinti asmens gebėjimus ieškoti, atrasti, apmąstyti, įsisavinti ir išreikšti. Tikybos pamokose padedama lavinti gebėjimą apmąstyti tikėjimą, gyvenimą, prasmės klausimus tikėjimo požiūriu.

- *Tikėjimo atminties puoselėjimo ir aktualizacijos ugdymas.* Tikybos pamokose rūpinamasi perduoti dvasinę religinę kultūrą (tekstai, simboliai, apeigos). Tikėjimas yra perduodamas iš kartos į kartą. Dievo Žodis, Tradicija yra gyva krikščionių bendruomenėje. Tikėjimas yra gyvas žmonių patirtyje ir jų gyvenime. Religiniame ugdyme siekiama padėti mokiniams atrasti krikščionių tikėjimą mokant juos naudotis Bažnyčios Tradicija, tikėjimo liudijimo atmintimi ir mokslo kalba, kad gebėtų suvokti tikėjimo nuoseklumą, pagrįstumą, realybę. Susipažinę su didžiosiomis pasaulio religijomis mokiniai gilins savo tikėjimo supratimą ir puoselės pagarbą dvasinei kultūrai.

- *Pozityvių nuostatų ugdymas.* Religiniame ugdyme svarbiausia ugdyti mokinius santykiams santykiyje. Žmogus auga, skleidžiasi ir bręsta tarpasmeninių santykių erdvėje. Tikybos mokymas nukreiptas į keturias ugdomų santykių grupes: 1) su savimi kaip Dievo sukurtu ir Jo mylimu asmeniu; 2) su Dievu ir su artimu (Kitu ir kitu); 3) su bendruomenėmis: šeima, mokykla, Bažnyčia, visuomenė; 4) su daiktais, reiškiniais, gamta, kultūra. Santykiai grindžiami bendražmogiškosiomis ir evangelinėmis vertybėmis. Sukuriama pozityvi, pagarbi, priimanti aplinka, kur mokiniai pasitiki vieni kitais, dalinasi patirtimi, yra sąlygos vidinei tylai, mąstymui. Ugdymo procese žvelgiama, kas yra žmogui esmė, kas kitiems yra prasmė ir kartu ieškoma bendro gėrio. Religinis ugdymas įpareigoja mokinį gyventi tiesoje ir meilėje. Čia svarbu liudijimo ir žodžių atitikimo veiksmas.

- *Integracinis ugdymas.* Tikybos mokyme integruojanti ašis yra pats mokinys, brandinantis savo išorines ir vidines galias, dvasinį pasaulį. Mokinys turėtų ne tik išmokyti pažinti, būti kartu, bet ir veikti pagal vertybių nuostatas siekiant bendro gėrio. Tikybos mokyme integruojama kitų dalykų ir prevencinių programų turinys ir metodai. Katalikų tikybos pamokose siekiama atsiliiepti į šiandienos iššūkius: išankstinį nusistatymą prieš tikėjimo tiesas, priešišumą Bažnyčiai, nepasitikėjimą dvasininkais, proginį religingumą, religinį sinkretizmą, gyvenimo būdo atotrūkį nuo tikėjimo, šeimų religinį neraštingumą ir kt. Mokytojas aktualiai organizuoja veiklą, kad mokiniai įvairiapusiškai nagrinėtų gyvenimo problemų ir tikėjimo klausimus, pritaikytus dabarčiai, mokinių amžiui ir jų kultūriniam kontekstui. Reikėtų pasitelkti šiuolaikines mokslo ir informacijos komunikacijų technologijas. Tikybos mokymas yra atviras visiems. Tai ugdo asmens gebėjimą priimti ir būti su kitokiais, išreikšti ir pagrįsti savo nuomonę, liudyti vertybes neprarandant savasties.

Tikybos pamokose padedama ugdyti asmenį kaip pilietį ir kultūros kūrėją, o tikybos mokymas(is) mokykloje įgyja platesnę ugdymo vertę.

4. Tikybos mokymo planavimas

4.1. Planavimo nuostatos

Planavimas yra grindžiamas aiškiu mokymosi tikslų ir uždavinių supratimu. Planuojant pirmiausia yra numatoma, ko mokiniai turėtų pasiekti: kokių gebėjimų, žinių ir supratimo jie turėtų įgyti, kokias nuostatas ugdytis, kokių nuostatų pokyčių mes iš jų tikimės. Pravartu pagalvoti, kaip mokiniai mokysis, kokiais metodais bus mokomasi. Numatyti būdus, kaip jie galėtų parodyti, ko išmoko, kaip bus vertinama, kaip bus apmąstomas mokymosi procesas bei rezultatai, ko reikia norint sužinoti apie mokinių nuostatas.

Planuojant svarbu atsižvelgti į konkrečios klasės mokinių pasiekimų lygį, mokymosi poreikius, mokymosi stilius ir polinkius, mokymo ir mokymosi sąlygas. Ugdymo procesas organizuojamas remiantis jau turima mokinio patirtimi, jo išitraukimu į aktyvų mokymosi procesą, kitų programų integracija ir ryšiu su gyvenimu. Bendrojoje programoje aptariamos penkios ugdomosios veiklos sritys: gyvenimo klausimai tikėjimo požiūriu, bendravimo ir sutarimo, Šventojo Rašto ir tikėjimo pažinimo, atsiliepimo į Dievo ir Bažnyčios kvietimą, dvasinio augimo. Tikybos pamokoje šios veiklos sritys persipina. Jose nėra mokoma linijiniu, o daugiau koncentrinio spiralės principo būdu sujungiant kelias veiklos sritis. Kiekvienoje veiklos srityje yra nuorodos į ugdymo turinį apibrėžiant mokinių pasiekimus ir aptariant ugdymo proceso gaires.

Planuojant atsižvelgiama į mokyklos bendruomenės išsikeltus ugdymo tikslus ir prioritetus, į individualius paties mokytojo profesinio ir dvasinio tobulėjimo tikslus. Siekiant, kad mokiniai sėkmingai mokytųsi, mokytojas turėtų suformuluotus mokymosi tikslus ir į rezultatą orientuotus uždavinius aptarti su mokiniais, paaiškinti praktines įgytų gebėjimų taikymo galimybes.

Mokytojo veiklos planavimo nereikėtų sutapatinti su plano užrašymu. Planavimas suprantamas veikiau kaip procesas, kai nuolat analizuojama, stebima, kaupiama informacija, kuria remiantis, priimami sprendimai. Planuojant mokytojui galėtų padėti toliau pateikiama klausimų schema.

Situacijos analizė

- Kokie yra mokinių poreikiai?
- Kokie tikslai ir uždaviniai keliami Bendrojoje programoje?
- Kokie yra mokyklos tikslai ir prioritetai?
- Koks mokyklos bendruomenės požiūris į religinį ugdymą?
- Kokie yra individualūs mokytojo tikslai?

Tikslų ir uždavinių formulavimas

- Kokios vertybinės nuostatos formuotinos?
- Kokie gebėjimai ugdytini?
- Ką mokiniai turėtų žinoti ir suprasti?
- Kokių rezultatų laukiama?
- Kas ir kaip bus vertinama?

Turinio parinkimas

- Kas numatyta Bendrojoje programoje?
- Kas aktualu atsižvelgiant į mokinių patirtį, poreikius, interesus?
- Kas aktualu šiai mokinių grupei tikybos mokyme?
- Kaip bus integruojamas ugdymo turinys?

Metodų parinkimas, veiklos organizavimas

- Kaip bus skatinamas mokinių aktyvumas?
- Kaip mokiniai stebės savo mokymąsi? Kokių strategijų mokysis?
- Kokios bus sudarytos galimybės mokytis bendradarbiaujant?
- Kokios bus sudarytos sąlygos dvasiniam mokinio augimui?

Vertinimas

- Ar buvo pasiekta užsibrėžtų uždavinių: kokie yra mokinių pasiekimai lyginant su programose numatytais?
- Ar veiksmingas buvo mokymas ir mokymasis?
- Kaip taikomas principas „gyvenimas - tikėjimas - naujas gyvenimas“?
- Kaip mokymosi proceso ir rezultatų analizė gali turėti įtakos tolesniam mokinio mokymuisi ir mokytojo sprendimams?

4.2. Ilgalaikis ugdymo planavimas

Planuojant tikybos mokymą pagrindinėje mokykloje siūloma susidaryti ilgalaikį planą mokslo metams: taip būtų patogiau ir paprasčiau tolygiai numatyti ugdymo turinį pagal Bendrosios programos nuorodas.

Ilgalaikis planas sudaromas tam, kad:

- įsitikintume, jog bus siekiama Bendrojoje programoje numatytų tikslų ir laukiamų rezultatų (žinių, supratimo, gebėjimų ir nuostatų ugdymo);
- numatytume liturginių švenčių kalendorių;
- atsižvelgtume į mokyklos bendruomenės numatytus prioritetus (pvz., numatomas laikas projektiniams darbams, susitikimams, įvairių užduočių tematika);
- koncentro ugdymo turinį paskirstytume klasėms pagal mokinių grupės (fizinę, intelektinę, dvasinę, emocinę, socialinę) brandą, jų poreikius ir lūkesčius;

- ugdymo turinį suskirstytumėme į tam tikrus mokymosi ciklus su apibrėžtais laukiamais rezultatais, numatytume vidinę dalyko integraciją;
- numatytume ciklą išdėstymo tvarką;
- apgalvotume preliminarų laiko paskirstymą.

Tikybos pamokos bus tikslingos, jei mokytojas pažins mokinius ir padės skleisti jo asmenybei, lavins dvasinius, dorinius asmens gebėjimus. Sudarant planą reikia atsižvelgti į konkrečios klasės kontekstą – socialinę, kultūrinę ir mokymosi aplinką. Pasiūlytas pagrindiniam ugdymui ilgalaikio plano pavyzdys suskirstytas į 5 ciklus pagal liturginių ir mokslo metų kalendorių bei ugdomosios veiklos sritis. Ciklo pavadinimas pateiktame plane atspindi pagrindinį klausimą ar svarstomą problemą. Mokymosi veiklos sritys yra persipynusios, o plane nurodoma pagrindinė. Ilgalaikiame plane nurodomi laukiami mokinių pasiekimai atsižvelgiant į Bendrosios programos nuorodas. Kreipdamas dėmesį į esminių pasiekimų sritis mokytojas numato, kiek laiko (pamokų) reikėtų skirti norint padėti mokiniams įgyti numatytus gebėjimus. Pateiktuose pavyzdžiuose nurodyti esminiai dalyko gebėjimų ir prevencinių programų turinio integraciniai ryšiai.

4.3. Ilgalaikių planų pavyzdžiai

4.3.1. Katalikų tikybos V klasės ilgalaikis planas (32 pamokos)

Tikslai:

- skatinti įžvelgti savyje mylimą Dievo paveikslą ir pažinti Dievo veikimą skaitant Šventąjį Raštą bei švenčiant liturgiją;
- mokytis gerbti save ir kitus, branginti draugystę, susipažinti su kitomis religijomis.

Ciklo pavadinimas/ tema	Gebėjimai – laukiami rezultatai plg. BP	Integracija	Laiko apimtis (nuo- iki)	Vertinimo būdai
		Mokomieji dalykai ir integruojamosios bei prevencinės programos / Gebėjimai		
<i>Gyvenimo klausimai tikėjimo požiūriu</i>				
Kviečiamas būti laimingu	Tikėdami, kad Dievas kviečia į laimę, apmąsto ir įvardina, kada patiria laimę, kaip jaučiasi darydami gera. Moka rinktis tinkamą veiklą bei geba paaiškinti, kokius laimės kelius nurodo Šventasis Raštas.	<u>Lietuvių kalba</u> – suformuluoja teksto temą, tiesiogiai išreiškia pagrindinę mintį. <u>Darnaus vystymosi integruojamoji programa</u> – prisiima asmeninę atsakomybę ir dalyvauja sprendžiant darnaus vystymosi problemas. <u>Sveikatos ir gyvenimo įgūdžių integruojamoji programa</u> – planuoja asmeninio tobulėjimo žingsnius.	3-5 pam.	Apklausa Pokalbis
<i>Dvasinis augimas</i>				
Esu nepakeičiamas	Pažindamas ir pozityviai save vertindamas įvardina Dievo dovanas ir įžvelgia, kuo yra unikalus.	<u>Lietuvių kalba</u> – išsako savo nuomonę, argumentuoja remiantis patyrimu. <u>Ekonomika ir verslumas</u> – geba pasitikėti savimi,	3-5 pam.	Pokalbis Pristatymas Rašinys

	Paaškina žmogaus kaip Dievo kūrinio panašumą į Kūrėją ir aptaria gyvenimo paskirtį bei maldos reikšmę dvasiniam augimui. Numato būdus, kaip save tobulins ir bendraus su žmonėmis ir Kūrėju.	kritiškai ir nepriklausomai mąstyti, ryžtingai ir savarankiškai mokytis.		
<i>Bendravimas, sutarimas</i>				
Mokausi įsipareigoti draugui	Brangindamas draugystę su žmonėmis ir Dievu ieško ir siūlo pozityvių bendravimo būdų. Laikosi diskusijų metu sutartų taisyklių, gerbia kitokią nuomonę, geba suformuluoti pokalbio išvadas. Paaškina, kuo pasireiškia atsakomybė už draugą ir siūlo pozityvių konflikto sprendimo būdų.	<u>Lietuvių kalba</u> – supranta klausymosi svarbą bendraujant ir laikosi tinkamo klausymosi taisyklių. <u>Etika</u> – žino, kur kreiptis pagalbos kilus konfliktams. Aptaria tarpasmeninio santykio problemas. <u>Ekonomika ir verslumas</u> – geba spręsti problemas tokiose srityse kaip planavimas, sprendimų priėmimas, komunikavimas ir atsakomybės prisiėmimas.	4-6 pam.	Apklausa Diskusija
Gyvenu Lietuvoje drauge su kitomis religijomis	Brangindami tautos tradicijas aptaria jų vietą savo gyvenime, gerbia kitų žmonių įsitikinimus. Papasakoja apie senovės lietuvių tikėjimą, trumpai apibūdina didžiąsias pasaulio religijas, jas lygina su krikščionybe. Paaškina krikščionio sąvoką ir siekia įsipareigoti gyventi pagal dvasines vertybes.	<u>Geografija, istorija</u> – nagrinėdami paveikslus ir aprašymus lygina savo tautos ir kitų tautų tradicijas. <u>Pilietiškumo ugdymas</u> – puoselėja tautos tradicijas ir vertybes, supranta ir toleruoja įvairias skirtingas nuomones.	4-6 pam.	Pokalbis Projektinis darbas Stendiniai pranešimai Testas
<i>Šventojo Rašto ir tikėjimo pažinimas</i>				
Šventajame Rašte Dievas kreipiasi į mane	Gerbdami Šventąjį Raštą skaito parinktas ištraukas, trumpai paaškina ir jas pritaiko savo gyvenime. Apibūdina Šventojo Rašto kilmę ir autorystę. Skaito ir analizuoja Abraomo ir Mozės istorijas, paaškina, kodėl žmogus pasitiki Dievu. Paaškina, kaip Dievas veikia per Išrinktąją tautą ir kaip kalba mūsų gyvenime.	<u>Lietuvių kalba</u> – remiantis tiesiogiai pasakytais dalykais, potekste ir kūrinio kontekstu nurodo teksto tikslą, aptaria tematiką, problemas, pagrindines mintis, vertybes. <u>Kultūrinio sąmoningumo integruojamoji programa</u> – žino lietuvių ir kitų Europos tautų etninės kultūros apraiškas.	3-5 pam.	Pokalbis
<i>Atsiliepiamas į Dievo ir Bažnyčios kvietimą</i>				
Kuo tikiu? Kristus pasilieka tarp mūsų	Gerbdami Bažnyčią – tikinčiųjų bendruomenę – analizuoja, kaip vertybės, požiūriai lemia mūsų elgesį ir veiksmus. Apibūdina, kaip Dievas suvokiamas Dekaloge ir	<u>Darna</u> vystymosi integruojamoji programa – numato savo veiklos pasekmes bei jas vertina įvairiais lygmenimis: asmeniniu, bendruomenės, valstybės, pasaulio.	3-5 pam.	Pokalbis Savarankiškas darbas

	kaip veikia sakramentuose. Susieja Jėzaus veiklą Naujojo Testamento laikais su konkrečiu mūsų visuomenės gyvenimu.	<u>Sveikatos ir gyvenimo įgūdžių integruojamoji programa</u> – suvokia vidinius ir išorinius sprendimus. <u>Pilietiškumo ugdymas</u> – geba ginti savo orumą, įsitikinimus ir teises.		
--	---	--	--	--

4.3.2. Katalikų tikybos VI klasės ilgalaikis planas (37 pamokos)

Tikslai:

- skatinti svarstyti paauglystės, sąžinės, vertybių klausimus, analizuoti taisyklių, moralinių normų, žmogaus teisių ir pareigų svarbą bendruomenėje;
- mokytis gyventi ir būti kartu su kitais žmonėmis vadovaujantis Dekalogu bei Jėzaus mokymu apie artimo meilę.

Ciklo pavadinimas/ tema	Gebėjimai - laukiami rezultatai plg. BP	Integracija	Laiko apimtis (nuo- iki)	Vertinimo būdai
		Mokomieji dalykai ir integruojamosios bei prevencinės programos / Gebėjimai		
<i>Gyvenimo klausimai tikėjimo požiūriu</i>				
Saugau gyvybę ir rūpinuosi aplinka	Geba papasakoti apie gyvybės atsiradimą ir kokie pavojai jai gresia, jaučia atsakomybę už gamtą – Dievo dovaną visai žmonijai. Gerbia gyvybę kaip dovaną ir moka dėkoti Kūrėjui už ją. Apibūdina Bažnyčios požiūrį į ligą ir mirtį.	<u>Etika</u> – žavisi gyvybės rūšių įvairove, gerbia bei saugoja kiekvieną gyvybę. <u>Gamtamokslinis ugdymas</u> – domisi gyvybės kilme. Saugo, prižiūri artimiausios aplinkos gyvybės įvairovę. <u>Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa</u> – ugdosi nuostatą sveikai gyventi ir saugiai elgtis.	6-8 pam.	Patirties pristatymas ir aptarimas Stendiniai pranešimai Pokalbis
<i>Atsiliepimas į Dievo ir Bažnyčios kvietimą</i>				
Mokausi gailestingumo, teisingumo, artimo meilės	Apibūdina Katalikų Bažnyčios perduodamas vertybes ir paaiškina svarbiausias Kalno pamokslo mintis bei moka jas lyginti su Dekalogu. Svarsto, kaip mūsų vertybės, požiūriai lemia mūsų elgesį bei santykius. Priima krikščioniškąjį mokymą apie artimo meilę. Analizuoja, kaip puoselėti teisingumą, sąžiningumą mūsų gyvenime ir vertina	<u>Lietuvių kalba</u> – tiksliai, aiškiai, nuosekliai apibūdina gerai žinomą asmenį, daiktą, vietą, paaiškina įvykį, procesą. <u>Etika</u> – jaučia atsakomybę už savo poelgius, užjaučia neturtinguosius, benamius ir skurde gyvenančius žmones. <u>Istorija</u> – suvokia demokratijos, humaniškumo, pilietiškumo ir tautiškumo reikšmę praaityje bei šiandienos gyvenime. <u>Darnaus vystymosi integruojamoji programa</u> –	6-8 pam.	Pokalbis Užklasinė veikla Pasidalinimas patirtimi Stebėjimas Padrąsinimas

	Bažnyčios rūpestį vargstančiaisiais, stengiasi nuskriaustuosius paremti, dalyvauja labdaringoje veikloje.	skatina socialinį teisingumą. <u>Kultūrinio sąmoningumo integruojamoji programa</u> – puoselėja savitarpio supratimą ir pasitikėjimą, reikalingą taikiam sugyvenimui.		
<i>Bendravimas, sutarimas</i>				
Mokausi diskutuoti ir sutarti su vyresniaisiais	Ieško tiesos diskutuojant, keičiantis nuomonėmis ir informacija, suformuluoja diskusijos išvadas. Apibūdina save kaip šeimos narį ir pasidalina, kaip šeimoje keičiasi vertybėmis, pritaiko ketvirtąjį Dievo įsakymą stiprinant santarvę ir darną. Papasakoja apie Šventosios šeimos gyvenimo būdą ir įvardina, kuo ji mums priimtina. Geba apibūdinti, kaip bendraujame, atskleidžiame mintis, jausmus, norus, prašymus suaugusiesiems, kaip siekiame sutarimo. Moka deramai bendrauti su suaugusiaisiais: kreiptis, prašyti, dėkoti, melstis už juos.	<u>Etika</u> – įsitikina, kad šeima yra esminė vertybė, pasitiki suaugusiu žmogumi. <u>Ekonomika ir verslumas</u> – geba spręsti problemas, t. y., moka planuoti, priimti sprendimus ir atsakomybę, komunikuoti. <u>Sveikatos ir gyvenimo įgūdžių integruojamoji programa</u> – suvokia šeimos funkcijas bei apibūdina istorinių ir kultūrinių šeimos modelių privalumus ir trūkumus. <u>Informacinės technologijos</u> – mokosi išklaudyti kitą, gerbti jo nuomonę, apginti savo požiūrį nepažeidžiant kitų ir savo paties orumo.	5-7 pam.	Stendiniai pranešimai Pristatymas Diskusija Darbas grupėse
<i>Šventojo Rašto ir tikėjimo pažinimas</i>				
Geroji Naujiena mums	Pagal Evangelijų pasakojimus apibūdina Jėzaus atsidavimą žmonėms ir geba apmąstyti savo santykį su Jėzumi bei branginti Gerąją Naujieną. Paaikškina, kaip Dievo Žodis vartojamas krikščionių apeigose. Moka švęsti sekmadienį su Dievu ir bando suprasti Žodžio liturgijos paskirtį.	<u>Lietuvių kalba</u> – sąmoningai skaito, stebi ir koreguoja savo suvokimą. <u>Etika</u> – tiria savo bendruomenės ir jos vertybių kilmę, bendravimo tradicijas. <u>Dailė</u> – gerbia kultūros paveldą ir suvokia išsaugojimo svarbą.	5-7 pam.	Inscenizacija Pokalbis Praktinė veikla
<i>Dvasinis augimas</i>				
Esu jau nebe mažas (-a). Mokausi vadovautis sąžine, kalbėtis su Dievu	Įvertina Dievo mums teikiamą laisvę ir galimybes rinktis gerį. Žvelgia į save kaip į Dievo mylimą sūnų (dukterį) ir apibūdina, kaip Dievas augina, remia, skatina. Analizuoja ir vertina poelgius pagal sąžinę ir Dekalogą, aptaria nuodėmės pasekmes ir	<u>Etika</u> – suvokia žmogaus asmens orumą ir unikalumą. <u>Dailė</u> – gerbia kultūros paveldą ir suvokia jo išsaugojimo svarbą. <u>Pilietiškumo ugdymas</u> – prisiima atsakomybę už savo veiksmus	5-7 pam.	Pokalbis Diskusija Refleksija Laiškai Kūrybinis darbas

	susitaikymo su savimi, kitais bei Dievu svarbą. Analizuoja individualios ir bendruomeninės maldos tikslumą, skirtumus ir geba svarstyti, kaip malda padeda keistis, nurimti, augti gerumu.	<u>Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa</u> – geba atsispirti bendraamžių spaudimui ir moka konstruktyviai spręsti kylančias problemas.		Stebėjimas
--	--	--	--	------------

4.3.3. Katalikų tikybos VII klasės ilgalaikis planas (37 pamokos)

Tikslai:

- skatinti pasitikėti savimi ir kritiškai mąstyti pasirenkant gyvenimo įgūdžius, sveikos gyvensenos nuostatas, taikiai sprendžiant nesutarimus;
- mokytis analizuoti gėrio ir blogio, malonumų ir kančios, gyvenimo ir mirties klausimus tikėjimo požiūriu, svarstyti Jėzaus ir Katalikų Bažnyčios požiūrį į vienybę ir nesutarimus.

Ciklo pavadinimas/ tema	Gebėjimai - laukiami rezultatai plg. BP	Integracija	Laiko apimtis (nuo- iki)	Vertinimo būdai
		Mokomieji dalykai ir integruojamosios bei prevencinės programos / Gebėjimai		
<i>Dvasinis augimas</i>				
Koks aš esu?	Paaishkina mūsų socialinius vaidmenis gyvenime. Papasakoja apie savo svajones ir jų įgyvendinimo kelius ir svarsto Dievo siūlomą gyvenimo kelią kaip misiją. Geba pažinti ir pozityviai vertinti save bei kitus.	<u>Etika</u> – svarsto gyvenimo prasmės klausimus, įvertina savo mokymosi sėkmę ir svajonių išsipildymo galimybes. <u>Informacinės technologijos</u> – drąsiai atskleidžia savo sumanymus, mintis, jausmus, požiūrį. <u>Muzika</u> – siekia savo kūrybos originalumo. <u>Ekonomika ir verslumas</u> – pasitiki savimi, turi motyvaciją veikti, kritiškai ir nepriklausomai mąstyti, geba ryžtingai ir savarankiškai mokytis. <u>Darnaus vystymosi integruojamoji programa</u> – geba numatyti savo gyvenimo būdo pasekmes ir priimti teisingus sprendimus.	5-7 pam.	Pokalbis Diskusija Stebėjimas Modeliavimas
<i>Gyvenimo klausimai tikėjimo požiūriu</i>				
Kvaišalai ir tikrojo džiaugsmo šaltiniai	Paaishkina, kas kenkia asmeniui, fizinei bei dvasinei sveikatai ir mokosi branginti sveikatą kaip Dievo dovaną, ugdomi valią ir sveiką gyvenseną. Geba analizuoti blogio ir kančios priežastis,	<u>Lietuvių kalba</u> – išsako savo nuomonę apie mažiau pažįstamus dalykus, vertina, argumentuoja remiantis patirtimi ir kitais šaltiniais. <u>Etika</u> – paaishkina principą „Nepakenk“ bei nusako, kas kenkia mūsų sveikatai ir gyvybei.	4-6 pam.	Projektas Pokalbis Stendiniai pranešimai Interviu

	<p>ieško ir randa galimų išeičių, renkasi gėrį ir ryžtingai blogiui sako ne. Paaiškina, kodėl svarbus atsakingas, sąžiningas buvimas su kitais neprarandant savasties. Suvokia bendrystę su žmonėmis ir Dievu kaip laimės sąlygą ir kuria grupės santarvę. Suvokia, kad Dievo ir žmonių meilė nugali blogį ir mirtį.</p>	<p><u>Gamtamokslinis ugdymas</u> – kritiškai vertina psichiką veikiančių medžiagų vartojimą, savo požiūrį pagrindžia žiniomis apie šių medžiagų poveikį žmogaus sveikatai ir asmenybei. <u>Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa</u> – ugdosi nuostatą sveikai gyventi ir saugiai elgtis.</p>		<p>Diskusija Argumentai „už“ ir „prieš“</p>
<i>Bendravimas, sutarimas</i>				
<p>Stereotipai. Bendrystei reikia geranoriškų pastangų</p>	<p>Suvokia ir įvardina tolerancijos ribas remiantis Šv. Raštu ir Bažnyčios mokymu. Analizuoja tolerancijos svarbą ir geba toleruoti kitų požiūrų žmones, neprarandant savo požiūrio ugdosi atsparumą blogiui. Paaiškina, kokie yra pozityvaus bendravimo principai, kaip derinti orumą ir paklusnumą. Brangina ir stiprina pozityvius santykius su žmonėmis, mokosi priimti jų būdo savybes. Pripažįsta išskirtinę kiekvieno asmens vertę.</p>	<p><u>Etika</u> – gerbia žmogų, rodo jam dėmesį, tolerantiškai priima ir vertina žmonių bei tautų įvairovę. <u>Informacinės technologijos</u>– ugdosi toleranciją kitoms kultūroms ir kitokiems požiūriams. <u>Darnaus vystymosi integruojamoji programa</u> – vadovaujasi tolerancijos ir pagarbos įvairovei principu. <u>Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa</u> – geba atsispirti bendraamžių spaudimui ir moka konstruktyviai spręsti kylančias problemas.</p>	4-6 pam.	<p>Diskusija Stendiniai pranešimai. Pristatymas Stebėjimas</p>
<p>Mano šeima – Dievo dovana</p>	<p>Brangina šeimą kaip vertybę ir apibūdina darnios šeimos sampratą bei jos svarbą. Aptaria šeimai gresiančius socialinius reiškinius ir analizuoja požiūrius į šeimą šiandieninėje visuomenėje bei lygina juos su Bažnyčios mokymu. Apibūdina Jėzų kaip mokytoją. Analizuoja kartų konfliktų priežastis, suranda skirtingų būdų, kaip galima sutarti.</p>	<p><u>Etika</u> – rodo pagarbą savo šeimos nariams, rūpinasi jais, brangina šeimos nepamainomus genetinius ryšius, taikiai sprendžia kylančius konfliktus. <u>Sveikatos ir gyvenimo įgūdžių integruojamoji programa</u> – aptaria socialinius vaidmenis šeimoje, šeimos vertybes, išskiria vertybių prioritetus. <u>Pilietiškumo ugdymas</u> – vadovaujasi pilietinės kultūros principais: atsakomybe, tolerancija, kompromisų paieška, kritiniu požiūriu, aktyvia pozicija.</p>	5-7 pam.	<p>Stendiniai pranešimai Pristatymas Esė Darbas grupėse Padrąšinimas</p>
<i>Šventojo Rašto ir tikėjimo pažinimas</i>				
<p>Santarvės pamokos Naujajame Testamente</p>	<p>Pagal evangelinius pasakojimus apibūdina Jėzaus elgesį konfliktinėse situacijose ir siūlo būdus bendrystei išsaugoti remiantis</p>	<p><u>Lietuvių kalba</u> – interpretuoja skaitomus tekstus: paaiškina netiesiogiai pasakytas mintis, reiškiamus požiūrius remiantis patirtimi, įvairių sričių</p>	3-5 pam.	<p>Praktinė veikla Stebėjimas Padrąšinimas</p>

	<p>Jėzaus pavyzdžiu. Skaitant evangelijų tekstus geba svarstyti, kaip Jėzus elgtųsi mūsų gyvenimo situacijose. Siekia priimti Jėzaus bendrystę su Dievu ir įvardina, kaip Šventoji Dvasia veikia žmoguje, bendruomenėje, pasaulyje.</p>	<p>žiniomis, teksto visuma. <u>Etika</u> – stengiasi atleisti ir būti reikiam sau. <u>Sveikatos ir gyvenimo įgūdžių integruojamoji programa</u> – geba konstruktyviai spręsti problemas.</p>		
<i>Atsiliepiamas į Dievo ir Bažnyčios kvietimą</i>				
Ieškau tikrųjų vertybių	<p>Apibrėžia diskriminacijos sąvoką, rūšis, priežastis, jos šalinimo būdus. Siekia realizuoti krikščioniškas vertybes ir jas liudyti. Paaiškina, kodėl visi esame lygiai gerbtini, vertina Bažnyčios indėlį ginant kiekvieno asmens orumą. Paaiškina ekumenizmo ir tarpreliginio dialogo sąvokas ir siekia ekumeninio krikščionių bendravimo ir dialogo su kitomis religijomis. Gerbia kitų tikėjimų žmones ir jų pažiūras bei papročius. Įvardina sakramentus, žino jų simbolius ir deramai įvertina sakramentų svarbą asmens gyvenime, kiekvieno iš jų teikiamas dovanas. Išsamiai apibūdina Sutvirtinimo sakramentą.</p>	<p><u>Lietuvių kalba</u> – dalyvauja įvairaus pobūdžio diskusijose, efektyviai klausosi, klausia, atsako, prieštarauja, argumentuoja. <u>Etika</u> – tolerantiškai priima ir vertina žmonių bei tautų įvairovę, siekia solidarumo savo bendruomenėje. <u>Dailė</u> – siekia būti neabejingu ir prisidėti prie artimiausios aplinkos kultūros vertybių išsaugojimo. <u>Istorija</u> – suvokia ir globoja gyvenamosios vietovės, savo krašto ir kitų tautų palikimą kaip unikalų visos Europos paveldą. <u>Pilietiškumo ugdymas</u> – supranta ir įvertina savo bei kitų tautų kultūros savitumą, atpažįsta kultūros bendrybes ir skirtumus. <u>Kultūrinio sąmoningumo integruojamoji programa</u> – ugdomi nuostatą pripažinti ir gerbti kiekvieno asmens ir tautos kultūrinį identitetą, europietiško tapatumą.</p>	4-6 pam.	<p>Pokalbis Diskusija Stendinis pranešimas Padrąšinimas</p>

4.3.4. Katalikų tikybos VIII klasės ilgalaikis planas (37 pamokos)

Tikslai:

- mokyti suprasti ir išreikšti savo būsenas, vertinti savo elgesį ir aplinkos poveikį žmogaus pasirinkimams;
- nagrinėti mokslo, technikos pasiekimus ir tradicines vertybes, svarstyti tikėjimo klausimus ir Dievo veikimo būdus.

Ciklo pavadinimas/ tema	Gebėjimai - laukiami rezultatai plg. BP	Integracija	Laiko apimtis (nuo- iki)	Vertinimo būdai
		Mokomieji dalykai ir integruojamosios bei preventinės programos / Gebėjimai		
<i>Gyvenimo klausimai tikėjimo požiūriu</i>				
Žmogaus kaita	Suvokia savo amžiaus tarpsnio – paauglystės - unikalumą, brendimo ypatumus. Apibūdina žmonių temperamentus, charakterio bruožus. Kritiškai vertina, kokią įtaką daro aplinka remiasi saviugda ir Dievo dovanotais gabumais. Suvokia, kad žmogui dera nuolat tobulėti.	<u>Etika</u> – įžvelgia, kaip laikas keičia mūsų gyvenimą ir kiekvieną individą, kas lieka pastovu, o kas - kinta. <u>Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa</u> – geba atsispirti bendraamžių spaudimui ir moka konstruktyviai spręsti paauglystėje kylančias problemas. <u>Mokymosi mokyti integruojamoji programa</u> – jaučia poreikį mokyti ir tobulėti. <u>Sveikatos ir gyvenimo įgūdžių integruojamoji programa</u> – suvokia kai kuriuos paauglių pokyčius, vertybių skirtumus ir juos vertina.	2-4 pam.	Testas Pokalbis Stebėjimas
Tikėjimas – dovana ir vertybė	Paaikrina tikėjimo svarbą ir įvardina tikėjimo sunkumus ir jų priežastis. Kritiškai žvelgia į tikėjimo pakaitalus, nepasiduoda smalsumui, fiktyviojo dvasingumo vilionėms. Suvokia, jog tikėjimas yra ir dovana, ir poreikis.	<u>Lietuvių kalba</u> – tinkamai argumentuoja remiantis savo patirtimi ir įvairiais šaltiniais. <u>Etika</u> – moka būti ir atvirais ir kritiškais.	2-4 pam.	Pokalbis Stendiniai pranešimai
<i>Atsiliepimas į Dievo ir Bažnyčios kvietimą</i>				
Ilgaamžė Bažnyčios Tradicija ir mes	Apibūdina Bažnyčią kaip Kristaus įkurtą bendruomenę nurodant Jos paskirtį. Gerbia, suvokia ir paaikrina Bažnyčios Tradicijos svarbą tikinčiųjų bendruomenei.	<u>Lietuvių kalba</u> – atpažįsta tekstuose teigiamas visuotines vertybes. <u>Istorija</u> – suvokia, kad žmonijos praeitis gali būti aiškinama ir vertinama skirtingai. <u>Pilietiškumo ugdymas</u> – žino ir supranta asmens dalyvavimo tautos gyvenime galimybes ir būdus, atsakomybę už tautos likimą.	2-4 pam.	Pokalbis Projektas
<i>Bendravimas, sutarimas</i>				
Mūsų kūnas taip pat kalba	Paaikrina populiarius žmogaus kūno mitus, įvairius požiūrius į kūną.	<u>Lietuvių kalba</u> – sąmoningai skaito, stebi ir koreguoja savo suvokimą.	3-5 pam.	Stebėjimas Diskusija

	<p>Apibūdina vyro ir moters skirtumus parodant abiejų vertingumą. Gerbia savo ir kitų kūną, svarsto ir vertina įvairius požiūrius į kūną. Puoselėja savo ir kitų žmonių skaištą.</p>	<p><u>Gamtamokslinis ugdymas</u> – rūpinasi savo lytine sveikata. <u>Informacinės technologijos</u> – ugdomi įvairios komunikacijos poreikį. <u>Sveikatos ir gyvenimo įgūdžių integruojamoji programa</u> – suvokia, kad vyrai ir moterys yra skirtingi, bet vienodai vertingi. Geba aptarti moterų ir vyrų lygiavertiškumo ir lygiateisiškumo galimybes.</p>		Testas
Virtualus bendravimas	<p>Apibūdina tiesioginį ir netiesioginį bendravimą. Paaikškina, kaip deramai naudotis technologijomis praturtinant savo vidų. Analizuoja technologijų įtaką bendrystei, teikia konstruktyvius pasiūlymus autentiškiems santykiams gerinti. Kritiškai vertina virtualaus bendravimo būdus.</p>	<p><u>Etika</u> – domisi šiuolaikinių informacijos priemonių naujovėmis, mokosi pasirinkti informaciją. <u>Dailė</u> – tikslingai ieško informacijos internete, elektroniniuose leidiniuose. <u>Informacinės technologijos</u> – domisi platesnėmis kompiuterio naudojimo galimybėmis, kritiškai vertina ir kryptingai jas taiko. <u>Informacinės technologijos</u> – supranta, kaip tikslingai rasti, įvertinti ir apdoroti informaciją naudojantis šiuolaikinėmis technologijomis.</p>	3-5 pam.	Stendiniai pranešimai Pristatymas Pateikčių parengimas Naudojimas IKT
<i>Šventojo Rašto ir tikėjimo pažinimas</i>				
Šventasis Raštas apie žmogaus paskirtį	<p>Geba paaikškinti Šv. Rašto žodžius „Dievas sukūrė žmogų pagal savo paveikslą“ (Pr 1, 27). Išreiškia dėkingumą Dievui ir žmonėms. Svarsto Senojo Testamento žinią apie žmogaus asmens sukūrimą. Paaikškina Dievo sandoros su žmogumi sampratą. Pagal Šv. Rašto ištraukas apibūdina nuodėmę ir jos įveikimo būdus. Analizuoja blogio apraiškas ir renkasi deramus būdus jam nugalėti suvokiant, kad blogio apraiškos nepaneigia Dievo buvimo ir Jo gerumo.</p>	<p><u>Lietuvių kalba</u> – dirba su skirtingo pobūdžio tekstais. <u>Sveikatos ir gyvenimo įgūdžių integruojamoji programa</u> – aptaria vyriškumo ir moteriškumo raišką istoriniame ir kultūriniame kontekste. <u>Pilietiškumo ugdymas</u> – suvokia visuomenės politinio, kultūrinio gyvenimo problemas ir galimus jų sprendimo būdus. <u>Istorija</u> – vertina demokratijos, humanizmo, pilietiškumo sklaidą praeityje ir šiandienos visuomenės gyvenime. <u>Darnaus vystymosi integruojamoji programa</u> – pagrindžia, kaip ateities kartų gyvenimo kokybę ir aplinką įtakoja mūsų dabartinė veikla ir gyvenimo būdas.</p>	4-6 pam.	Pokalbis Darbas su Šv. Raštu Pratybos Stebėjimas

<p>Naujasis Testamentas apie tikrąją meilę</p>	<p>Apibūdina meilės sampratą pagal Šventąjį Raštą. Geba rasti meilės ir įsimylėjimo skirtumus. Aptaria, kas yra agapė, pateikia agapės pavyzdžių, stengiasi dalyvauti gerumo akcijose. Priima šv. Pauliaus „Himno meilei“ mokymą kaip siektiną idealą.</p>	<p><u>Lietuvių kalba</u> –interpretuoja skaitomus tekstus: paaiškina netiesiogiai pasakytas mintis, požiūrius, vaizduojamas situacijas remiantis patyrimu, žiniomis, teksto visuma. <u>Etika</u> – stengiasi būti patikimu, ištikimu ir vertinti kito ištikimybę. <u>Sveikatos ir gyvenimo įgūdžių integruojamoji programa</u> – aptaria ieškojimo, susipažinimo, susižavėjimo, draugystės, įsimylėjimo, pirmosios meilės aspektus.</p>	<p>2-4 pam.</p>	<p>Diskusija Praktinė veikla Testas</p>
<i>Dvasinis augimas</i>				
<p>Tikėjimas, pasitikėjimas, meilė, džiaugsmas ir viltis</p>	<p>Paaiškina, kaip tikėjimas ir viltis padeda atrasti asmens vertę ir savo gyvenimo prasmę. Pripažįsta, jog visi turime pašaukimą prasmingai gyventi, stengiasi būti džiugūs ir viltingi, dalinasi viltimi, džiaugsmu ir tikėjimu. Analizuoja džiaugsmo vertę, atpažįsta nevilties ženklus ir priežastis. Svarsto Marijos tikėjimą ir jos misiją. Paaiškina visų pašaukimą mylėti bei šventėti. Įvardina krikščionių maldos formas, būdus ir rūšis, paaiškina, kodėl žmonės meldžiasi ir ieško prasmės maldoje.</p>	<p><u>Lietuvių kalba</u> – noriai dalinasi patirtimi, nori mokytis iš kitų. <u>Etika</u> – supranta dvasinių vertybių reikšmę ir jų siekia. <u>Pilietiškumo ugdymas</u> – prisiima atsakomybę už savo veiksmus. <u>Dailė</u> – mokosi būti atvirais kaitai, ieškojimams, naujoms idėjoms ir naujai patirčiai. <u>Darnaus vystymosi integruojamoji programa</u> – prisiima asmeninę atsakomybę ir dalyvauja sprendžiant darnaus vystymosi problemas.</p>	<p>3-5 pam.</p>	<p>Stebėjimas Pokalbis Diskusija Kūrybinė veikla Rašinys</p>

4.3.5. Katalikų tikybos IX klasės ilgalaikis planas (37 pamokos)

Tikslai:

- skatinti apibūdinti savo individualybę ir kelti saviugdos tikslus, atpažinti savo pašaukimą gyvenimui, bendrystei, tarnystei;
- nagrinėti socialinio gyvenimo klausimus ir ieškoti sprendimo būdų mokslo ir tikėjimo požiūriu.

Ciklo pavadinimas/ tema	Gebėjimai - laukiami rezultatai plg. BP	Integracija	Laiko apimtis (nuo- iki)	Vertinimo būdai
		Mokomieji dalykai ir integruojamosios bei preventinės programos / Gebėjimai		
<i>Dvasinis augimas</i>				
Esu šaukiamas vardu	<p>Apibūdina mūsų vardų prasmę, ryšį su Dievo kvietimu.</p> <p>Aptaria pašaukimo gyvenimui, meilei, tarnystei svarbą ir džiaugiasi, kad yra Dievo mylimi ir turi misiją.</p> <p>Paaikškina sąžinės įtaką mūsų elgesiui ir veiksmų pasirinkimui.</p> <p>Apibūdina laisvės, tiesos, atsakomybės svarbą kiekvienam iš mūsų.</p> <p>Klausosi Dievo balse ir įvertina savo poelgius bei pasirinkimus pagal sąžinę.</p>	<p><u>Lietuvių kalba</u> –dalyvauja įvairaus pobūdžio diskusijose, efektyviai klausosi, klausia, atsako, kelia problemas, svarsto, argumentuoja, prieštarauja, vertina, apibendrina.</p> <p><u>Etika</u> – išvelgia sąžinės sąsajas su vertybėmis, įvertina sąžinės reikšmę moraliniam gyvenimui.</p> <p><u>Dailė</u> – stengiasi būti atviru kaitai, ieškojimams ir naujai patirčiai.</p> <p><u>Kultūrinio sąmoningumo integruojamoji programa</u> – geba tobulinti estetinį skonį ir vertybinį suvokimą interpretuojant istorinius ir šiuolaikinius kultūros, mokslo, ekonomikos, politinio gyvenimo reiškinius.</p>	4-6 pam.	Pokalbis Projektinė veikla
<i>Gyvenimo klausimai tikėjimo požiūriu</i>				
Laisvė ir atsakomybė- laimingo gyvenimo kryptys	<p>Geba paaikškinti laisvės ir atsakomybės ryšį, pateikia pavyzdžių.</p> <p>Apibūdina sąžinės sampratą krikščionybėje bei sąžinės vaidmenį laisvai pasirenkant.</p> <p>Pripažįsta laisvės ir atsakomybės ryšį ir siekia rinktis laisvę su atsakomybe už savo poelgius.</p> <p>Paaikškina, kaip laimė priklauso nuo santykių su savimi, kitais, Dievu, aplinka, kaip krikščionys supranta amžinąją laimę.</p>	<p><u>Etika</u> – vadovaujasi savo sąžine ir moralinėmis vertybėmis, saviugdos procese siekia tapti laisvu ir atsakingu.</p> <p><u>Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa</u> – aktyviai reiškia poziciją: pasisako prieš alkoholio ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimą, prioritetą teikia blaivios asmenybės įvaizdžiui, dalyvauja prevencijos veikloje.</p>	3-5 pam.	Testas Interpretacija Refleksija

	Kelia egzistencinius klausimus ir ieško gyvenimo prasmės ir laimės bendrystėje.	<u>Darna</u> vystymosi integruojamoji programa – prisiima asmeninę atsakomybę ir dalyvauja sprendžiant darna vystymosi problemas.		
<i>Bendravimas, sutarimas</i>				
Man reikia kitų, kitiems reikia manęs	Apibūdina draugystės ir brolystės esmę remiantis Šv. Raštu ir Bažnyčios mokymu. Analizuoja bendrystės ir vienatvės vertę, įvardina jų požymius. Pastebi ir paremia vienišus žmones, kviečia juos bendrystei, ugdo patyrimą, kad niekada nesame vieniši, nes Dievas mus kviečia į savo bendrystę.	<u>Lietuvių kalba</u> – vertina skaitomų tekstų turinį ir raišką savarankiškai pasirenkant kriterijus, grindžiant vertinimus. <u>Etika</u> – padeda kitam įveikti vienišumą ir netektį. <u>Sveikatos ir gyvenimo įgūdžių integruojamoji programa</u> – jaučiasi bendruomenės nariu, atsakingu už sprendimų priėmimą.	2-4 pam.	Testas Darbas grupėje Kūrybinis darbas
Naujasis religingumas	Paašškina naujojo religingumo apraiškas visuomenėje gerbiant kiekvieno ieškojimus. Analizuoja šiuolaikinio dvasingumo reiškinius krikščioniškuoju požiūriu ir kritiškai juos vertina. Apibūdina jaunimo santykį su Bažnyčia ir Bažnyčios kvietimą jaunimui.	<u>Geografija</u> – analizuoja ir vertina įvairius šaltinius, nurodo esminius religijų bruožus. <u>Darna</u> vystymosi integruojamoji programa – toleruoja ir gerbia įvairovę – kultūroje, visuomenėje, ekonomikoje ir gamtoje. <u>Pilietiškumo ugdymas</u> – geba skaityti, analizuoti ir vertinti informaciją bei jos interpretacijas pateiktas žiniasklaidoje, skiria faktą ir nuomonę.	3-5 pam.	Stendiniai pranešimai Pristatymas Pateikčių parengimas Naudojimas IKT Tiriamieji darbai
<i>Šventojo Rašto ir tikėjimo pažinimas</i>				
Blogio ir gėrio kova	Brangindami Dievo meilę kiekvienam žmogui geba įvertinti savo žodžius, veiksmus. Pagal Šventojo Rašto istorijas geba nagrinėti blogio ir nuodėmės kilmę, nurodo jų įveikimo kelius remiantis Dievo meile ir gailestingumu. Paašškina žmogaus pašaukimą įvairioms tarnystėms pagal Šv. Pauliaus laiškus. Drąsiai svarsto, kokie keliai šių dienų visuomenėje veda į šventumą.	<u>Lietuvių kalba</u> – išsako požiūrį apie gana abstrakčius dalykus, vertina, argumentuoja remdamiesi įvairiais šaltiniais. <u>Muzika</u> – supranta ir vertina savo individualumą, siekia jį išreikšti savita kūryba.	2-4 pam.	Pokalbis Apskritasis stalas Darbas su Šv. Raštu
<i>Atsiliepiamas į Dievo ir Bažnyčios kvietimą</i>				
Bažnyčios kelias – visi esame pašaukti	Paašškina, kaip Bažnyčia puoselėja vertybes ir ugdo žmogų, įvardina, kokių sunkumų kyla krikščioniui šiandien. Supranta Bažnyčios misijos pozityvumą ir	<u>Istorija</u> – vengia stereotipų vertinant istorinę praeitį. <u>Ekonomika ir verslumas</u> – rodo asmeninę iniciatyvą, veikia aktyviai ir kūrybingai, yra pasiruošę susidurti su rizika ir jos pasekmėmis įgyvendinant	4-6 pam.	Pokalbis Projektas Interviu Esė

	atsakomybę. Pastebi ir analizuoti gyvo, sąmoningo tikėjimo ženklus gyvenime. Aptaria savo galimybes renkantis pašaukimą ir profesiją, pasitiki Dievu ir savimi ieškant pašaukimo. Analizuoja galimus pašaukimus kunigystei, pašvęstajam gyvenimui ir šeimai pagal Bažnyčios mokymą.	idėjas. <u>Kultūrinio sąmoningumo integruojamoji programa</u> – formuoja(si) savo kultūrinį tapatumą, identifikuojasi su šeimos, mokyklos, Bažnyčios bendruomene, tautos, Europos vertybėmis ir normomis. <u>Darnaus vystymosi integruojamoji programa</u> – solidarizuojasi su savo bendruomene, gerbia kiekvieno žmogaus reikmes ir įsipareigojimus.		Refleksija
„Ką padarėt vienam iš mažiausiųjų...“	Paaishkina Bažnyčios socialinio mokymo nuostatas skurdo mažinimui. Svarsto solidarumą ir būtinumą dalintis Dievo duotomis gėrybėmis. Suvokia Bažnyčios rūpestį vargstančiais ir stengiasi dalyvauti šioje misijoje.	<u>Etika</u> – analizuoja įvairius globalinių problemų aspektus ir požiūrius. <u>Darnaus vystymosi integruojamoji programa</u> – prisiima atsakomybę už socialinio teisingumo įgyvendinimą. <u>Pilietiškumo ugdymas</u> – gerbia demokratines vertybes ir principus, stengiasi juos įgyvendinti savo kasdienybėje.	5-7 pam.	Projektas Filmuota medžiaga Interviu

4.3.6. Katalikų tikybos X klasės ilgalaikis planas (37 pamokos)

Tikslai:

- aptarti asmens laisvę ir atsakomybę nagrinėjant aktualias moralines bei socialines šių dienų gyvenimo problemas krikščionių tikėjimo požiūriu;
- skatinti gerbti kiekvieno asmens orumą ir puoselėti viltingą veiklą santyki su Dievu ir Bažnyčia.

Ciklo pavadinimas/ tema	Gebėjimai - laukiami rezultatai plg. BP	Integracija	Laiko apimtis (nuo- iki)	Vertinimo būdai
		Mokomieji dalykai ir integruojamosios bei prevencinės programos / Gebėjimai		
<i>Dvasinis augimas</i>				
Mano tapatybė	Apibūdina savo talentus ir gebėjimus, svarsto savo idealus ir galimybes. Paaishkina, kaip siekia tapti asmenybe, kokie yra asmeniniai prioritetai ir tikslai, kaip juos galėtų įgyvendinti.	<u>Lietuvių kalba</u> – noriai ir pasitikint savo jėgomis dalinasi patyrimu, informacija, idėjomis. <u>Gamtamokslinis ugdymas</u> – prisideda prie darniojo vystymosi nuostatų įgyvendinimo. <u>Geografija</u> – ugdosi pasitikėjimą savo veiksmis	2-4 pam.	Pokalbis Projektinė veikla Diskusija Refleksija

	Siekia būti asmenybe, bendradarbiaujančia Dievo kūryboje, Jo meilės pasauliui plane. Suvokia maldos paskirtį, vertę ir apibūdina maldos laikysenas, paaiškina jaunimo maldos formas ir būdus.	įvairiose situacijose. <u>Muzika</u> – supranta ir vertina savo individualumą, kurį siekia išreikšti savita kūryba.		
<i>Gyvenimo klausimai tikėjimo požiūriu</i>				
Vyrai ir moterys: lytiškumo dovana	Aptaria įvairius požiūrius į vyrą ir moterį bei paaiškina Biblijos sampratą. Gerbdami savo ir kitų lytiškumą apibūdina tai kaip Dievo dovaną ir aptaria lytiškumo paskirtį. Svarsto, kodėl savo ir kitų lytiškumą dera priimti kaip Dievo dovaną.	<u>Etika</u> – pagarbiai žvelgia į kitos lyties bendraamžius ir kritiškai vertina su lytiškumu susijusius stereotipus. <u>Gamtamokslinis ugdymas</u> – pritaiko žinias apie lytinį brendimą sprendžiant asmenines problemas, apsisprendžiant dėl savo požiūrio į lyčių draugystę. <u>Sveikatos ir gyvenimo įgūdžių integruojamoji programa</u> – supranta lyčių stereotipus ir profesinio bei šeimos gyvenimo suderinamumo klausimus.	3-5 pam.	Diskusija Vaidmenų žaidimai
Gyvybė yra trapi	Analizuoja abortų, eutanazijos, savižudybės problemas ir jų įveikimo būdus mūsų dienu realybėje. Paaškina, kaip Bažnyčia rūpinasi gyvybės išsaugojimu. Suvokia gyvybės vertę ir ją puoselėja.	<u>Gamtamokslinis ugdymas</u> – gerbia gyvybę, jaučia atsakomybę, saugo savo ir kitų žmonių sveikatą. <u>Etika</u> – analizuoja grėsmes gyvybei ir jos išsaugojimo problemas, reiškia savo nuomonę abortų, eutanazijos, žalingų įpročių klausimais ir argumentuotai gina žmogaus prigimtine teisę į gyvybę. <u>Sveikatos ir gyvenimo įgūdžių integruojamoji programa</u> – suvokia, kad didžiausias stebuklas – žmogus.	4-6 pam.	Pokalbis Debatai Stendiniai pranešimai
Mums dovanotas laikas globalizacijos ir kultūrų sandūroje	Aptaria mūsų gyvenimo laikinumą ir vertę. Paaškina, ką reiškia prasmingai būti čia ir dabar, koks yra Bažnyčios mokymas apie amžinybę. Stengiasi prasmingai planuoti savo laiką ir deramai pasirinkti laisvalaikio leidimo būdus. Jaučia atsakomybę už Dievo mums dovanojamą laiką. Paaškina, kaip Bažnyčia siūlo atsiliepti į globalizacijos ir vartotojiškumo problemas. Analizuoja įvairius globalinių problemų aspektus,	<u>Lietuvių kalba</u> – išsako požiūrį apie gana abstrakčius dalykus, remiantis įvairiais šaltiniais vertina, argumentuoja. <u>Gamtamokslinis ugdymas</u> – kritiškai vertina žmogaus veiklos įtaką gamtai, pateikia problemų sprendimo pavyzdžių. <u>Etika</u> – aiškina globalizacijos fenomeną ir jos sukeltus pokyčius Lietuvoje bei pasaulyje, įsitikina globalių problemų aktualumu kasdienybėje. <u>Pilietiško ugdymo</u> – suvokia globalizacijos	3-5 pam.	Pokalbis Projektiniai darbai Derybos Refleksija

	siūlo jų sprendimo būdus realiame gyvenime.	padarinius žmonėms, tautoms, valstybėms. <u>Kultūrinio sąmoningumo integruojamoji programa</u> – geba bendrauti ir bendradarbiauti su įvairių grupių ir tautų kultūrų atstovais, plėtoja kultūrinį dialogą.		
<i>Bendravimas, sutarimas</i>				
Svajoju apie tikrąją meilę	<p>Paaškina lyčių skirtingumą kaip gėrį ir nurodo galimas grėsmes.</p> <p>Aptaria lytiškumo sampratą Šv. Rašte ir Bažnyčios mokyme, lygina su kitokiais požiūriais, siekia pagarbaus bendravimo su priešinga lytimi.</p> <p>Analizuoja problemas, kylančias įvairiai interpretuojant lyčių teises, lygybę, santykius, vaidmenis, aptaria savąjį požiūrį į tai.</p> <p>Apibūdina šeimos paskirtį ir vertę, Santuokos sakramento prasmę, pagrindžia šeimos vertingumą remiantis Šventuoju Raštu, Bažnyčios mokymu ir gyvenimo patirtimi.</p> <p>Suvokia šeimos vertę ir Santuokos dovaną.</p>	<p><u>Lietuvių kalba</u> – dalyvauja įvairaus pobūdžio diskusijose, įdėmiai klausosi, klausia, atsako, kelia problemas, svarsto, argumentuoja, prieštarauja, vertina, apibendrina.</p> <p><u>Etika</u> – suvokia ištikimybės svarbą meilėje ir ugdo atsakomybę nepradėti naujos gyvybės, kol nesi pajėgus būti atsakingu tėvu ar motina.</p> <p><u>Gamtamokslinis ugdymas</u> – diskutuoja apie lytinę brandą, šeimos sukūrimą ir lytinį gyvenimą, apsisprendimą gimdyti ir auginti vaikus.</p> <p><u>Sveikatos ir gyvenimo įgūdžių integruojamoji programa</u> – įvardina šeimos kūrimo priežastis bei fiziologinės ir psichologinės brandos požymius.</p>	3-5 pam.	<p>Testas</p> <p>Interpretacija</p> <p>Stendiniai pranešimai</p> <p>Debatai</p> <p>Diskusija</p>
Gyvenu laisvoje Tėvynėje	<p>Aptaria tautiškumo ir pilietiškumo svarbą.</p> <p>Įvardina karo, teroro, smurto, nesantaikos pasekmes asmeniui, tautai, pasauliui. Paaškina Bažnyčios poziciją šiuo klausimu.</p> <p>Analizuoja smurto priežastis, pasekmes ir siūlo būdus, kaip sumažinti smurtą mūsų aplinkoje.</p> <p>Ugdosi atsakomybę už savo tautos likimą, perimtas ir kuriamas kultūrinės bei dvasinės vertybes.</p> <p>Ugdosi nepakantumą smurtui, prievartai.</p>	<p><u>Dailė</u> – prisideda prie artimiausios aplinkos vertybių išsaugojimo, globoja kultūros paminklus.</p> <p><u>Etika</u> – jaučia atsakomybę už savo tautos vertybes ir pagarbą kitoms tautoms bei kultūrai.</p> <p><u>Istorija</u> – siekia saugoti ir puoselėti savo tautos ir valstybės tradicijas bei kultūros paveldą.</p> <p><u>Pilietiškumo ugdymas</u> – vadovaujasi pilietinės kultūros principais: atsakomybe, tolerancija, kompromisu, kritiškumu ir aktyvia pozicija.</p>	2-4 pam.	<p>Projektinis darbas</p> <p>Interviu</p> <p>Testas</p>
<i>Šventojo Rašto ir tikėjimo pažinimas</i>				
Sukūrimas ir evoliucija – kur einame?	<p>Apibūdina Šventojo Rašto pobūdį, sudėtį ir išskirtinumą, pripažįsta, kad Šventasis Raštas aktualus kiekvienam žmogui.</p> <p>Aptaria žmogaus ir pasaulio kilmę bei paskirtį</p>	<p><u>Lietuvių kalba</u> – interpretuoja skaitomus tekstus: paaškina netiesiogiai pasakytas mintis, požiūrius, koreguoja savo suvokimą.</p> <p><u>Gamtamokslinis ugdymas</u> – remiantis argumentais</p>	2-4 pam.	<p>Pokalbis</p> <p>Tiriamieji darbai</p> <p>Darbas su Šv.</p>

	pagal Šventąjį Raštą. Svarsto dabarties ryšį su amžinuoju gyvenimu. Apmąsto asmens laisves ir įsipareigojimus sau, visuomenei ir Dievui. Suvokia Dievo ir Bažnyčios kvietimą amžinajam gyvenimui, paaiškina Šventųjų bendravimą.	paaiškina, kad evoliucija yra tolydus rūšies požymių kitimas bei naujų rūšių atsiradimas. <u>Pilietiškumo ugdymas</u> – prisiima atsakomybę už savo veiksmus.		Raštu Aprašymas
<i>Atsiliepimas į Dievo ir Bažnyčios kvietimą</i>				
Sakramentai – Dievo meilės dovanos mums	Analizuoja sakramentų paskirtį ir šventimą, pripažįsta sakramentų svarbą tikinčiojo gyvenimui. Apibūdina Gydomo sakramentų dovanas. Paaiškina Santuokos sakramento svarbą.	<u>Darnaus vystymosi integruojamoji programa</u> – prisiima asmeninę atsakomybę ir dalyvauja sprendžiant darnaus vystymosi problemas savo kompetencijos ir galimybių aprėptyje. <u>Sveikatos ir gyvenimo įgūdžių integruojamoji programa</u> – ugdosi atsakomybę už priimamus veiksmus.	2-4 pam.	Pokalbis Debatai Situacijos analizė Savianalizė

Parengė mokytoja metodininkė Danutė Kratukienė,
Šiaulių J. Janonio gimnazija

4.4. Trumpalaikis (mokymosi ciklo) planavimas

Trumpalaikio planavimo paskirtis – detalizuoti ilgalaikį planą. Planuojant ciklą konkretnami ilgalaikiame plane numatyti mokymosi uždaviniai, nustatoma kryptingai organizuoto mokymosi eiga, numatomas konkretus turinys, mokymosi metodai, vertinimo ir įsivertinimo veiklos. Pamokos tema – tai klausimas, į kurį ieškoma atsakymo per mokinių patirtį, Šventojo Rašto pasakojimus ar Bažnyčios Tradiciją mokant individualiai pasirinkti bei atsakyti. Plane gali būti nurodomi keli mokymosi uždaviniai, kuriuose konkrečiai nurodoma, ką mokiniai žinos, supras, gebės atlikti, kokias vertybinių nuostatas lavins. Mokymosi veikla – nuoroda į pagrindines pamokos užduotis, padedančios lavinti mokinių gebėjimus. Plane nurodomi vertinimo (mokinio ir mokytojo) būdai, kuriais remiantis būtų galima įvardinti mokymosi pasiekimus ir daromą pažangą. Nėra vertinamas mokinių tikėjimas, asmeninės pažiūros. Nurodoma literatūra – galimi mokymosi priemonių šaltiniai. Trumpalaikiai planai turi būti atviri, lankstūs, koreguojami atsižvelgiant į mokymosi metu išryškėjančius mokinių poreikius ir klasės situaciją.

4.5. Trumpalaikių planų pavyzdžiai

4.5.1. Trumpalaikis katalikų tikybos V klasės 1 ciklo planas

Kviečiamas būti laimingu (3-5 pamokos)/Gyvenimo klausimai tikėjimo požiūriu/

Mokymo ir mokymosi uždaviniai:

- dalindamiesi asmenine patirtimi apmąsto, kas yra laimė, kada ją patiriame, kaip jaučiamės, kai darome gera bei siekia laimės kasdienybėje;
- skaitydami Šventąjį Raštą paaiškina, kokius laimės kelius Dievas nurodo;
- brangindami maldą dėkoja Dievui už dovanojamą raktą būti laimingu.

Nr.	Pamokos tema/ idėja	Mokymosi uždaviniai	Mokymosi veiklos	Vertinimas	Pastabos	Literatūra
1.	Kas yra laimė?	Dalindamiesi savo patirtimi, analizuodami kitų mintis, remdamiesi Šv. Raštu mokiniai įvardina, kas yra laimė.	„Minčių lietus“ siekiant sužinoti mokinių nuomonę, kas yra laimė. Pokalbis, diskusija. Žaidžiamas „Kriterinis pokeris“ grupelėse po 5 mokinius. Grupė gauna 20 kortelių (kiekvienas mokinys po 5 korteles), ant jų yra užrašyti įvairūs žodžiai, kurie reiškia skirtingas žmonių nuomones, kas yra laimė. Mokiniai deda korteles, komentuoja savo pasirinkimą. Centre dedamos 5 svarbiausios kortelės, kuriose užrašytos svarbiausios mintys apie laimę, išoriniuose ratuose atitinkamai 7 ir 8 kortelės – mažiau svarbios mintys. Galima korteles keisti vietomis, prieš tai išsakius savo poziciją. Apibendrinamas darbas grupėse, išryškinami sunkumai ir pasiekimai. Suvokiama mokinių laimės samprata lyginama su Šv. Rašto laimės samprata remiantis Ps 119,1-3; Ps 16,2; Ps 34,9.	Vertinama, kaip mokiniai geba išsakyti ir pagrįsti savo nuomonę, vertinti kitų nuomones, analizuoti, sintetinti ir apibendrinti. Stebimas mokinių individualus ir darbas grupėse.	Mokytojas stebi diskusiją, darbą grupelėse, porose, dirbant individualiai. Parengia korteles „Kriteriniam pokeriui“ bei įvairių žmonių mintis apie laimę.	Ps 16,2; 34,9; 119,1-3. KBK 27; 30; 33. <i>Marcovits P.D.</i> Mažieji palaiminimai.- Vilnius: Katalikų pasaulis, 2005. Žurnalai, skirti jaunimui

			<p>Diskusija: kodėl žmogus gali būti laimingas tik su Dievu?</p> <p>Darbas porose: mokiniai išsitraukia įvairių žmonių mintis apie laimę ir jas komentuoja.</p> <p>Namų darbas – pateikti 3 žmonių nuomones, kada jie jaučiasi laimingi.</p>			
2.	Gėris - kelias į laimę	Analizuodami kitų žmonių pasisakymus mokiniai atsako į klausimą, kada žmogus yra laimingas ir atranda asmenybes, kurios spinduliuoja gėriu.	<p>Atsakymų į klausimą, kada žmogus yra laimingas aptarimas.</p> <p>Išvada – laimė yra daryti gera.</p> <p>Pokalbis: kaip mes jaučiamės, kai darome gera?</p> <p>Kodėl svarbu daryti gera? (Pat 21,21; Žyd 13,16; Gal 6,7-10)</p> <p>Kviečiama įvardinti žmones, kurių pavyzdys žavi ir patraukia (pal. Motina Teresė, Jonas Paulius II, vyskupas ar parapijos klebonas, o gal mokytojas ir kt.).</p> <p>Pagal galimybes parenkama veikla: video filmo peržiūra, liudijimas, stendo rengimas ir kt.</p> <p>Aptarimas ir apibendrinimas.</p> <p>Palinkėjimai (1 Tes 5,14-18).</p>	Vertinama namų užduotis, surinktos informacijos apibendrinimas ir pateikimas visai grupei. Gebėjimas dirbti grupelėse, darbų pasiskirstymas, informacijos atrinkimas ir pateikimas.	<p>Stebi, kaip mokiniai pristato savo namų darbus, dirba grupėje.</p> <p>Parengia medžiagą apie kelias garsesnes asmenybes.</p>	Pat 21,21; Rom 8,28; Gal 6,7-10; 1 Tes 5,14-18; Žyd 13,16. KBK 299; 302; 2813. Mažieji palaiminimai. –Vilnius: Katalikų pasaulis, 2005. <i>Gjergji L. Veiklioji meilė.</i> - Vilnius: Katalikų pasaulis, 2004.
3.	Palaiminimai – raktas į laimę	Skaitydami Palaiminimus mokiniai paaiškina, kokius laimės kelius nurodo Šv. Raštas ir sukuria padėkos maldą Dievui.	<p>Pokalbis, kodėl žmonės trokšta būti laimingi.</p> <p>Skaitomi palaiminimai ir jie analizuojami (Mt 5,1-11).</p> <p>Palaiminimai iliustruojami piešiniu – dirbama porose.</p> <p>Kiekvienas mokiniys sukuria savo palaiminimą.</p> <p>Darbas grupėse.</p> <p>Sukurti Dievui padėkos maldą.</p>	Vertinama mokinių išsakyta ir pagrįsta nuomonė. Palyginimų iliustravimas ir pagrindimas. Darbas grupėse kuriant maldą.	Stebi ir vertina išsakytą nuomonę, sukurtus piešinius ir maldą. Galima bendradarbiauti su dailės mokytoja.	Mt 5,1-11. KBK 1716-1729. Gyventi palaiminimų dvasia. Vilnius: Katalikų pasaulis, 2000.
4.	Ir aš noriu būti	Mokiniai, inscenuodami situacija,	Mokiniai išsitraukia skirtingą situaciją, pagal kurią ruošia vaidinimą iš	Geba inscenuoti,	Inscenizacijos, rašinio	Mt 5,1-11. KBK 1716-1729.

laimingas	atskleidžia Palaiminimų reikšmę ir, jais remiantis, parašo 20 sakinių rašinį „Ir aš noriu būti laimingas“.	Palaiminimų pasirinkdami pavadinimą. Stebintieji turi pasakyti, kuris palaiminimas tinka matytai situacijai. Pokalbis ir diskusija. Savarankiškas darbas – rašinys „Ir aš noriu būti laimingas“, kuriame turėtų atsispindėti kiekvieno noras ir pastangos siekti laimės. Rašinėlių skaitymas ir dalinimasis mintimis, ko reikia, kad tikrai būtume laimingi. Kuriama padėkos Dievui malda.	išreikšti pagrindinę situacijos mintį. Parašo 20 sakinių rašinį atsakant į temą „Ir aš noriu būti laimingas“.	vertinimas, pagrindinės minties išryškinimas. Mokytojas parengia inscenizacijai situacijas. Galima bendradarbiauti su teatro, lietuvių kalbos mokytojais.	<i>Mina C. Menas būti.</i> - Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2007.
-----------	--	--	---	---	--

4.5.2. Trumpalaikis katalikų tikybos VI klasės 4 ciklo planas

Geroji Naujiena mums (5-7 pamokos)/Šventojo Rašto ir tikėjimo pažinimas/

Mokymo ir mokymosi uždaviniai:

- palygindami kelių Evangelijų pasakojimus nusako, kaip Jėzus bendrauja su žmonėmis bei paaiškina, kaip apaštalai ir tikintieji mūsų dienomis atsiliepia į Jėzaus draugystę;
- nusakydami sąvokų „šventė“ ir „šventimas“ prasmes bei ryšį išryškina sekmadienio vertę;
- nagrinėdami Šventąjį Raštą mokosi atsiliiepti į Dievo Žodį ir dėkoti už tai bei nori skaityti jį kasdienybėje.

Nr.	Pamokos tema/ idėja	Mokymosi uždaviniai	Mokymosi veiklos	Vertinimas	Pastabos	Literatūra
1.	Jėzus bendrauja su žmonėmis	Skaitydami evangelijas mokiniai išryškina, kaip Jėzus bendrauja su žmonėmis ir moka papasakoti vieną ištrauką visiems.	Pokalbis, kas yra bendravimas, kodėl yra svarbu bendrauti. Kas bendravime yra svarbiausia? Kas yra lengviau – kalbėti ar klausyti? Kodėl? Darbas grupėse su Šventuoju Raštu. Kiekviena grupė gauna ištraukos nuorodą. Inscenizuoja arba skaito vaidmenimis. Ištraukos aptariamos išryškinant, kaip Jėzus bendravo su žmonėmis, svarbiausi	Vertinama, kaip mokiniai geba įsigilinti į tekstą, jį analizuoti, lyginti, daryti išvadas. Stebimas darbas grupėje.	Mokytojas vertina teksto analizę ir darbą su Šv. Raštu.	Mt 12, 37b-40; 19,13-15; 19,16-22; Lk 5,27-32; 8,43-48; 10,25-28; 19,1-10; 21,1-4; Jn 5,1-9a. KBK 575; 588-589; 2052; 2544; 2712.

			akcentai užsirašomi. Kuriamos gero bendravimo taisyklės. Darbų pristatymas ir aptarimas.			
2.	Jėzaus draugystė su apaštalais ir manimi	Remdamiesi Šventuoju Raštu aptaria Jėzaus santykį su apaštalais ir apibūdina savo asmeninį ryšį su Viešpačiu.	Pokalbis. Koks žmogus yra vertas didžiausio pasitikėjimo? Kokiomis savybėmis jis turi pasižymėti? Surašo svarbiausias savybes. Ar šias savybes turi Jėzus Kristus? Kodėl taip galvojate? Įvardina Jėzaus Kristaus savybes ir papildo sąrašą. Pokalbis. Kodėl Jėzus Kristus vertas pasitikėjimo? Kodėl Jam lengva pasakyti TAIP? Skaitomos Šv. Rašto ištraukos. Pirmųjų mokinių pašaukimas (Mt 4,18-22). Dvylikos pašaukimas (Lk 6,12-16). Daugelio mokinių pasitraukimas (Jn 6,60-66). Kas didžiausias? (Mk 9,33-37) Koks yra mano santykis su Kristumi? (Paruoštoje priemonėje mokiniai pažymi, koks yra kiekvieno iš jų santykis su Jėzumi Kristumi.) Viešpats pašaukia mokinius jiems dirbant. Mus taip pat pašaukia, kad pašventintume savo darbus ir padėtume žmonėms pažinti Viešpatį. Anketa – testas „Jėzus kviečia“.	Geba išryškinti savybes ir jas pagrįsti. Moka naudotis Šv. Raštu. Geba reflektuoti savo asmeninę patirtį.	Mokytojas stebi ir vertina pasisakymus. Parengia priemones anketą – testą,	Mt 4,18-22; Mk 9,33-37; Lk 6,12-16; Jn 6,60-66. KBK 857; 1086-1087; 1577. <i>Dupuis J.</i> O kuo jūs mane laikote? - Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2004.
3.	Kiekvienas sekmadienis – šventė	Naudodami paveikslus, „minčių lietu“ mokiniai išsiaiškina sąvokas „šventė“ ir „šventimas“ atskleisdami jų prasmę ir parašydami 5 kriterijus, išryškinančius, kodėl	Išsiaiškinama, kas yra šventė. Mokiniai pasirenka po vieną paveikslą ir pagal tai apibūdina, kas yra šventė. Pasidalina mintimis, kas kiekvienam asmeniškai yra šventė. Išsiaiškinamos sąvokos „šventė“ ir „šventimas“ atskleidžiant jų prasmes ir	Vertinama, kaip mokiniai moka dirbti su paveikslais, išreikšti savo nuomonę susisteminti ir	Parengia atitinkamus paveikslus.	Iš 16, 23-30; Įst 5,12; Mt 28,1; Žyd 10,25. KBK 1163-1167; 2174-2188. <i>Salij J.</i> Dekalogas. – Vilnius: Lumen, 1994.

		sekmadienis taip pat yra šventė.	ryšį. Sekmadienio prasmė ir vertė žmogui. Parašo 5 kriterijus, kodėl sekmadienis taip pat yra šventė. Išrenkami svariausi ir labiausiai argumentuoti kriterijai.	pateikti pagrindinius kriterijus.		<i>Gailius A. Ar mokame švęsti?// Sandora, 2000, Nr.1.</i>
4.	Dievo Žodis kalba man kiekvieną dieną	Žiūrėdami video įrašus paaiškina, kaip Dievo Žodis vartojamas krikščionių apeigose ir mokosi suprasti, kad Šventąjį Raštą reikia kasdien skaityti ir apmąstyti.	Prisimenamas Eucharistijos šventimas. Išsiaiškinama, koks yra Dievo Žodžio vartojimas krikščionių apeigose. Žiūrimos Šv. Mišių video ištraukos. Aptariama peržiūrėta medžiaga. Pokalbio metu išsiaiškinama, ką mokiniams reiškia Šventasis Raštas. Svarstoma, kuo šiandien Šventasis Raštas mus praturtina, kodėl jį verta skaityti ir pažinti. Viešpats trokšta ir ieško asmeninio susitikimo su kiekvienu žmogumi. Iš pateiktų Šventojo Rašto ištraukų išsirenkama viena, perskaitoma ir pasižymimas mokiniui svarbus sakinytis ar žodžių junginys ir siūloma juo gyventi visą savaitę stebint, kaip jis veikia mus.	Vertinama, kiek mokiniai atpažįsta Dievo Žodžio vartojimo krikščionių apeigose momentų. Stebimas kiekvieno mokinio įsipareigojimas ir noras studijuoti Šventąjį Raštą.	Paruošia video įrašą, reikiamą skaičių Šv. Rašto knygų.	KBK 101-141; 1338; 1349; 1384; 1408. <i>Schwarz A. 25 žingsniai norint suprasti Bibliją. - Vilnius: Katalikų pasaulis, 2007.</i>

4.5.3. Trumpalaikis katalikų tikybos VII klasės 3 ciklo planas

Stereotipai. Bendrystei reikia geranoriškų pastangų (4-6 pamokos) /Bendravimas ir sutarimas/

Mokymo ir mokymosi uždaviniai:

- dalindamiesi patirtimi paaiškina, kokie yra pozityvaus bendravimo principai, kaip derinti orumą ir paklusnumą mokantis branginti ir stiprinti santykius su žmonėmis priimant jų būdo savybes;
- pateikdami pavyzdžių paaiškina „tolerancijos“ ir „stereotipo“ sąvokas ir, remdamiesi Šventuoju Raštu bei Bažnyčios mokymu, įvardina tolerancijos ribas;
- palygindami kelių evangelijų pasakojimus paaiškina, kaip Jėzus bendrauja su žmonėmis;
- nagrinėdami Šventąjį Raštą suvokia begalinę Dievo meilę kiekvienam žmogui bei pripažįsta ir gerbia neprilygstamą kiekvieno asmens vertę.

Nr.	Pamokos tema/ idėja	Mokymosi uždaviniai	Mokymosi veiklos	Vertinimas	Pastabos	Literatūra
1.	Mano bendravimas ir tarpusavio santykiai	Remdamiesi savo patirtimi mokiniai bendravimo įgūdžių testu įvertina savo tarpusavio santykius, suvokia bendravimo su kitais žmonėmis ypatumus ir numato būdus, kaip norima linkme galima keisti tarpusavio santykius.	<p>Pokalbis, kas yra bendravimas, kodėl jis svarbus žmogui.</p> <p>Individuali užduotis: prisiminti žmones, su kuriais mokiniai bendrauja ir savo bendravimo lygį surašyti pagal šiuos kriterijus: teigiamas, neigiamas, artimas, tolimas. Aptariama, kaip apibūdina artimus santykius, kodėl kai kuriuos santykius vertina kaip tolimus, kaip apibūdina teigiamus ir neigiamus santykius.</p> <p>Mokiniai įvertina savo bendravimo įgūdžius, kas sekasi puikiai, gerai, o kas nelabai ar visai nesiseka.</p> <p>Pasiūloma išsirinkti draugą, su kuriuo jie aptaria, ką sužinojo po šios užduoties. Apibendrinama, ko reikia pozityviam bendravimui.</p> <p>Pokalbis, kaip, remiantis evangeline artimo meile, galima suderinti orumą ir paklusnumą.</p> <p>Individuali užduotis – užrašyti, kaip galėtų pasikeisti kurių nors trijų asmenų tarpusavio santykiai. Aptarti tai su draugu ir vertinti pagal kriterijus: teigiamas, neigiamas, artimas, tolimas. Šį kartą reikia nustatyti tarpusavio santykių pokyčių kriterijus.</p> <p>Kiekvienas mokinys surašo savo veiksmų planą, kuriame nurodo laiką, trumpai aprašo savo įsipareigojimus, kaip galėtų keisti kai kuriuos jo paties nuolatinius santykius su kitais žmonėmis.</p>	Gebėjimas dirbi grupėje ir individualiai, sąžiningumas ir atsakomybė už išstartą žodį bei atliktą veiksmą, savo veiksmų koregavimas.	Mokytojas parengia bendravimo įgūdžių klausimyną. Stebi mokinių savarankišką darbą. Drąsina, pagiria.	Mt 5,21-24; 5,38-42; 7,1-5; Lk 6,27-36. KBK 678; 1789; 2152-2154; 2302-2306; 2842. Konfliktai ir bendradarbiavimas.– Vilnius: Atviros Lietuvos Fondas, 1996. <i>Želvyš R.</i> Bendravimo psichologija. – Vilnius: Mintis, 1995.

			Apibendrina savo darbą ir įsivertina, ką naujo sužinojo apie save atlikdamas užduotis.			
2.	Stereotipai ir tolerancija	Remiantis savo patirtimi išsiaiškinti, kas yra stereotipai ir tolerancija bei pagrįsti pozityvias ir negatyvias šių reiškinių pasekmes atsakymų ieškant Šventajame Rašte.	Pokalbio metu išsiaiškinama, kas yra pozityvūs ir negatyvūs stereotipai mūsų gyvenime. Aptardami paveiksluose pavaizduotus žmones mokiniai įvardina klaidingus požiūrius ir jų pasekmes asmeniui. Diskutuojama, kas yra tolerancija ar tolerancija turi ribas ir kodėl? Darbas su Šv. Raštu. Religinė tolerancija. Mokiniai pasižymi pagrindines mintis savo užrašuose.	Mokiniai geba nusakyti, kas yra stereotipai ir tolerancija bei pagrindžia pozityvias ir negatyvias šių reiškinių pasekmes, suranda atsakymus Šventajame Rašte.	Parengia atitinkamus paveikslus. Šią pamoką galima vesti kartu su pilietinio ugdymo mokytoju.	Mt 9,10; Lk 7,36. KBK 1928-1948. Vatikano II Susirinkimo dokumentai. Nostra Aetate. – Vilnius: Aidai, 2001. Konfliktai ir bendradarbiavimas.
3.	Jėzaus bendravimas	Skaitydami evangelijas apibūdina, kaip Jėzus bendrauja su žmonėmis ir moka papasakoti bei analizuoti vieną situaciją.	Pokalbis, su kuo mes bendraujame ir kodėl? Darbas su Šventuoju Raštu. Jėzaus santykis su samariečiais, moterimis, raupsuotaisiais, nusidėjėliais, neįgaliaisiais, fariziejais ir kt. Su kuo Jėzus bendravo ir kodėl? Parašyti mano ir Jėzaus bendravimo skirtumus ir panašumus.	Suranda Šventajame Rašte reikiamas ištraukas ir geba palyginti Jėzaus bendravimą su savo išryškinant skirtumus bei panašumus.	Stebi mokinių darbą su Šv. Raštu.	Mk 1,40-45; Lk 7,36-50; Jn 4,7-15. KBK 574-575; 2616; 2560-2561. Yancey P. Jėzus kokio niekada nepažinojau. Vilnius: Katalikų pasaulis, 2002.
4.	Kiekvienas žmogus – unikalus	Apibūdinami save ir kitus asmenis mokiniai pripažįsta neprilygstamą asmens vertę ir ją grindžia Šventojo Rašto ištraukomis.	Mokiniai popieriaus lape surašo 15 teigiamų ir neigiamų savo būdo savybių. Pasikeičiama lapais su savo suolo draugu, kuris šį sąrašą papildo. Diskutuojama apie kiekvieno žmogaus unikalumą ir vertę nežiūrint galimų asmens būdo neigiamybių; mokomasi netapatinti asmens su jo veikla ar poelgiu.	Sąžiningai ir objektyviai moka vertinti save pripažįstant nelygstamą asmens vertę bei ją	Skatina teisingą mokinių požiūrį į save patį. Mokosi dėkoti Dievui už gautas malones.	Ps 25; 33; 103; 118; 136; Iz 54,10; Jer 31,3; Jn 15,9-13; Rom 8,31-39. KBK 255-258.

			Svarstomos atvirumo ir užsisklendimo ribos, jų teigiamos ir neigiamos pusės. Skaitant ištraukas iš Psalmių, Izaijo, Jeremijo knygų mokiniams padedama įsisąmoninti begalinę Dievo meilę kiekvienam žmogui, iš kurios turėtų kilti ir mūsų pagarba kitiems. Kiekvienas asmeniškai kuria padėkos Dievui maldą.	grindžiant Šventojo Rašto ištraukomis.		
--	--	--	--	--	--	--

4.5.4. Trumpalaikis katalikų tikybos VIII klasės 8 ciklo planas

Tikėjimas, pasitikėjimas, meilė, džiaugsmas ir viltis (3-5 pamokos) /Dvasinis augimas/

Mokymo ir mokymosi uždaviniai:

- dalindamiesi patirtimi paaiškina, kaip tikėjimas padeda atrasti savo kaip asmens vertę ir gyvenimo prasmę bei siekti dvasinių vertybių;
- nagrinėdami Šventąjį Raštą aptaria Marijos tikėjimą ir ieško kelių, kaip Jos pavyzdys gali praturtinti mūsų tikėjimą;
- nagrinėdami laikraščių straipsnius geba analizuoti džiaugsmo ir vilties vertę, priežastis ir nevilties ženklus šiandienos pasaulyje;
- analizuodami religinius ženklus paaiškina maldos reikšmę žmogaus gyvenime ir ieško laiko maldai savo kasdienybėje.

Nr.	Pamokos tema/ idėja	Mokymosi uždaviniai	Mokymosi veiklos	Vertinimas	Pastabos	Literatūra
1.	Tikėjimas – Dievo dovana	Analizuodami sukūrimo istoriją bei dalindamiesi savo patirtimi įvardina asmens vertę ir paskirtį, tikėjimo reikšmę, sukuria savo gyvenimo ir tikėjimo kelią.	Diskusija: kas yra tikėjimas ir pasitikėjimas? Parašo, koku asmeniu jie labiausiai pasitiki ir kodėl. Pokalbis: kas labiausiai yra vertas mūsų pasitikėjimo? Darbas su Šventuoju Raštu (Pr 2,5-25). Pokalbis: kas yra žmogus (Dievo kūrinys; vyras ir moteris, sukurti būti lygiaverčiais; Dievo mylimas ir apdovanotas nemirtinga siela, laisve, valia, protu ir gebėjimu kurti; kūrinijos viršūnė: „Ir Dievas matė, kad tai yra gera“).	Vertinama, kaip keliami klausimai ar tikslūs atsakymai, kaip argumentuojama, pagrindžiama nuomonė. Nusakoma žmogaus paskirtis šioje žemėje ir įvardinamas	Mokytojas stebi diskusiją, mokinių savarankišką darbą. Parengia priemones kūrybiniam darbui.	Pr 2, 5-25. KBK 362-364; 369-371;1605. <i>Mikailaitė O. Ką pasirinksi? - Kaunas, 1994.</i>

			Tikėjimas ir pasitikėjimas Dievu. Pokalbis apie Dievo santykį su žmogumi. Simboliais pavaizduoja svarbiausius savo gyvenimo įvykius, žmones, tikėjimo kaitą. Pristato ir komentuoja klasės draugams.	Dievo vaidmuo žmogaus gyvenime. Simboliškai pavaizduotas gyvenimo ir tikėjimo kelias, komentarai.		
2.	Kas stiprina ar žeidžia mano tikėjimą?	Remdamiesi savo patirtimi išsiaiškina, kas žeidžia bei stiprina tikėjimą. Aptardami Marijos tikėjimą, jos „Teesie“ ieško būdų, kas sustiprintų mokinių tikėjimą kasdienybėje.	Pokalbis, koks yra tikėjimo vaidmuo mūsų gyvenime, kodėl kartais mūsų tikėjime atsiranda abejonės. „Voratinklis“ iš įvardintų minčių, kas žeidžia tikėjimą; paaiškinti, kodėl taip galvoja? Skaitoma Evangelijos (Lk 1,26-38) ištrauka apie Apreiškimą Marijai. Analizuojamas Marijos tikėjimas ir pasitikėjimas Dievu. Mokiniai grupėse sukuria situacijas, kuriose atsispindi, kas stiprina mūsų tikėjimą.	Savo nuomonės argumentavimas. Gebėjimas naudotis Šv. Raštu, išskirti pagrindinę mintį, argumentuoti ir ją paaiškinti. Inscenizuoti situacijas atskleidžiant užduotį.	Mokytojas stebi ir vertina, dalyvauja pokalbyje.	Lk 1,26-38; 2, 1-28. KBK 148; 484-511; 2617. <i>Jonas Paulius II.</i> Apaštališkasis laiškas Rosarium Virginis Mariae. – Kaunas: KIT, 2002. <i>Trimakas K.</i> Ieškančiojo pėdsakai. – Kaunas: LKC, 1995. Sandora 2000, Nr. 5.
3.	Mokausi dalintis džiaugsmu ir viltimi	Dalindamiesi savo patirtimi mokiniai užrašo džiaugsmo priežastis ir analizuodami laikraščių iškarpas įvardina nevirties ženklus. Skaitydami Šv. Rašto ištraukas apie džiaugsmą ir viltį parašo 15 sakinių rašinį, pagrįsdami ar paneigdami teiginį „Krikščioniškasis tikėjimas suteikia nesibaigiantį džiaugsmą	Skaitomas pasakojimas apie viltį ir tikėjimą. Analizuojama, ką reiškia viltis jų gyvenime. Kodėl svarbu tikėti ir viltis? Dalindamiesi savo patirtimi grupėse mokiniai surašo džiaugsmo priežastis. Analizuodami laikraščių iškarpas suranda nevirties ženklus ir priežastis. Aptaria džiaugsmo ir nevirties pasekmes. Mokiniai skaito Šv. Rašto (2 Kor 4,16-18; Rom 8, 24-28; Lk 12, 28-32; Jn 15, 9-11 ir kt.) ištraukas apie džiaugsmą ir viltį. Aptaria ir išskiria jų vertę. Savarankiškai parašo 15 sakinių rašinį pagrįsdami ar paneigdami teiginį	Vertinami pasisakymai, gebėjimas surasti ir įvardinti džiaugsmo ir nevirties ženklus bei jų priežastis. Mokėjimas naudotis Šv. Raštu. Argumentuotas 15 sakinių	Mokytojas stebi, tikrina, taiso, vertina. Paruošia laikraščių iškarpas.	Lk 12, 28-32; Jn 15, 9-11; Rom 8, 24-28; 2 Kor 4,16-18. KBK 1814-1832. <i>Morkus Br.</i> O mano džiaugsmo Kristus prisikelė! – Vilnius: Katalikų pasaulis, 2002. <i>Albisetti V.</i> Juoktis širdimi.- Vilnius: Katalikų pasaulis, 2004.

		ir viltį“.	„Krikščioniškasis tikėjimas suteikia nesibaigiantį džiaugsmą ir viltį“.	rašinys.		
4.	Malda ir aš	Atlikdami kūrybinį darbą mokiniai aiškina religinius ženklus ir simbolius bei svarsto, kodėl ir kaip žmonės meldžiasi, sukuria maldą.	Kiekvienas mokinys ant lapelio nupiešia kokį nors religinį ženklą ar simbolį ir jį paaiškina. Mokiniai pasirenka paveikslą, kuriame yra pavaizduoti besimeldžiantys žmonės. Aiškinamasi, kaip ir kodėl žmonės meldžiasi. Diskusijos metu svarstoma, kaip, kur, kada, kiek laiko meldžiamės, kas trukdo melstis, kokių sunkumų kyla maldoje, o kas maldoje guodžia, stiprina, džiugina. Bandoma palyginti besimeldžiančio ir nesimeldžiančio žmogaus elgesį darbe ir kasdieniškose situacijose. Mokiniai kuria savo maldų pavyzdžius ir pristato.	Geba pavaizduoti ir paaiškinti. Moka diskutuoti, išsakyti savo nuomonę ir išklaudyti kitą. Sukuria maldą.	Mokytojas stebi, klauso vertina. Paruošia tinkamus paveikslus. Sukuria maldos aplinką. Pateikia svarbiausius klausimus, stebi, klausosi, vertina.	Mt 6,5-6; 6,7-15; Lk 11,9-13. KBK 2697-2751. <i>Diržytė A. ir kt.</i> Paslapties link. <i>De Gasztold C. B.</i> Maldos iš Nojaus arkos. – Vilnius: Baltos lankos, 2002. <i>Kreeft P.</i> Malda pradedantiesiems. - Vilnius: Katalikų pasaulis, 2006.

4.5.5. Trumpalaikis katalikų tikybos IX klasės 2 ciklo planas

Laisvė ir atsakomybė – laimingo gyvenimo kryptys (3-5 pamokos) /Gyvenimo klausimai tikėjimo požiūriu/

Mokymo ir mokymosi uždaviniai:

- pateikdami pavyzdžių paaiškina laisvės ir atsakomybės ryšį;
- nagrinėdami įvairius tekstus apibūdina sąžinės sampratą krikščionybėje, jos vaidmenį laisvai pasirenkant bei siekia vadovautis sąžine priimant sprendimus;
- dalindamiesi patirtimi paaiškina, kaip laimė priklauso nuo santykių su savimi, kitais, Dievu, aplinka, kaip krikščionys supranta amžinąją laimę;
- kelia egzistencinius klausimus ir ieško gyvenimo prasmės ir laimės bendrystėje.

Nr.	Pamokos tema/ idėja	Mokymosi uždaviniai	Mokymosi veiklos	Vertinimas	Pastabos	Literatūra
1.	Esu laisvas ir atsakingas	Diskutuodami mokiniai išsiaiškina ir įvardina	Mokiniai skaito ištrauką iš knygos „Džonatanas Livingstonas žuvėdra“,	Moka paaiškinti laisvės ir	Parenka atitinkamą	1 Kor 8,9; Gal 5,1; 13-25.

		<p>laisvės ir atsakomybės ryšį, pateikdami pavyzdžių, įsisąmonina laisvinančią Dievo jėgą.</p>	<p>nusako pagrindinę problemą. Diskusija: kas yra laisvė? Nesikalbėdami mokiniai porose nulipdo laimės simbolį ir jį paaiškina. Keliami klausimai: ar jūs esate laisvi? Kodėl taip, kodėl ne? Aptariamą sąvokos laisvė, laisva valia, pasirinkimas, atsakomybė, pasekmės. Darbas grupėse. Mokiniai surašo, kas varžo žmogų ir pagrindžia savo nuomonę. Aptarimas ir apibendrinimas. Darbas grupėse. Mokiniai surašo, kas žmogų laisvina ir pagrindžia savo nuomonę. Pokalbis. Kitų žmonių laisvė ir aš. Ar mano laisvė nepažeidžia kitų laisvės? Laisvė ir atsakomybė. Kodėl laisvė visada turi būti siejama su atsakomybe? Mūsų pasirinkimo pasekmės. Pokalbis. Dievas mus laisvina savo meile ir atsidavimu. Pagal Šv. Rašto tekstus apmąstomas laisvės ir atsakomybės ryšys. Savarankiškas darbas: parašyti 15 sakinių rašinėlių „Esu laisvas ir atsakingas“.</p>	<p>atsakomybės ryšį. Pateikia pavyzdžių, suvokia laisvinančią Dievo jėgą. Geba dirbti savarankiškai ir grupelėse.</p>	<p>ištrauką apie laisvę. Stebi mokinių savarankiškumą ir darbą grupėse.</p>	<p>KBK 1730-1748. <i>Bachas R.</i> Džonatanas Livingstonas žuvėdra. – Vilnius: Trigrama, 2000. Gyvenimas kryžkelėje. – Kaunas, 2001. <i>Fausti S.</i> Liaupsė mūsų laikams. – Vilnius: Katalikų pasaulis, 2003. <i>Gueullette J.M.</i> Leisk Dievui būti Dievu tavyje. Vilnius: Katalikų pasaulis, 2007.</p>
2.	Ką girdžiu savyje – sąžinė	<p>Remdamiesi savo asmenine patirtimi, padaloma medžiaga mokiniai išsiaiškina, kas yra sąžinė ir vertina savo, kitų pasirinkimus bei elgesį pagal ją.</p>	<p>Praeitą pamokos rašinėlio aptarimas. Kas padeda žmogui apsispręsti ir teisingai veikti. Iš pateiktos padalomosios medžiagos mokiniai užsirašo sąžinės apibrėžimą ir sukuria sąžinės simbolį. Sąžinė –Dievo balsas mumyse. Darbas su Šv. Raštu (Rom 2,14-16).</p>	<p>Moka vertinti savo pasirinkimus ir elgesį pagal sąžinę. Geba analizuoti ir išsakyti savo nuomonę šių</p>	<p>Parengia straipsnius iš laikraščių ir žurnalų.</p>	<p>Rom 2,14-16. KBK 1776-1794. <i>Mikailaitė O.</i> Ką pasirinksi? - Kaunas: LKC, 1994. <i>Paškus A.</i> Sąžinė psichologiniu požiūriu. – Chicago,</p>

			<p>Aptaria ir paaiškina, kaip mokiniai suvokia, kas yra sąžinė. Pasidalinimas, kaip atpažinti sąžinės balsą. Prisimena gyvenimiškų situacijų, kai reikėjo priimti sprendimus vadovaujantis sąžine. Aptariama, kaip sekėsi tai atlikti.</p> <p>Kokie kriterijai lemia daugumos elgesį šių dienų visuomenėje? Ar aš būtinai turėčiau į tai lygiuotis?</p> <p>Laikraščių ir žurnalų straipsnių analizė – kada žmonės vadovavosi ar nesivadovavo sąžine.</p>	dienų aktualijomis.		1991. Savanorystė, dora ir bendruomenė. – Kaunas: MTC, 2004.
3.	Pašaukti būti laimingi	Dirbdami grupėse mokiniai aptaria vyraujančią laimės sampratą, jos siekimą ir paaiškina, kaip laimė priklauso nuo santykių su savimi, kitais, Dievu, aplinka.	<p>Pasakojimas apie laimę. Mokiniai surašo, kada yra patiriama laimė (ar tai sveikata, draugystė, karjera, malonumas, tarnystė ir kt.) ir argumentuoja, kodėl.</p> <p>Aptariama Šv. Rašto žinia (Sir 25,7-12) ir palyginama su įsivaizduojama savo laimės samprata .</p> <p>Pokalbis: Kaip Dievo žinia padeda man siekti laimės.</p> <p>Diskutuojama apie tai, kaip gyvenimą įprasmina darbas, kūryba, santykiai su žmonėmis ir Dievu.</p> <p>Ištrauka iš knygos „Mano puodelis arbatos“ .</p>	Moka įvardinti, kas yra laimė ir kaip ji priklauso nuo santykių su savimi, kitais, Dievu, aplinka.	Parengia pasakojimą ir klausimus teksto analizei. Stebi ir vertina mokinių pasisakymus.	Sir 25,7-12. <i>Bean. D. Mano puodelis arbatos.</i> – Vilnius: Katalikų pasaulis, 2007.
4.	Gyvenimo prasmė	Debatuose mokiniai suvokia, kad gyvenimo prasmė yra būti laimingais, o ši prasmė įgyjama tik esant vienybėje su Dievu.	<p>Tema analizuojama naudojant debatų metodą. Svarstoma, kaip laimė susijusi su gyvenimo prasme.</p> <p>Mokiniai paskirstomi į grupes. Viena grupelė yra teigiantieji. Jie tvirtina – „Būti laimingu yra gyvenimo prasmė“ .</p> <p>Neigiantieji – „Net būdamas</p>	Kelia egzistencinius klausimus ir aptaria laimingo gyvenimo įprasminimo galimybes,	Paaiškina debatų metodo pagrindinius principus, parengia mokomąją medžiagą	Mt 13,31-32; 13,44-46. KBK 543-546. <i>Müller F. N., Zisler Danes S. ir Ch. Dabarties problemos ir krikščionybė.</i> –

			nelaimingas gali gyventi prasmingai“. Mokiniai grupelėse ruošiasi viešai kalbai, pagrįsdami savo teiginius. Pateikia klausimus ir balsuoja už geriausiai pasisakiusią grupę. Kiekvienas asmeniškai išsako savo poziciją, kaip galima prasmingai ir laimingai gyventi.	suvokia, kad prasmė įgyjama tik esant vienybėje su Dievu, geba reflektuoti.	mokiniam.	Vilnius: Alma littera, 1997. K. Tikėjimas ir gyvenimas. Knyga jaunuoliams. – Kaunas: LKC, 1995.
--	--	--	---	---	-----------	--

4.5.6. Trumpalaikis katalikų tikybos X klasės 8 ciklo planas

Sakramentai – Dievo meilės dovanos mums (2-4 pamokos)/Atsiliepiamas į Dievo ir Bažnyčios kvietimą/

Mokymo ir mokymosi uždaviniai:

- paaiškindami sakramentų paskirtį pripažįsta jų svarbą tikinčiojo gyvenime;
- nagrinėdami įvairius tekstus apibūdina Gydomo sakramentų dovanas;
- dalyvaudami diskusijoje paaiškina Santuokos sakramentą ir ieško jo prasmės šiandienos pasaulyje.

Nr.	Pamokos tema/ idėja	Mokymosi uždaviniai	Mokymosi veiklos	Vertinimas	Pastabos	Literatūra
1.	Sakramentai – Dievo meilės dovanos mums	Dalindamiesi savo asmenine patirtimi ir išvalgomis mokiniai apibūdina sakramentų reikšmę žmogaus gyvenime kaip Dievo meilės dovanas žmogui.	Aptariamos mokinių atsineštos Krikšto, Pirmosios Komunijos, Sutvirtinimo sakramentų švenčių fotografijos. Mokiniai dalinasi savo patirtimi ir išgyvenimais. Pokalbis, kas yra sakramentai, kokia jų reikšmė ir prasmė.	Mokiniai geba išsakyti savo nuomonę, ją pagrįsti, nusakyti sakramentų paskirtį ir reikšmę.	Vietoje fotografijų galima naudoti ir paveikslus	KBK 1113-1134. <i>Beguerie P., Duchesneau C.</i> Kaip suprasti sakramentus.– Kaunas: Lietuvos katechetikos centras, 1998.
2.	Gydymo sakramentų malonės	Keldami klausimus ir ieškodami atsakymų mokiniai apibūdina Gydomo sakramentų paskirtį, atranda Šventojo Rašto ištrauką ir palygina jas su šių dienų	Išsiaiškinama, kokie sakramentai yra Gydomo sakramentai (Sutaikinimo ir Ligonijų patepimo). Kodėl jie taip vadinami? Mokiniai ant vieno lipnaus lapelio parašo, ką žino apie Sutaikinimo sakramentą, ant kito lapelio, ko norėtų	Paaiškina, kokie sakramentai vadinami Gydomo sakramentais ir kodėl. Geba	Stebi ir padeda surasti atsakymus į teikiamus klausimus.	Mk 7,31-37; 9,14-29; Lk 13,10-17; 17,11-19; 18,35-43. KBK 1420-1532.

		aktualijomis.	<p>paklausti. Taip analizuojamas ir Ligonių patepimo sakramentas. Svarstoma atperkamoji skausmo ir ligos vertė įsisąmoninant, kad šią kančią aukoti yra prasminga mokant ją aukoti. Darbas grupėse. Skaitomos Šv. Rašto ištraukos ir mintys lyginamos su šių dienų aktualijomis. Analizuojama, daromos išvados, apibendrinama.</p>	paaiškinti Šventojo Rašto ištraukas.		
3.	Santuoka – tarnystės sakramentas	Remdamiesi savo ir kitų asmenine patirtimi mokiniai paaiškina, kas yra Santuokos sakramentas ir ieško šio sakramento prasmės šiandieniniame gyvenime.	<p>„Minčių lietus“ – kas yra Santuokos sakramentas? Mokiniai įvardina savo asociacijas ir jas pagrindžia. Išsiaiškinama, kas yra Santuokos sakramentas (Dievo palaiminimas šeimai). Diskusija argumentuojant „už“ ir „prieš“ bandomąją santuoką bei gyvenimą „susidėjus“ (apie neatsakingumo ir meilės stoką). Civilinės santuokos trapumas. Rašinys „Kokioje šeimoje gyvenu, kokią šeimą norėčiau sukurti“.</p>	Mokiniai paaiškina Santuokos sakramento prasmingumą šių dienų žmonių gyvenime.	Argumentams „už“ ir „prieš“ galima naudoti ir įvairių asmenų pasisakymus.	<p>Mt 19,3-12; Jn 2, 1-13; 1 Kor 7,1-10; 1 Tes 4,3-8. KBK 1601-1655. <i>Danes S., Ch.</i> Dabarties problemos ir krikščionybė. – Vilnius: Alma littera, 1997. <i>Palionienė S., Šadzevičiūtė V.</i> Mano vieta pasaulyje. <i>Beguerie P., Croissant D.</i> Moteris arba širdies kunigystė. – Vilnius: Katalikų pasaulis, 2005. <i>Philippe M. D.</i> Meilės gelmėse. - Vilnius: Katalikų pasaulis, 2004.</p>

Parengė mokytoja metodininkė Danutė Kratukienė,
Šiaulių J. Janonio gimnazija

4.6. Pamokos planavimas

Pamoka – pagrindinė mokymo ir mokymosi organizavimo forma. Ar paklausiamo savęs, kaip organizuojame mokymą ir mokymąsi pamokoje, kokią mokymo ir mokymosi kultūrą puoselėjame, kaip liudijame krikščioniškąsias vertybes? Nuo mokytojo požiūrio, asmenybės, pedagoginės ir dalykinės kompetencijos priklauso, kaip mokiniai apskritai supranta mokymosi esmę, savo vaidmenį mokymosi procese. Turėtume keisti požiūrį į mokymąsi ir padėti jiems suprasti, jog pamokoje mokausi kartu su kitais, kitų padedamas ir padėdamas kitiems.

Planuojant pamoką svarbu nepamiršti, kad mokymąsi pamokoje skatina:

- aiškūs mokymosi uždaviniai;
- galimybės remtis turimomis žiniomis, patyrimu;
- aktyvi veikla, bendradarbiavimo galimybės, įvairių strategijų taikymas;
- konstruktyvi mokytojo ir klasės draugų grįžtamoji informacija;
- laikas, skirtas individualiai ar grupės veiklai (rezultatui ir procesui) apmąstyti, aptarti, įsivertinti;
- pozityvios, atviros, pasitikėjimu ir pagarba grįstos aplinkos kūrimas.

Remiantis religijos pedagogika svarbu žinoti, jog gerų rezultatų pamokoje galima pasiekti siejant žinoma su nepažįstamu, kasdienybę ir nuostabą, priemonę ir tikslą, slėpinį ir realybę. Kai religinis ugdymas orientuotas į asmenybės tapsmą, dvasinį vaiko augimą, turinys yra perteikiamas remiantis patirtimi ir kreipiant asmenį į kultūrinius, etinius, socialinius horizontus. Tai – pagrindinė katalikų tikybos Bendrosios programos atsinaujinimo kryptis.

Pateikiami pamokų planų pavyzdžiai – tai geroji mokytojų patirtis ir nuoroda, kaip galima įgyvendinti Bendrosios programos nuostatas.

4.7. Pamokų planų pavyzdžiai

4.7.1. Katalikų tikybos pamokos V klasei planas

Tema: Branginu savo tautos istoriją ir tikėjimą

Uždaviniai:

- Pasakodami apie lietuvių tautos Krikštą nurodys Lietuvos Krikšto datą.
- Dirbdami grupėse mokės sutarti, paruoš plakata krikščioniškos Lietuvos kelias ir įvardins svarbiausius krikščionybės plitimo Lietuvoje įvykius.

Metodai: pokalbis, „minčių lietus“, darbas grupėse, plakato kūrimas ir pristatymas.

Priemonės: A3 formato popieriaus lapai, mokytojos parengta padalomoji medžiaga darbui, žirkklės, klijai, spalvoti pieštukai.

Romos Katalikų tikyba

Literatūra ir šaltiniai:

Istorijos vadovėlis 5 klasei, *A.Saulaitis, SJ* Tikėjimo keliu
<http://katalikai.lt/kbl/istorija/index.html>

Pamokos situacija

Pamokoje integruojamos penktokų Lietuvos istorijos žinios ir gebėjimai, todėl labai svarbu, kad mokiniai jau būtų mokęsi apie senovės lietuvių tikėjimą (tai buvo prisiminta ir aptarta praėjusią pamoką) bei Lietuvos Krikštą. Jie geba mokytis bendradarbiaudami ir savarankiškai dirbdami grupėse po 3-4. Mokiniai noriai prisiima pareigas pasiruošti ir vesti maldą kiekvienos pamokos pradžioje (kas kartą vis kitas mokins).

Pamokos eiga

Pamokos dalys/metodai	Mokytojo veikla	Mokinių veikla	Vertinimo būdai	Pasiekimai
Įvadas Malda	Pasisveikina Kviečia mokinius maldai (kas pasiruošė vesti maldą?) ir meldžiasi kartu su mokiniais.	Pasisveikina, pasiruošia darbui pamokoje: sąsiuviniai, rašymo priemonės, spalvoti pieštukai ar flomasteriai, klėjai, žirklės. Atsakingasis mokinys organizuoja maldą, visi meldžiasi.	Padėka ir pagyrimas atsakingajam.	Geba surasti maldas, jas perskaityti, geba melstis tradicinėmis maldomis, mokosi kurti maldavimus.
Kartojimas	Klausia mokinių: Kuo ir kodėl tikėjo senovės lietuviai?	Atsako į klausimą, pasakoja.	Kaupiamasis balas – TALENTAS už aktyvų atsakinėjimą, gebėjimą pasinaudoti praėjusią pamoką atliktomis užduotimis.	Įvardija senovės lietuvių dievybes, papročius, apeigas bei geba suformuluoti teiginį: Senovės lietuviai, kol nepažino tikrojo Dievo, kaip ir daugelis tautų, garbino slėpiningus gamtos ir gyvenimo reiškinius.
Temos skelbimas	Skelbia (užrašo lentoje) temą ir supažindina su uždaviniais.	Mokiniai užsirašo į sąsiuvinius naują temą.		
Naujos medžiagos nagrinėjimas Pokalbis	1. Klausia mokinių: Kada Lietuva tapo krikščioniška? Kokia data ir įvykis vadinama Lietuvos Krikštu? Rašo mokinių atsakymus lentoje (datas), aptaria ir apibendrina mokinių atsakymus pažymėdama 1387 m. didžiųjų kunigaikščių Jogailos ir Vytauto iniciatyva pradėtą Lietuvos Krikštą.	Mokiniai atsakinėja. Mokiniai užsirašo sąsiuvinuose.		Pasakoja apie Lietuvos Krikštą.
Darbas grupėse	2. Suskirsto mokinius grupelėmis po 3-4 ir supažindina su nauja užduotimi: Naudodamiesi pateikta medžiaga (tekstų	Susėda grupėmis po 3-4 prie stalų. Mokiniai dirba grupelėse po 3-4: pasiskirsto vaidmenimis, tarpusavyje	Pagiria, padėkina, stebi.	

	iškarpėlėmis, paveikslėliais) ir reikalingomis priemonėmis (žirkklėmis, klėjais, spalvotais pieštukais ar flomasteriais) grupelėse sukurkite plakata-piešinį „Krikščioniškos Lietuvos kelias“.	suderina įvykių eigą, siūlo idėjas plakato formai ir jį kuria.		
Apibendrinimas	Skelbia užduotį: Rodydami visiems savo grupės paruoštą plakatą ir nurodykite tris, jūsų manymu, svarbiausius įvykius (dalykus) krikščioniškosios Lietuvos istorijoje.	Mokiniai pasiruošia, pasiskirsto veiklą, pristato savo plakatą klasės draugams ir vertina kitų grupių darbą.	Stebi ir vertina atliktą grupių darbą pagal įvykių tikslumą, estetinę raišką ir grupės sutarimą.	Analizuoja ir įvardina svarbiausius krikščionybės plitimo Lietuvoje įvykius.
Įvertinimas Pokalbis	Apibendrina mokinių darbą.	Įsivertina savo žinias ir įgytus gebėjimus: ką sužinojo, suprato, ko išmoko, koks kiekvieno mokinio indėlis grupės darbe?	Kaupiamasis balas – TALENTAS už atliktą darbą.	Geba įvardinti ir vertinti savo veiklą.
Namų darbų skyrimas	Skelbia užduotį: Paruoškite reportažą laidai „Klausimėlis“, t.y., paklauskite dešimties žmonių, ką jie žino apie Lietuvos Krikštą ir kitą pamoką jų atsakymus pakomentuokite.	Mokiniai užsirašo sąsiuvinuose.		

4.7.2. Katalikų tikybos pamokos VII klasei planas

Tema: Siekti skirtingų kartų sutarimo

Uždaviniai:

- Aptardami sąvokos „konfliktas“ apibrėžimą išsiaiškins jos reikšmę.
- Įvardindami skirtingų kartų konfliktų priežastis aptars paauglių bendravimo su vyresniaisiais ypatumus.
- Skaitydami mokytojos parengtą tekstą įvardins konfliktų baigmės variantus bei ieškos tinkamų būdų konfliktui išspręsti apmąstydami abipusės pagarbos, pasitikėjimo ir takto svarbą.

Metodai: pokalbis, pasakojimas, „minčių lietus“, individualus pokalbis, darbas grupėje.

Priemonės: mokinio sąsiuviniai, rašymo priemonės, lapai su užduotimis ir tekstais.

Literatūra ir šaltiniai:

Ferrero B. Kartais užtenka vieno saulės spindulio.-Vilnius: Katalikų pasaulis, 2002, p.46-47.

Želvys R. Bendravimo psichologija. – Vilnius: Margi raštai, 2007, p. 153-158.

Pamokos situacija

Šio amžiaus mokiniai noriai analizuoja savo asmenybę, domisi tarpasmeniniais santykiais, ieško naujų būdų saviraiškai.

Ši pamoka yra viena iš bendravimo ir sutarimo ugdomosios veiklos dalių siekiant padėti paaugliams rasti konkrečius ir aiškius būdus spręsti tarpasmeninius santykius. Maldos metu ugdoma nuostata būti draugiškų ir pozityvių santykių iniciatoriumi.

Pamokos eiga

Pamokos dalys/metodai	Mokytojo veikla	Mokinių veikla	Vertinimo būdai	Pasiekimai
Įvadas Pokalbis	Pasisveikina, pasidomi šiandienos mokinių aktualijomis (pvz.: Kaip gyvenate?)	Pasisveikina, atsako į mokytojos klausimą.		
Kartojimas Pokalbis	Kartu su mokiniais prisimena praėjusios pamokos temą ir prašo žodžiu atsakyti į klausimus: Kas yra šeima? Kokia yra jos misija ir vertė?	Atsakinėja, komentuoja šeimos vertę.	Kaupiamasis balas TALENTAS už teisingus, pagrįstus atsakymus	Apibūdins šeimą remdamiesi Bažnyčios mokymu.
Temos skelbimas	Kviečia pasiklausyti skaitomo pasakojimo „Sąskaita“ iš Br. Ferrero knygelės „Kartais	Klausos pasakojimo.		

Pasakojimas, pokalbis	<p>užtenka ir vieno saulės spindulėlio“.</p> <p>Pasakojimas skaitomas dalimis mokinių prašant pagalvoti, kokią atsakymą sūnui galėjo parašyti mama. Užbaigiamas pasakojimas ir komentuojama numatyta pabaiga.</p> <p>Skelbia naują temą, užrašo lentoje ir supažindina mokinius su pamokos uždaviniais.</p>	<p>Pateikia įvairius galimus atsakymus.</p> <p>Pasakoja ir aiškina.</p> <p>Užsirašo į sąsiuvinius temos pavadinimą.</p>		
<p>Naujos medžiagos nagrinėjimas Pokalbis</p> <p>„Minčių lietus“</p> <p>Pokalbis</p> <p>Individualus darbas</p>	<p>1. Kartu su mokiniais išsiaiškina sąvokų „nesutarimas“ ir „konfliktas“ reikšmę, suformuluoja „konflikto“ apibrėžimą.</p> <p>2. Kviečia mokinius išvardinti bent tris priežastis dėl kurių dažniausiai, jų manymu, kyla konfliktai tarp kartų (atsakymai užrašomi lentoje).</p> <p>Klausia: Ar įmanoma gyventi be konfliktų, nesutarimų? Ką reikėtų daryti, kad jų išvengtume arba, jiems iškilus, nesusipyktume?</p> <p>3. Išdalina lapus su paruoštu tekstu ir klausimais, skelbia užduotį: Skaitydami pateiktą tekstą atsakykite į šiuos klausimus: Kilus konfliktui tarp dviejų</p>	<p>Apibūdina sąvokas, išreiškia supratimą bei užsirašo apibrėžimą.</p> <p>Reiškia savo nuomonę, ieško įvairių siūlyimų atsakydami į klausimus.</p> <p>Skaito tekstą, savarankiškai raštu (savo užrašuose) atsako į pateiktus klausimus.</p>	<p>Stebėjimas</p> <p>Stebėjimas Padrąšinimas</p> <p>Stebėjimas,</p>	<p>Išsiaiškina sąvokos „konfliktas“ reikšmę.</p> <p>Aptars paauglių bendravimo su vyresniaisiais ypatumus.</p> <p>Analizuos konfliktų priežastis bei ieškos tinkamų būdų jiems spręsti.</p> <p>Apmąstys abipusės pagarbos, pasitikėjimo ir takto svarbą.</p>

Pokalbis	<p>žmonių, kokie galimi baigmės (sprendimo būdai) variantai (užrašykite sąsiuvinuose)? Išvardinkite (užrašykite) septynis žingsnius, kurie galėtų padėti tam, kad konfliktas būtų išspręstas abi puses tenkinančiu žingsniu.</p> <p>Kviečia mokinius perskaityti savo užrašytus atsakymus, kartu aptaria.</p>	Skaito savo atsakymus, pasitikslina.	padrąšinimas, pagyrimas	
Apibendrinimas Darbas grupėje	<p>Apibendrinami tai, ką šiandien sužinojome atlikdami užduotį. Suskirsto mokinius grupelėmis po 3-4, išdalina lapelius su užduotimi:</p> <p>Išnagrinėkite šią konfliktinę situaciją ir pabandykite rasti abi puses tenkinantį variantą.</p>	<p>Atlieka pateiktą užduotį dirbdami mažose grupelėse.</p> <p>Pristato savo siūlomą konflikto sprendimo būdą.</p>	Stebėjimas, padrąšinimas, pagyrimas	
Įvertinimas Pokalbis	Apibendrina ir įvertina mokinių veiklą primindama išsikeltus uždavinius, svarsto, kaip pavyko juos pasiekti.	Įvertina savo veiklą, pamokos temos ir medžiagos aktualumą.	Kaupiamasis balas TALENTAS už pamokoje atliktas užduotis, sąmoningą ir motyvuotą veiklą	
Namų darbai Malda	<p>Pabandykite tai, ką šiandien sužinojote, pritaikyti sprenddami nesutarimus ar konfliktines situacijas savo aplinkoje ir kitą pamoką pasidalinti savo patirtimi su klasės draugais (žodžiu).</p> <p>Kviečia užbaigti pamoką Šventojo Pranciškaus Asyžiečio malda. Skaito: „Viešpatie, aš noriu nešti tavo taiką: kur neapykanta, leisk man</p>	Klausos.		

	skleisti tavo meilę; kur įžeidimas - tavo atlaidumą; kur abejonė - tikėjimą; kur neviltis - tavo šviesią viltį; kur tamsa – tavo saulės spindulius; kur nuliūdimas - tikrą džiaugsmą tavyje“.			
--	--	--	--	--

Parengė mokytoja metodininkė Lina Žostautaitė,
 Panevėžio raj. Velžio gimnazija

4.7.3 Katalikų tikybos pamokos VII klasei planas

Tema: Kodėl skaistumas vadinamas dorybe?

Uždaviniai:

- Dirbant grupėje sudarys argumentų sąrašą ir gebės ramiai išklaudyti priešingą nuomonę.
- Skaitant tekstą ir klausantis aiškinimo apibūdins skaistumą kaip Dievo dovaną.

Metodai: pasakojimas, skaitymas, individualus darbas, darbas grupėse.

Pamokos eiga:

ĮŽANGA. Pasisveikiname, pasiruošiame pamokai.

KARTOJIMAS. Apie ką kalbėjome praeitą pamoką? Kodėl klasėje kilo didžiausia diskusija? (Mokiniai prisimins, kad liko klausimų dėl ikivedybinių lytinių santykių.)

Šiandien aiškinsimės, ar skaistumas yra vertybė?

NAUJOS MEDŽIAGOS TEIKIMAS. Lentoje užrašomas žodis „SKAISTUMAS“.

„Minčių lietus“:

Kokios mintys kyla išgirdus šį žodį? Su kuo siejasi žodis „skaistumas“?

Prisiminkite, kaip ir kada lietuvių kalboje vartojamas šis žodis? Jei mokiniams pritrūksta pavyzdžių, primenama: „skaisti saulė“, „skaistus veidas“, „skaisčios akys“, „skaisti diena“, kai obuolys gražiai įnokęs, sakoma – „skaistus obuolys“.

Apibendrinimas: „tai asocijuojasi su tuo, kas smagu, džiaugsminga, šviesu, patrauklu, kas žavi, patraukia, į ką verta atkreipti dėmesį. Antonimai šiam žodžiui būtų – „niūrus, pilkas“.

Romos Katalikų tikyba

Užduotis raštu:

Klausiama, ar žmogus gali būti skaištus? Prašoma mokinių parašyti keletą skaištaus žmogaus bruožų: KOKS ŽMOGUS YRA SKAISTUS (doras, mylintis, neturintis lytinių santykių, atlaidus ir t.t.)? Jei paminės lytinius santykius, puiku, jei ne – galima paklausti: „Ar vaikina bei mergina galima pavadinti skaisčiu(ia), jeigu jis (ji) iki vestuvių neturi lytinių santykių?“ Primenu, kad praėjusią pamoką mokiniai pasisakė už lytinius santykius iki vestuvių. Šiandien išsamiau paanalizuosime šį klausimą.

Darbas grupėse:

Klasė padalinama į dvi grupes išsiskaičiavus „pirmais - antrais“.

Įsivaizduokite, kad esate rimtos atstovų grupės, kurios rengiasi viešai diskusijai. Pirmoji grupelė palaiko nuomonę, kad lytiniai santykiai iki vestuvių leistini. Ji surašo visus argumentus „UŽ tokius santykius“. Antroji grupė yra įsitikinusi, kad lytinė sueitis leistina, teisinga ir pilna tik po vestuvių. Ji rašo argumentus „PRIEŠ lytinius santykius iki vestuvių“.

Šią užduotį grupelės atlieka užrašydamos savo argumentus ant didelių lapų. Baigus darbą lapai pakabinami ant sienos ir visiems pristatomi.

Apibendrinimas. Argumentams ‘PRIEŠ’ būdingas susivaldymas, noras įsitikinti, palaukti. Argumentuose ‘UŽ’ pastebimas egoizmas, noras apsidrausti, pasitikėjimo stoka (Dievu ir žmogumi). Šis egoizmas įvilktas į labai nekaltus žodelius. Čia slypi noras patenkinti savo aistrą. STOP. Intymūs santykiai yra didelė jėga... kaip toje pasakoje, kur karalaitė buvo uždrausta užėiti į 12-tą kambarį, o visus 11 laisvai galėjo lankyti. Tačiau ji neiškenčia ir įeina, tuomet prasideda nevaldomi dalykai... Lygiai taip ir ikivedybiniai lytiniai santykiai nelaiku atveria tas „uždraustas“ duris. Išsiveržia jėga, kurią ne tu valdai, bet ji tave. Plačiau apie tai šiandien nekalbėsime.

Pateikiamas dar vieną pavyzdys. Paimamas saldainis ir palyginamas jis su mergina (tai gali būti ir vaikinai): „Ji puiki, traukianti akį kaip ir saldainio popieriukas, taip ir norisi pažiūrėti, kas yra viduje.“ Tuomet išvyniojamas saldainis ir mokytoja įsideda sau į burną. „Taip elgiamės, kai pradėjome intymiai bendrauti, atsiduodame.“ Paskanaujame, išspjauname saldainį į lėkštelę. Šis veiksmas prilygsta išsiskyrimui ir nuėjimui kas sau. Ar ji buvo mylėta? O gal tai buvo tik aistra ir savo poreikių tenkinimas. Kas dabar norėtų pasivaišinti šiuo saldainiu? Niekas! Šis saldainis dar saldus, tačiau, ar jis panašus į tą, kurį galima dovanoti? Lygiai taip yra ir su mumis, kai nebranginame savo skaištumo, galvodami, kad mylime. Ar dovanojame save iki galo, ar priimame kitą kaip dovaną? Kaip skaištumo antonimai gamtoje yra pilkumas ir niūrumas, taip, kalbant apie žmogų, antonimai būtų - gašlumas, vulgarumas.

Darbas su tekstu:

Skaitome tekstą iš žurnalo LUX „Negaliu paslėpti skylės savo rūbuose“ *priedas Nr. 1*). Perskaitę mokiniai individualiai atsakinėja į šiuos klausimus:

1. Kodėl mergina ryžosi suartėti?
2. Kodėl ji negali atsikratyti kaltės jausmo ?
3. Ką man byloja ši istorija ?

Baigus darbą kviečiama pasidalinti mintimis.

Prieinama prie klausimo, kurį turėtų sau užduoti kiekvienas norintis suartėti: „AR TU ESI TAS ŽMOGUS, SU KURIUO NORIU PRALEISTI VISĄ SAVO GYVENIMĄ?“ Kiekvienas iš mūsų ieško tokio žmogaus, su kuriuo norėtų dalintis savo gyvenimu. Ieškome TINKAMO ŽMOGAUS. Šis ILGESYS yra kiekviename iš mūsų ir būtent skaištumas mums padeda tokį žmogų atrasti ir atpažinti.

Pasakojimas:

Dievas mylėdamas mus dovanoja mums skaištumą tam, kad:

1. MUMIS NIEKAS NESINAUDOTŲ. Kiekvienas iš mūsų esame originalūs, vieninteliai ir nepakartojamai. Tad niekas negali mumis naudotis kaip daiktu. Nei savo malonumui, nei aistroms, nei savo poreikiams tenkinti. Ypatinga šio dalyko pajauta duota merginoms, joms yra būdingas drovumas, kuklumas – tai skydas, kad jomis nesinaudotų. Jos tarsi „uždaras sodas“: „Mano sesuo sužadėtinė yra uždaras sodas. Uždaras sodas, užantspauduotas šaltinis“ [Gg 4, 12]. Televizija, radijas, spauda, internetas šį uždarumą, skydą nori nuplėšti teigiant, kad tai nieko nevertas dalykas, svarbiausia – kuo daugiau malonumo. Tačiau kiekvienas iš mūsų turime savyje šitą ribą. Jei esi atviras sau, aiškiai jauti, kiek toli gali leisti sau eiti...

2. BŪTUME LAISVI. Kaip yra priklausomybė nuo alkoholio, narkotikų, taip yra priklausomybė ir lytinių santykių. Švedijoje buvo apklausti moksleiviai: „Ar jums malonu valgyti ledus?“ – atsakymas „Taip“.

„Ar mėgstate žiūrėti televizorių?“ – „Taip“.

„Ar vaikštote į kiną?“ – „Taip“.

„Ar jums malonu lytiškai santykiauti?“ – „Taip“.

„Ar galėtumėte atsisakyti ledų?“ – „Taip“.

„Ar galėtumėte nežiūrėti televizoriaus?“ – „Taip“.

„Ar galėtumėte neiti į kiną?“ – „Taip“.

„Ar pajėgtumėte atsisakyti intymaus bendravimo?“ – „Ne... mikt, mikt“.

Intymus bendravimas mus tarsi suriša, supančioja, pakerta sparnus, daro vergais...

3. GALĖTUME TEISINGAI PASIRINKTI. Jei nebūsime laisvi, kaip galėsime teisingai pasirinkti? Įsivaizduokite, mergina intymiai bendrauja ir visą laiką nešioja savyje kartelį: „O jeigu aš būsiu palikta, atstumta... jei išsiskirsime? Kas tada?“ Ji tarsi įsikabina į vaikiną negalėdama matyti jo tokio, koks jis iš tikrųjų yra. Ji nepastebi kitų, dar puikesnių, nuostabesnių vaikinių. Ji nenori būti įskaudinta. Ar ji galės teisingai pasirinkti? Ar gali atpažinti savąjį? Tikrai ne! Nes tam nėra pagrindinės sąlygos – laisvės!

4. IŠLAIKYTUME SAVO SKAISTUMĄ KAIP DOVANĄ savo vieninteliui ar vienintelei. Viena gera mano draugė pasakė: „Žinai, gerai, kad iki vestuvių mudu nepabandėme, nors kartais atrodė ‘ai, kiek čia galima kentėti?’ Dabar, kai ištekėjau, galima džiaugtis pilnatve, kad turiu ką padovanoti, neišmėčiau per jaunystės metelius. Į santuoką atsinešiau ne trupinius ar nuolaužas, bet visą save. Dabar galiu atsiduoti iki galo – visa! Aš save padovanoju tam, kad ‘du taptų vienu kūnu’ (plg. Pr 2,24)“.

5. LYTINĮ POTRAUKĮ PAKELTUME IKI TIKROS MEILĖS. Santykiauti gali visi gyvūnai. Bet yra kažkas, kas mus – žmones – išskiria iš kitų gyvūnų. Tik žmonės gali savo intymų bendravimą pakelti iki meilės. Mes galime šią aistrą valdyti. Juk nesielgiame kaip šunys ar katės – bet kur ir bet kada. Įsiminė viena įdomi mintis, kad augalams iš viso nereikia lytinės sueities, kad galėtų daugintis, jie yra apdulkinamu ore. Žuvys labai mažai bendrauja, bet turi daug palikuonių. Kylant šiais laipteliais pastebėsime, kad „meilė“ vis labiau auga, o palikuonių skaičius mažėja. Žmonės gali iš viso neturėti vaikų, tačiau meilė pajėgi juos sujungti ir išlaikyti... Meilė gali gyvuoti ir be lytinės sueities. Tuo pat metu lytinį potraukį santuokoje galime paversti tikros meilės išraiška.

APIBENDRINIMAS.

Kodėl skaistumas yra dorybė?

Dievas davė mums skaistumą, kad būtume tikri, laisvi žmonės. Tačiau jei kas suklydo, dar nevēlu pradėti iš naujo. Visada galima pakeisti požiūrį, savo nuostatą, atlikti išpažintį, negrįžti prie seno ir turėti jėgų eiti toliau. Dievas visada padeda, Jis pirmas eina mums padėti. Skaisčiu žmogumi būti niekada nevēlu!

NAMŲ DARBŲ SKYRIMAS. Surasti eilėrašį apie žmogaus skaistumą ir atsinešti į kitą pamoką.
Įvertinamas mokinių darbas, dalyvavimas pokalbyje ir pagarus tarpusavio elgesys.
PABAIGA. Atsisveikinama, linkima būti skaisčiais žmonėmis.

PRIEDAS Nr.1.

Nepajėgiu paslėpti skylės savo drabužiuose

/.../Dešimtoje klasėje susipažinau su Vytu - aukštu, gražiu, 5 metais vyresniu už mane vaikinui. Pamilau jį. Tai buvo pirma mano draugystė. Visas mano pasaulis tada tilpo į jo žodžius, jo žvilgsnį, jo nugalėtoją dieną. Norėjau kiekvieną akimirką būti su juo, todėl ėjau visur, kur pakviesdavo. Dažnai vakarodavau su Vyto draugais. Būdavo truputį baugu, kai kalbos pakrypdavo apie merginas, jų „kabinimą“ ir pergalingą pabaigą lovoje. Jaučiausi lyg maudoma nešvariame vandenyje, nes ir mes sulaukdavome klausimų: „Kodėl jūsų vakar nebuvo, gal kur užkliuvote krūmuose?“ Vytas kažką juokais atsikirsdavo, o aš kuo tvirčiausiai linksėdavau „taip, taip“, kad tik nieko nereikėtų sakyti. /.../

Po savaitės jis nedviprasmiškai man pasiūlė praleisti vakarą labai gražioje vietoje. „Viskas paruošta“, - pamenu jo žodžius. Ilgai sėdėjau tylėdama ir žiūrėdama į jį. Kažkas viduje smarkiai suskaudo, pakilau ir išėjau. Kodėl? Bijojau savęs? Širdis šaukė „ne“, o galvoje sukosi „kodėl, kodėl, Vyta, tu to prašai?“ Tai buvo mūsų išsiskyrimas. Visą naktį verkiau. O rytojaus dieną supratu, kad esame lyg du jūroje susitikę laivai, turintys plaukti priešingomis kryptimis.

/.../Po kelerių metų vėl pamilau. Gėlės, eilėraščiai, mažos, kuklios, bet labai mielos dovanėlės. Buvau mylima. Mes galėjome nuvažiuoti prie jūros pasidžiaugti saulėlydžiu, jei tik aš panorėdavau. Pamenu, vienąsyk žiūrėjome spektaklį. Kai scenoje kalbėjo meilės žodžius, Marius (toks buvo mano draugo vardas) smarkiai suspaudė mano ranką. „Aš visada Tave mylėsiu“, - išgirdau. „Visada? Tikrai? Be jokių išlygų?“ – klausė širdis.

Prabėgo dveji metai. Visą tą laiką mano ramybę drumstė klausimas: „Kas yra dviejų žmonių intymumas? Kodėl sugriuvo pirma mano draugystė?“ Ir vieną vakarą, „tai“ įvyko. Mes galėjome palaukti, tačiau... Aš bijojau būti palikta. Aš norėjau būti mylima viena, bet ne dešimtis kartų. Aš nepajėgiau nugalėti smalsumo, nes neatsispyriau pagundai sužinoti „kas tai yra“. Prisipažinsiu, tą akimirką buvo malonu. Tačiau jau rytą pajutau didžiulę kaltę. Mane graužė sąžinė, kad peržengiau slenkstį, kurį peržengti buvo dar ne laikas. Laimei, aš nepastojau, nesuširgau viena lytiniu keliu plintančių ligų. Bet aš netekau to, ko nesusigražinsi. Tai, kas turėjo priklausyti tik man ir mano būsimam vyrui.

Pakilau, drebėdama susitvarkiau ir išėjau, palikusi miegantį draugą. Pabėgau? Taip, pabėgau. Mes ir toliau draugavome. Tačiau dingo visi vakarojimai ir pokalbiai iki saulėtekio. Nebeliko jaukaus bendravimo. Mūsų sielos tapo tarsi nebylios. Liko tik gėlės ir mano užgaidų pildymas. Atrodė, kad visa tai tik tam, kad nusivestų mane į lovą. O intymumo aš nenorėjau. Mes pavogėme tai, kas mums nepriklausė. O būdami susitepę nebegalėjome būti laimingi. Mūsų draugystė ėmė irti...

4.7.4. Katalikų tikybos pamokos IX klasei planas

Tema: Meilė ir įsimylėjimas. Tikros meilės ypatumai

Uždaviniai.

- Dirbant grupėse atras meilės ir įsimylėjimo skirtumus.
- Diskutuojant mokysis suformuluoti ir pagrįsti nuomones.

Metodai: pasakojimas, pokalbis, darbas grupėse, individuali veikla, diskusija, liudijimas.

Pamokos eiga:

IŽANGA. Susirenkame. Pasisveikiname. Išdalinamos kortelės su vardais.

Šiandien kalbėsime toliau apie tikrąją meilę. Išsiaiškinsime, kuo skiriasi meilė nuo įsimylėjimo.

KARTOJIMAS. Prisimename, kokios yra meilės pakopos. Trumpai išsiaiškiname, ką mokiniai sužinojo ar suprato pamokoje. Apibendriname, kad meilė gali ir turi augti.

NAUJOS MEDŽIAGOS NAGRINĖJIMAS. Lentoje nubrėžiama 2 dalių lentelė ir užrašoma:

MEILĖ	ĮSIMYLĖJIMAS

Pokalbis:

Ar meilė ir įsimylėjimas reiškia tą pačią sąvoką?

Kuo skiriasi meilė nuo įsimylėjimo?

Kas būdinga meilei, o kas įsimylėjimui?

Mokinių mintys užrašomos lentoje. Jei teiginius sunkiai sekasi įvardinti, į pagalbą galima pasitelkti pratybų sąsiuvinį „*Ką pasirinksi*“, p. 29-30. Čia pateikti meilės ir įsimylėjimo skirtumai. (Pvz.: įsimylėjimas – tai pavydas, skubėjimas, jausminis chaosas, o meilė – nepavydi, pasitikinti, ji auga ir laukia.) Galima prisiminti ir patirtas gyvenimo istorijas. Pageidautina surasti bei įvardinti 4-5 skirtumus.

Įvardinus skirtumus mokiniai pagiriami ir raginami toliau aktyviai dirbti. Skaitomos istorijos, padedančios suvokti, kokius vaisius brandina įsimylėjimas ir meilė.

Romos Katalikų tikyba

Priemonės: anketa, tekstai, lapeliai su klausimais, tekstas „Himnas meilei“.

Literatūra: *Dobson J.* Ko žmonos nori, kad jų vyrai žinotų apie jas. – Kaunas, 1999.

Ses. Mikailaitė O. Pratybų sąsiuvinis „Ką pasirinksi“. – Kaunas, 1994, p. 29-30.

Naujasis Testamentas. – Salzburg, 1989. (1 Kor 13, 1-8)

Darbas grupėse:

Dirbama dvejose grupėse. Kiekviena grupelė gauna skirtingą istoriją: apie įsimylėjimą arba apie meilę (žr. *priedą Nr.1*). Pateikiama užduotis: perskaityti istorijas ir atsakyti į nurodytus klausimus.

I grupės klausimai:

Koks ryšys siejo šiuos žmones?

Kodėl jie išsiskyrė?

Kaip (jūsų manymu) jie galėjo pasielgti?

II grupės klausimai:

Koks ryšys siejo šiuos žmones ?

Kodėl jie tebegyvena kartu (neišsiskiria) ?

Kaip manote, koks yra jų sėkmės receptas ?

Baigus darbą kiekviena grupė garsiai perskaito savo istoriją ir pristato atsakymus. Apibendrinama pagal mokinių atsakymus: (I grupėje) šeima iširo, nes įsimylėjimo nepakanka norint gyventi santuokoje. (II grupėje) kalbama apie meilę ir jai būdingą atsidavimą bei įsipareigojimą. Įsimylėjimo vaisiai – pavydas, pyktis, o meilės vaisiai – kantrybė, atsidavimas.

Siekiant įtvirtinti žinias ir patikrinti sąvokų skirtumus rašomas testas (žr. *priedą Nr.2*). Mokiniai raginami dirbti tyliai ir sąžiningai.

Diskusija:

1 teiginys: „manau, kad egzistuoja meilė iš pirmo žvilgsnio. Prašoma mokinių atsakyti, sutinka ar ne jie su šia nuomone ir pagrįsti savo nuomone.

(Teisingas atsakymas yra Ne. Galima teigti, kad egzistuoja įsimylėjimas iš pirmo žvilgsnio, taip gali gimti aistra. Meilė nei fiziškai, nei emociškai šiuo atveju negalima. Kaip manote, kodėl?... Meilei reikia laiko. Iš pirmo žvilgsnio galima pamilti tik pačią meilę, bet ne asmenį.)

2 teiginys: „manau, kad nesunku atskirti tikrąją meilę nuo įsimylėjimo”. Mokiniai išsako savo nuomone.

(Turėtų atsakyti – Ne. Susižavėjimas negali labai ilgai tęstis. „Ant bangos visą laiką neišbūsi”. Emocijos šokinėja tai aukštyn, tai žemyn, jausmų pusiausvyros dar nėra. Nusivylimas jau beldžiasi į duris, čia pat kivirčiai, ir meilės lyg nebūta. Santuokoje meilė nėra apribota jausmų pakilimo ar nuosmūgio. Taip, be abejo, bangavimas vyksta, tačiau meilė priklauso nuo valios, apsisprendimo. Tam, kad atskirtume meilę nuo susižavėjimo, reikia laiko. NIEKUOMET NEREIKIA SKUBĖTI!)

3 teiginys: „manau, kad tie, kurie myli, nesipyks ir nesiginčys”.

(Teisingas atsakymas – Ne. Niekad nesipykti – nerealu, emocijos yra žmogaus dalis. Tam, kad santuoka būtų sėkminga, reikia mokytis tinkamai išsakyti priekaištus. Pvz.: dažnai girdime priekaištus: „tu niekada nieko gero nepadarai; tu kvaila per visą pilvą”. Galima ir kitaip: “man skaudu, kad tą vakarą atrodžiau kvailai dėl tavo kaltės”.)

4 teiginys: „manau, kad kiekvienam iš mūsų Dievas turi numatęs vienintelį partnerį”. (Gali būti ir teigiamų ir neigiamų atsakymų. Testo autorius teigia, kad atsakymas neigiamas. Drįstu abejoti... Iš vienos pusės - Dievas davė laisvą valią, sveiką protą, nuožiūrą ir nori, kad tai naudotume ir meilei. Iš kitos pusės – aš pasitikiu Juo, tikiu Jo veikimu savo gyvenime, prašau, kad parodytų žmogų..., jei Jo valia - leistų mums susitikti. Iš tiesų – mano vyras man yra DOVANA!)

5 teiginys: „manau, kad jei vyras ir žmona nuoširdžiai myli vienas kitą, sunkumai ir nelaimės daro tik nedidelę įtaką jų santykiams”. (Remiuosi pavyzdžiais: „Jei ištinka finansiniai sunkumai arba gimsta nesveikas vaikas arba įvyksta avarija, po kurios buvęs gražuolis tampa visą gyvenimą slaugomu invalidu, arba žavioji žmona manekenė jau nebegalės užlipti ant podiumo. Tuomet neišvengiama – kaltė, nusivylimas”. Meilė pažeidžiama skausmo, traumų, gali kentėti... Hm! Teisingas atsakymas - Ne.)

6 teiginys: „manau, kad geriau vesti nemylimą žmogų negu visą gyvenimą likti vienam ir atsiskyrusiam”. (Vienatvės skausmą lengviau įveikti negu gyventi įsivėlus į netinkamus santykius. Gyvendamas vienas gali ieškoti malonių užsiėmimų širdžiai, įdomios draugijos bendravimui, o gyvenimas su nemylimu žmogumi gali virsti pragaru, nes negali nieko pakeisti – esi pasižadėjęs visam gyvenimui. Atsakymas būtų Ne, nors gyvenime būna, kad pora pamilsta vienas kitą jau būdami susituokę.)

7 teiginys: „manau, kad nieko baisaus, jeigu pora rimtai draugauja ir lytiškai santykiauja iki vestuvių”.

(Teisingas atsakymas – Ne. (Tai – klaidingas ir dažnas žmonių įsitikinimas). Lytiniai santykiai iki vestuvių neleidžia matyti žmogaus tokio, koks jis yra. Negali vertinti objektyviai, negali laisvai rinktis, tampa tarsi priklausoma(s), bijai būti palikta(s). O jeigu tave palieka, ar išsiskiriate, lieka gili žaizda. Iš tiesų mergina turi išmokti pasakyti „Ne“ tiek sau, tiek vaikinui. Šeimoje tai skirta tarpusavio bendrystei palaikyti ir pratęsti giminei. Čia slypi didžiulė jėga ir ja galima tinkamai naudotis tik šeimoje.)

8 teiginys: „manau, kad jei du žmonės nuoširdžiai vienas kitą myli, šis jausmas nebus laikinas ir tęsis visą gyvenimą”. (Teisingas atsakymas – Ne. Meilę galima palyginti su laužu, kurį reikia nuolat kūrenti, kitaip jis pradeda gesti. Reikia skirti laiko vienas kitam. Jeigu vyras dirba septynias dienas per savaitę, jeigu nėra laiko romantikai ir pamirštama KALBĖTIS vienam su kitu, meilė gali visai užgesti.)

9 teiginys: „manau, kad trumpa draugystė (6 mėn. ar dar mažiau) yra geriausia”. (Atsakymas - Ne. Trumpa draugystė reikalauja greitų sprendimų, o tai labai pavojinga. Per pusmetį vargu ar gali užauginti meilę, sunku pažinti žmogų, įsijausti, suprasti... Jausmai per pusmetį nenusistovės, tada galima labai skaudžiai suklysti. Mes jau kalbėjome, kad reikia laiko, t.y., svarbu NESKUBĖTI.)

10 teiginys: „manau, kad paauglių meilė yra tikresnė bei nuoširdesnė negu pagyvenusių žmonių”. (Daroma išvada, kad meilei reikia brandos, kantrybės. Branda paaugliams dažniausiai nesvarbi.)

APIBENDRINIMAS.

Mokinių klausama, ar pamokoje pavyko apibūdinti meilės ir įsimylėjimo skirtumus, ar tai pavyks gyvenime atskirti? Po to prašoma įvardinti išvadas lentoje tęsiant su mokinių atsakymais užrašytą lentelę, po kuria nubrėžus brūkšnį ji baigiama pildyti.

MEILĖ	ĮSIMYLĖJIMAS
VALIA	JAUSMAI

Kas būdinga įsimylėjimui? Tai, kas nepastovu, kintama - JAUSMAI. O meilei būdinga - VALIA, apsisprendimas, nuolatinės pastangos.

Išdalinti lapeliai ir siūloma atlikti dar vieną užduotį, t.y. atsakyti į šiuos klausimus:

Ką naujo sužinojau šioje pamokoje ?

Kas gali būti man naudinga ?

Ką galėsiu panaudoti savo gyvenime ?

Už atsakymus dėkojama ir įvertinama atsižvelgiant ir į mokinių veiklą.

Dovanojami lapeliai su HIMNU MEILEI iš Šventojo Rašto (1 Kor 13,1-8).

Perskaitomas Himnas meilei garsiai.

Klausiama, kuri iš skaitytų istorijų atitinka šiuos Himno meilei žodžius?

NAMŲ DARBAS. Surasti spaudoje arba skaitytoje knygoje 1-2 didelės ir tikros meilės pavyzdžius panašius į MEILĘ apdainuotąją Meilės himne.

Atsisveikinama. Linkima savo gyvenime surasti tokią – TIKRĄ meilę...

PRIEDAS NR.1

Tekstai darbui grupėse

Pasakojimas I grupei

Su savo vyru susipažinau šokių aikštelėje. Nuoširdūs pokalbiai, nekalti telefonų skambučiai, pasimatymai baigėsi žiedų sumainymu.

Kokie laimingi buvome skambant Mendelsono maršui! Laimingi sukomės jaunavedžių pirmojo valso ratu. Tik pagalvojus, kad nuo šiol būsime kartu, drauge sutiksime džiaugsmus, drauge nugalėsime nesėkmes, širdis suspurdėdavo iš džiaugsmo. Atrodė, laimė niekada nesibaigs. Tačiau, kai atsirado iki šiol visai nepažįstamų šeiminynių rūpesčių, visos svajonės ir džiaugsmas sudužo į smulkias šukeles, kurios kasdien vis aščiau žeidė ir ardė meilės pamatus.

Mano vyras, anksčiau viską gaudavęs ant „pauksuotos lėkštutės“, staiga pats turėjo imti rūpintis savimi ir šeima. Tai jam buvo nepakeliama. Ėmė grįžti į namus po vidurnakčio, išgėrinėti. Namuose vis dažnėjo barniai. Pamažu gyvenimas virto pragaru. Nepraėjus nė dvejiems metams po santuokos sužinojau, kad mano vyras lankosi nepadorių moterų kompanijose, naktis leidžia kavinėse su triukšmingais draugais. Matyt taip vydavo nuo savęs iškilusias problemas, kurių spręsti kartu su manimi visiškai nenorėjo, nes, pasak jo, „ką moteris gali suprasti apie gyvenimą“.

Bandžiau jam padėti. Norėjau, kad jis suprastų: vedybos – ne pasivaikščiojimas žalia pievele susikibus rankomis skaičiuojant žvaigždes. Vedybos – tai bendras dviejų žmonių gyvenimas. Bendri džiaugsmas ir rūpesčiai. Mes viską turime nugalėti kartu. Tačiau likau neišgirsta, nesuprasta. Nuolatiniai ginčai, priekaištai, naktinės išvykos išskyrė mūsų kelius. Niekada neužmiršiu tų minučių, kai jis pasakė: „Aš nekenčiu tavęs. Jei ne tu, aš šiandien gyvenčiau „žalią“ dieną, būčiau laisvas ir nereikėtų sukti galvos dėl visko“. Tuokėmės. Taip buvo mylėta ir štai... Viskas subyrėjo į nesulipdomas šukes...

Tąkart jo nekenčiau. Viskas, kas buvo man šventa - meilė, šeima, ištikimybė, priesaika - buvo suminta į purvą. Neliko nieko, išskyrus ašarotas naktis, širdies skausmą, pažeminimą, liūdesį. Laikas bėgo. Galbūt kalti buvome abu, juk nesugebėjome meilės išsaugoti. Ir vyro gaila, nes jis nesuprato, kas yra meilė, nepajuto didžios jos galios.

Juk meilė, nugalinti nesėkmes, tik stiprėja, žinoma, jeigu ta meilė tikra...

Airinga

Pasakojimas II grupei

Manau, kad tu prisimeni daug atvejų per mūsų aštuonerius bendro gyvenimo metus, kai meilės ir atsidavimo potvynis siekė mums pečius..., tuos kartus, kai mūsų jausmams nebuvo ribų. Tokios emocijos neateina pačios, jos yra palydimos laimės akimirku. Mes tai išgyvenome, kai man pasiūlė pirmą profesionalų darbą. Mes tai patyrėme, kai iš ligoninės parsivežėme patį brangiausią kūdikį. Mes džiaugėmės, kai universitetas suteikė man daktaro laipsnį. Tačiau emocijos yra keistos! Mes jautėme tą patį artumą, kai dėjosi priešingi dalykai, kai grėsmė ir nelaimė brovėsi į mūsų gyvenimą. Jautėme tą artumą, kai problemos norėjo sukliudyti mūsų santuokos planams. Panašius jausmus patyrėme, kai tu praeitais metais gulėjai ligoninėje.

Aš jaučiau meilę klūpėdamas prie tavęs, kai buvai be sąmonės po avarijos.

Ką aš noriu pasakyti? Ir laimė, ir grėsmė atneša neapsakomą meilę mūsų mylimiesiems. Tačiau iš tiesų didžioji mūsų gyvenimo dalis susideda ne iš nelaimių ir ne iš pavojų, bet iš rutinos, įprastų kasdienių įvykių, kuriuose mes ir gyvename. Ir tuo metu aš mėgaujuosi ramia ir tylia meile, kuri pralenkia bešniokščiančias audras. Ji nėra įmantri, bet veikiau stipri ir tvirta. Šiuo metu aš išgyvenu tokią meilę. Šiandien iš mano atsidavusios širdies teka nepajudinamas ir ramus apsisprengimas meilei. Esu atsidavęs tau ir tavo gerovei daugiau negu bet kada. Noriu likti tavo „brangiausiu“.

Kai gyvenimas emociškai mus sujungs, mes mėgausimės romantiniu ir pakiliu jausmu. Bet šiandien, gyvenimo kasdienybėje, mano meilė nepajudinama. Sveikinu Jubiliejaus progą savo nuostabiąją žmoną.

Tavo Jonas

PRIEDAS NR.2

Anketa

Manau, kad egzistuoja “meilė iš pirmo žvilgsnio”.	Taip	Ne
Manau, kad lengva atskirti tikrąją meilę nuo susižavėjimo.	Taip	Ne
Manau, kad tie, kurie tikrai myli, niekada nesipyks ir nesiginčys.	Taip	Ne
Manau, kad kiekvienam iš mūsų Dievas turi numatęs vienintelį partnerį, su kuriuo mus suveda.	Taip	Ne
Manau, kad jeigu vyras ir žmona nuoširdžiai myli vienas kitą – sunkumai ir nelaimės daro tik nedidelę įtaką jų santykiams.	Taip	Ne
Manau, kad geriau vesti nemylimą žmogų negu visam gyvenimui likti vienam ir atsiskyrusiam.	Taip	Ne
Manau, kad nieko baisaus, jeigu pora rimtai draugauja ir lytiškai santykiauja iki vestuvių.	Taip	Ne
Manau, kad jeigu du žmonės nuoširdžiai myli vienas kitą, šis meilės jausmas nebus laikinas – jis tęsis visą gyvenimą.	Taip	Ne
Manau, kad trumpa draugystė (6 mėnesiai ar net mažiau) yra geriausia.	Taip	Ne
Manau, kad paauglių meilė yra nuoširdesnė ir tikresnė nei pagyvenusių žmonių.	Taip	Ne

Parengė mokytoja Rūta Šalkauskienė,
Vilniaus Tuskulėnų vid. m-kla

4.7.5. Katalikų tikybos pamokos X klasei planas

Tema: Gerbti savo ir kitų lytiškumą: pornografijos žala

Uždaviniai:

- Remdamiesi žodynais, Katalikų Bažnyčios katekizmu išsiaiškinti sąvokos „pornografija“ kilmę, prasmę ir ją apibūdinti;
- Dirbdami individualiai ir porose analizuos ir argumentuos pateiktus teiginius apie pornografiją, mokysis pagarbiai išsakyti savo požiūrį;
- Skaitydami tekstą „Pornografijos monstras“ apibūdinti ir pagrįsti, koks yra pornografijos poveikis žmogui ir visuomenei.

Metodai: pokalbis, skaitymas, diskusija, individualus darbas, darbas porose, Šventojo Rašto teksto klausymas ir apmąstymas.

Priemonės: mokinio sąsiuviniai, rašymo priemonės, lapai su užduotimis ir tekstais, Šventasis Raštas, muzikos grotuvas, CD su meditacine ar ramia muzika.

Literatūra ir šaltiniai:

Jenkins J. Šių laikų dorovinės problemos. - Vilnius: Alma littera, 1997, p. 70-71.

Narbekovas A., Obelenienė B., Pukelis K. Lytiškumo ugdymo etika. - Kaunas: VDU, 2008, p.114-154.

Katalikų Bažnyčios katekizmas. – Kaunas: TKL, 1996, 2345.

Pagojus R. Meilės pamokos: kad nemylėtume kaip idiotai. - Vilnius: Firidas, 2006, p. 75-83.

Interneto prieigos:

http://www.gyvybe.lt/uzgyvybe/19990203/uzg02-3_05.html

Pamokos situacija

Ši pamoka yra viena iš pamokų ciklo, skirto mokytis gerbti savo bei kitų lytiškumą atpažįstant tai kaip dovaną ir asmens tapatybę. Mokiniai mokosi siekti pagarbaus bendravimo su kitos lyties atstovais, analizuoti problemas, kurios kyla įvairiai interpretuojant lyčių teisę, lygybę, santykius. Šiose pamokose integruojama Rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programa. Mokiniai pajėgūs analizuoti, aptarti, diskutuoti lytiškumo ugdymo temomis, kurios yra aktualios jų amžiuje, geba išsakyti ir argumentuoti savo požiūrį, keisti jį bei priimti kitų išsakomus argumentus. Labai svarbu šiose pamokose mokiniams padėti save priimti kaip begaliniai ir besąlygiškai Dievo mylimus asmenis.

Pamokos eiga

Pamokos dalys/metodai	Mokytojo veikla	Mokinių veikla	Vertinimo būdai	Pasiekimai
Įvadas Pokalbis	Pasisveikina, pasidomi šiandienos mokinių aktualijomis (pvz.: Kaip gyvenate?)	Pasisveikina, atsako į mokytojos klausimą.		
Kartojimas Pokalbis	Kartu su mokiniais prisimena praėjusios pamokos temą ir prašo žodžiu atsakyti į pateiktus klausimus: 1) Apibrėžkite sąvoką „lytiškumas“	Atsako į pateiktus klausimus pasakodami ir naudodamiesi	Kaupiamasis balas TALENTAS už teisingus, pagrįstus,	Apibūdina lytiškumą kaip Dievo dovaną bei aptaria jo paskirtį.

	įvardindami žmogiškojo buvimo sritis, nurodydami, kaip jose reiškiasi asmens lytiškumas. 2) Išvardinkite ir paaiškinkite tris žmogaus lytiškumo prasmės aspektus.	savo užrašais sąsiuvinuose.	taiklius atsakymus.	
Temos skelbimas	Skelbia naują temą (galima užrašyti lentoje), kartu su mokiniais formuluoja pamokai uždavinius.	Užsirašo į sąsiuvinus temos pavadinimą.		
Naujos medžiagos nagrinėjimas Pokalbis Individualus darbas Darbas porose Diskusija	1. Klausia mokinių: Kaip suprantate žodį „pornografija“, kokios asociacijos kyla? Perskaito, kaip sąvoka „pornografija“ nusakoma tarptautinių žodžių žodyne ir kviečia palyginti su anksčiau išsakytais sąvokos apibrėžimais. 2. Išdalina lapelius kiekvienam mokiniui su teiginiais ir paaiškina užduotį: Perskaitykite teiginius apie pornografiją ir pažymėkite lapeliuose su kuriais iš jų sutinkate (+), kuriems prieštaraujate (-), dėl kurių abejojate arba neturite savo nuomonės (?). Kai mokiniai atlieka individualią užduotį, paaiškina kitą užduotį: Dabar aptarkite šiuos teiginius su suolo draugu pagrįsdami savo požiūrį. Klausia mokinių: Ar jūsų nuomonės buvo vieningos, ar išsiskyrė? Gal galėtumėte išsakyti savo nuomonę apie kiekvieną iš šių teiginių bei suformuluoti teiginį, kurio čia nebuvo, bet jis, jūsų manymu, yra labai svarbus.	Atsakinėja, išreiškia supratimą. Užsirašo sąvokos apibrėžimą. Individualiai atlieka užduotį. Dirba porose, išreiškia savo poziciją, motyvuoja pagrindžia. Kalba, pasakoja, argumentuoja, klausia, išklauso priešingas nuomones.	Padrąsinimas Stebėjimas Stebėjimas Padrąsinimas	Išsiaiškina sąvokos „pornografija“ kilmę ir prasmę bei ją apibrėš. Analizuos pornografijos poveikį žmogui, visuomenei bei išsakys savo nuomonę.

Individualus darbas	<p>3. Išdalina lapus su paruoštu tekstu ir klausimais, skelbia užduotį: Skaitydami ištraukas iš R. Pagojaus knygos „Meilės pamokos: kad nemylėtume kaip idiotai“ skyriaus <i>Pornografijos monstras</i> atsakykite į šiuos klausimus: Ką bendra turi protas (smegenys) su pornografija? Kaip pornografija gali paveikti žmonių tarpusavio santykius? Įvardinkite keturias pornografijos poveikio fazes ir trumpai jas apibūdinkite. Koks yra pornografijos ryšys su smurtu?</p>	Skaito tekstą, savarankiškai raštu (savo užrašuose) atsako į pateiktus klausimus.		Analizuos pornografijos poveikį žmogui, visuomenei bei įvardins jos daromą žalą.
Apibendrinimas	<p>Klausia mokinių: Apibendrinami visa apie ką mes šiandien kalbėjome, skaitėme, diskutavome atsakykite kiekvienas sau į šiuos klausimus: Kaip aš jaučiausi šią pamoką? Vienas dalykas, kurį aš supratau? Ką aš šiandien naujo sužinojau ? Klausimus užrašo lentoje. Kviečia mokinius pasiklausti skaitinio iš Šventojo Rašto (Ps 139, 1-4.23-2) skambant ramiai muzikai. Skaito. Klausia mokinių: Kokie žodžiai jums įsiminė? Kodėl? Kaip susietumėte psalmės tekstą su mūsų pamokos tema? Apibendrina mokinių atsakymus.</p>	<p>Atsako į klausimus. Įvertina savo veiklą, žinias, supratimą.</p> <p>Susitelkę klauso, įvardina jiems svarbius žodžius, lygina psalmės žodžius su pamokos tema.</p>	<p>Padrąšinimas Pagyrimai. Refleksija</p> <p>Stebėjimas Apibendrinimas</p>	Atskleis, kaip Kūrėjo meilė tęsiasi žmoguje ir jį pašventina.
Įvertinimas	Apibendrina ir įvertina mokinių	Įvertina savo veiklą, pamokos	Kaupiamasis balas	

Pokalbis	veiklą, primindama išsikeltus uždavinius, svarsto, kaip pavyko juos pasiekti.	temos ir medžiagos aktualumą.	TALENTAS už pamokoje atliktas užduotis, sąmoningą ir motyvuotą veiklą.	
----------	---	-------------------------------	--	--

Parengė mokytoja metodininkė Lina Žostautaitė,
Panevėžio raj. Velžio gimnazija

4.8. Integruotų pamokų pavyzdžiai

4.8.1. Integruota katalikų tikybos ir gamtamokslinio ugdymo pamoka VI klasėje

Tema. Gamta – mūsų buveinė

Uždaviniai: Atlikę užduotis ir naudodamiesi savo patirtimi įvertins Dievo sukurto pasaulio grožį, įvardins priežastis, kodėl reikia visa tai išsaugoti ir nurodys būdus, kaip reikia spręsti šias problemas, mokysis dėkoti Dievui už gaunamas dovanas.

Klasės pasirengimo lygis: Vidutiniškas

Mokinių motyvacija:

Sėkmės poreikis

Asmeninė atsakomybė

Teigiama tarpusavio priklausomybė

Metodai: kūrybinis darbas, pokalbis, diskusija, pasakojimas, skaitymas, rašymas, demonstravimas, eksperimentas, darbas grupelėse, individualus darbas, darbas porose, darbas su Šv. Raštu, klausymas, apmąstymas.

Priemonės: mokinio sąsiuvinys, rašymo priemonės, lapai su užduotimis ir tekstais, Šventasis Raštas, muzikos grotuvas, CD su meditacine ar ramia muzika, power point pateiktys, multimedia projektorius, paveikslai, obuolys.

Organizaciniai sprendimai:

Suolai patalpoje sustatomi darbui grupėse.

Paruošiamas multimedia projektorius pateikčių demonstravimui.

Paruošiamos darbo vietos penkioms grupėms po 5-6 mokinius.

Literatūra ir šaltiniai:

Šventasis Raštas. – Vilnius: Katalikų pasaulis, 1998.

Katalikų Bažnyčios katekizmas. – Kaunas: TKL, 1997.

Pasaulio sukūrimas: [paveikslai] / Gučaitė B. – Panevėžys: PVKC, 2006.

Neregėta Lietuva : [fotoalbumas] / Jovaiša M. – Vilnius: 2007.

Aš esu čia. Malda. – Saleziečių žinios Nr.1(130), 2008.

Pamokos situacija

Ankstesnėse pamokose mokiniai jau kalbėjo apie gyvybės dovaną ir jos trapumą, aiškinosi, kokie pavojai gresia dvasinei ir fizinei gyvybei.

Analizavo Šv. Rašto ištrauką Pirmasis pasakojimas apie Kūrimą. Šioje pamokoje toliau bus ugdomas pagarbus santykis žmogui ir jį supančiai aplinkai. Šiose pamokose mokinių gebėjimai ugdomi integruojant ir kitus mokomuosius dalykus, tokius kaip: etika – žavisi gyvybės rūšių įvairove, gerbia bei saugoja kiekvieną gyvybę; Gamtamokslinis ugdymas – domisi gyvybės kilme, saugo ir prižiūri artimiausios aplinkos gyvybės įvairovę bei prevencines programas alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programas - ugdosi nuostatą sveikai ir saugiai elgtis. Mokiniai geba analizuoti, vertinti, apibendrinti, daryti išvadas.

Pamokos eiga

Pamokos dalys/metodai	Mokytojo veikla	Mokinių veikla	Vertinimo būdai	Pasiekimai
Įvadas	Pasisveikina, pasidžiaugia, palinki sėkmės.	Pasisveikina, suolo draugui paspaudžia ranką, pasako palinkėjimą.	Padrąšinimas	
Praeitęs pamokos kartojimas Pokalbis Darbas poroje Darbas su paveikslais Pokalbis	<p>Praeityje pamokoje buvo skaitoma Šv. Rašto ištrauka: <i>Pr 1,1-32; 2,1-4</i>.</p> <p>Mokiniai kviečiami prisiminti visas kūrimo dienas. Jie porose gauna po 1 paveikslą, kurį aptardami turi įvardinti, kuri Kūrimo diena yra pavaizduota.</p> <p>Lentoje surašytos dienos:</p> <p>1-oji diena 2-oji diena 3-oji diena 4-oji diena 5-oji diena 6-oji diena 7-oji diena</p> <p>Paeiliui prie kiekvienos dienos mokiniai prikljuoja paveikslą paaiškindami, kas jame pavaizduota ir kodėl jie taip galvoja, kljuoja prie pasirinktos dienos.</p> <p>Dar kartą perskaitoma Šv. Rašto ištrauka. Klausia mokinių: Kokie Dievo žodžiai kartojasi po kiekvienos Kūrimo dienos? („Ir Dievas matė, kad tai gera.“) Kaip suprantate šiuos žodžius?</p>	<p>Mokiniai analizuoja turimus paveikslus, nustato, kuri yra pavaizduota Kūrimo diena ir pagrindžia savo pasirinkimo motyvus.</p> <p>Lentoje prikljuoja tinkamą paveikslą.</p> <p>Bendrauja ir bendradarbiauja porose.</p> <p>Vienas mokinys garsiai perskaito Šv. Rašto ištrauką, likusieji seka ir tikrina, ar teisingai sudėti paveikslai.</p> <p>Aktyviai dalyvauja pokalbyje.</p>	<p>Stebėjimas</p> <p>Pagyrimas, palaikymas</p>	<p>Prisimena praeitą pamoką.</p> <p>Pagrindžia savo nuomonę, parenka tinkamą paveikslą.</p> <p>Moka bendrauti ir bendradarbiauti poroje.</p> <p>Geba išsakyti savo nuomonę.</p>
Temos skelbimas	Skelbia naują temą (galima ją rodyti multimedija projektoriaus pateiktyse ar užrašyti lentoje), kartu su mokiniais formuluojamas pamokos uždavinys.	Užsirašo į sąsiuvinius temos pavadinimą ir formuluoja uždavinį.		Suvokia ko išmoks pamokoje.

	Šiandien gilinsimės toliau, kokia yra nuostabi Dievo sukurtoji kūrinija, svarstysime gamtos išsaugojimo priežastis ir būdus, mokysimės dėkoti Dievui už gamtos dovanas ir jas aktyviai puoselėti.			
Naujos medžiagos nagrinėjimas Eksperimentas	Mes jau išsiaiškinome, kad Dievas sutvėrė pasaulį ir matė, kad tai yra gera. Dabar atliksime vieną eksperimentą su obuoliu. Kiekvienas mokinys pasiima atsineštą obuolį. Obuolys – tai mūsų visa žemė su žemynais, sausuma ir vandenimis. Jis perpjaunamas pusiau į 2 dalis – tai viršutinis ir apatinis pusrutuliai. Gautos 2 dalys padalinamos dar pusiau, turime jau 4 dalis -1 dalis sausuma 3 dalys – vandens telkiniai. Paimame tą vieną dalelę ir ją perpjauname pusiau- viena puselė, kalnai ledynai..., o nuo likusiosios obuolio dalelės nulupame žievele, tai yra naudinga ir dirbama žemė. Kokią išvadą mes galime padaryti atikę šį eksperimentą? Žemės yra tikrai labai mažai, mes ją turime puoselėti ir saugoti...	Atlieka kartu su mokytoju eksperimentą, stebi ir vertina.	Stebėjimas	Dalyvauja eksperimente ir geba atlikti užduotis.
Pokalbis	Klausiama: Kodėl yra svarbu saugoti ir puoselėti gamtą ir mūsų pasaulį?	Aktyviai dalyvauja pokalbyje, išsako savo pastebėjimus ir vertinimus.	Stebi, vertina mokinių pasisakymus	
Darbas grupelėse	Darbas grupelėse po 5 mokinius. Mokiniai turi parašyti 5 argumentuotas priežastis. Kiekvienas mokinys pristato po vieną	Dirba grupelėse, užrašo argumentuotas priežastis.	Stebėjimas	Moka dirbti grupėje, išsakyti savo nuomonę, ją argumentuoti, išklaudyti kitą.

Pokalbis	<p>priežastį ir ją pagrindžia. Pristatymas ir aptarimas. Apibendrinama naudojantis Katalikų Bažnyčios katekizmo mintimis. KBK 337-344: Dievas pats sukūrė regimąjį pasaulį su visu jo turtingumu, įvairove ir tvarka. Kiekvienas kūrinys yra savaip geras ir tobulas. Skirtingi kūriniai savaip atspindi begalinę Dievo išmintį ir gerumą. Kūrinių grožis atspindi begalinį Kūrėjo grožį. Jis turi įkvėpti Jam pagarbą ir palenkti Jam žmogaus protą bei valią. Dėl to žmogus privalo gerbti kiekvieno kūrinio gerumą ir nesinaudoti daiktais netvarkingai, nes kitaip paniekintų Kūrėją ir užtrauktų žalingų padarinių žmonėms ir jų aplinkai.</p>	<p>Pristato, argumentuoja, kelia klausimus, klauso bei vertina kitų pasisakymus. Klauso mokytojo, išsako savo pastebėjimus.</p>		
Darbas grupelėse	Parašyti 5 būdus, kaip mes galime prisidėti prie gamtos išsaugojimo.	Dirba grupelėse, užrašo 5 gamtos išsaugojimo būdus.	Stebėjimas	Moka dirbti grupėje, išsakyti savo nuomonę, ją argumentuoti, išklausti kitą.
Pokalbis	Pristatymas ir aptarimas.	Pristato, argumentuoja, kelia klausimus, klauso ir vertina kitų pasisakymus.	Stebėjimas, išsakytų minčių vertinimas	Geba argumentuoti, išsakyti savo pastebėjimus, įvardinti jausmus.
Demonstravimas Stebėjimas Skaitymas	<p>Power point pateiktys. Pateiktys parengtos remiantis fotografijomis iš knygos - albumo „Neregėta Lietuva“. Žiūrimos pateiktys ir skaitoma malda „Aš esu čia“ (žr. <i>Priedas Nr. 1</i>).</p>	Stebi, skaito, apmąsto.		
Pokalbis	<p>Aptariama: Kokios mintys, asociacijos kilo?</p>	Aktyviai dalyvauja pokalbyje.		
Kūrybinis darbas	<p>Kuriama padėkos Dievui malda pagal 104 psalmę. Mokiniai gauna 104 psalmę (psalmė padalinama į 7 dalis) - tačiau kas antra eilutė yra panaikinta, o jiems reikia patiems</p>	Atlieka užduotį, kuria psalmės intarpus.	<p>Padrašinimas Paragininimas Pagyrimas Stebėjimas</p>	Geba originaliai, kūrybiškai perteikti savo mintis.

Darbas su Šv. Raštu	toliau sukurti (žr. Priedas Nr. 2). Skaitoma mokinių sukurta psalmė. Pasidalinama sunkumais ir sėkme. Po to palyginama su originaliu tekstu.	Skaito ir vertina savo ir draugų kūrybą Mokiniai skaito paeiliui, kiti klauso 104 psalmę. Lygina su savo sukurtąja. Išsako savo pastebėjimus.	Aiškus, garsus ir raiškus skaitymas	Geba išraiškingai skaityti ištrauką.
Apibendrinimas	Prisiminkite, ko šiandien mes išmokome, ką sužinojome, supratome. Kiekvienas savo užrašuose parašo nebaigtus sakinius ir juos užbaigia: Supratau... Sužinojau... Pajutau... Buvo įdomu... Buvo naudinga Buvo sunku... Tobulinčiau...	Atsako į klausimus. Įvertina savo veiklą, žinias, supratimą. Užbaigia nebaigtus sakinius užrašuose.	Padėsinimas Pagyrimai Refleksija	Mokiniai geba įvertinti Dievo sukurtą pasaulio grožį, nusako išsaugojimo priežastis ir būdus bei moka dėkoti Dievui už gaunamas dovanas.
Refleksija ir įsivertinimas	Kaip jautėtės šioje pamokoje? Pasirašomi kaupiamieji balai už: pagrindinės minties, idėjos pateiktame tekste suradimą ir iškėlimą; savo ir autorių (Šv. Rašto, Bažnyčios mokymo) nuomonės palyginimą; dalyvavimą diskusijoje, pokalbyje, gebėjimą ginti savo nuomonę, būti tolerantiškam kitų nuomonei; gebėjimą dirbti grupelėje, poroje; už kūrybiškumą ir originalumą kuriant psalmę; eksperimentą ir išvadas. Apibendrina ir įvertina mokinių veiklą primindama išsikeltus uždavinius, svarsto, kaip pavyko juos pasiekti.	Dalinasi savo jausmais ir išgyvenimais. Įsivertina savo darbą ir pasirašo kaupiamąjį balą užrašuose. Apibendrina ir įsivertina veiklą, prisimindami išsikeltus uždavinius, svarsto, kaip pavyko juos pasiekti.	Stebėjimas pokalbis Kaupiamasis balas	Geba įvardinti savo jausmus, emocijas. Mokiniai drąsiai ir atsakingai vertina save bei kitą.
Savo mokymo	Patirta sėkmė.....			

įsivertinimas	Kilę sunkumai..... Svarbūs arba įdomūs epizodai..... Tobulintini momentai.....			
---------------	--	--	--	--

PRIEDAS Nr.1

Aš esu čia

Tau reikia manęs? Aš esu čia.
 Tu negali manęs matyti, bet Aš esu tavo akių šviesa.
 Tu negali manęs girdėti, tačiau Aš kalbu per tave.
 Tu negali manęs paliesti, bet Aš esu tavo rankomis srūvanti galia.
 Aš veikiu, nors tu ir nesupranti mano kelio.
 Nors nežinai, kad tai yra mūsų darbų rezultatas, - Aš veikiu.
 Aš esu ne keisti reginiai, bet slėpinys.
 Tik visiškoje ramybėje, pamiršęs savąjį „aš“, gali pažinti mane tokį, koks esu,
 bet tik jausmais ir tikėjimu.
 Nepaisant to, Aš esu čia.
 Net jeigu neigi mane, Aš esu čia.
 Ir kai jautiesi labai vienišas, Aš esu čia.
 Esu ir tavo baimėse, ir skausmuose. Esu tavo maldose ir darbuose.
 Aš esu tavyje, o tu esi manyje.
 Tik savo protu gali jaustis atsiskyręs nuo manęs,
 nes skiriančios sąvokos – „mano“ ir „tavo“ – kyla iš proto.
 Tačiau ir savo protu gali suvokti bei pajusti mane.
 Išlaisvink savo širdį nuo tuščių baimių. Kai man netrukдай, Aš esu čia.
 Vien tik iš savęs negali padaryti nieko, o Aš galiu viską. Esu visame ir visur.
 Nors gali ir nematyti gėrio, gėris yra, nes Aš esu čia.
 Esu čia todėl, kad turiu būti, todėl, kad esu.
 Tik manyje pasaulis turi prasmę: pasaulio formos kyla iš manęs,
 mano dėka yra ir gyvuoja pasaulis.
 Esu įstatymas, nubrėžiantis kelius žvaigždėms ir auginantis gyvas ląsteles.
 Esu įstatymą išpildanti Meilė.
 Esu pasitikėjimas. Aš Esu pasaulis. Aš – vienovė.
 Esu tavo gyvenimą tvarkantis įstatymas.

Romos Katalikų tikyba

Esu ir švelniai tave priglaudžianti meilė.
Esu tave palaikantis pasitikėjimas. Aš – tavo pasaulis. Esi vieningas su tavimi. Aš esu.
Tu gali manęs ir nerasti, bet Aš visada randu tave.
Nors ir netvirtas tavo tikėjimas manimi, Aš nepajudinamai tikiu tavimi. Pažįstu tave ir myliu.
Mano mylimasis, Aš esu čia.

James Dillet Friman „Aš esu čia“.

Šio eilėraščio kopiją kosminiu laivu „Apollo XV“ astronautai nuskraidino į mėnulį
Saleziečių žinios, Nr. 1 (130), 2008, p.36.

Šlovės himnas Kūrėjui Ps 104

I

Šlovink VIEŠPATĮ, mano siela! VIEŠPATIE,
mano Dieve...

Tu ištempei dangų tarsi palapinės dangą,

Iš debesų darai sau vežimą,

Vėjus imi savo pasiuntiniais,

II

Tu įkūrei žemę tvirtai ant jos pamatų,

Vandenynu tarsi drabužiu ją apklojai;

Kai tu vandenims pagrūmojai, jie bėgo,

kalnams išskylant, slėniams įdumbant, –

Tu nubrėžei ribą, kurią peržengti uždraudei,

III

Tu liepi šaltiniams sruventi slėniuose,

jie duoda vandens miško žvėrimis;

Pakrantėse padangių paukščiai lizdus
kraunasi

Romos Katalikų tikyba

Tu laistai kalnus iš savo aukštos buveinės;

Tu želdai žolę galvijams

ir vyno, kuris linksmina žmogaus širdį,

Gausiai laistomi yra VIEŠPATIES medžiai –

Paukščiai juose sukasi gūžtas;

Aukštieji kalnai yra laukinėms ožkoms;

IV

Tu padarei mėnulį mėnesiams žymėti;

Tu siunti tamsą, ir ateina naktis, –

Liūtukai riaumoja grobio,

Saulei užtekėjus, jie pasitraukia

Žmogus eina prie savo darbo

V

VIEŠPATIE, kokie įvairūs tavo kūriniai!

Štai jūra, tokia bekraštė ir plati,

Čia plaukioja laivai

VI

Visi jie laukia iš tavęs,

Kai tu jiems duodi, jie surenka

Tau veidą paslėpus, jie nerimsta,

Tau atsiuntus savo dvasią, jie atgyja

VII

Tebūna amžina VIEŠPATIES garbė,

Jis pažvelgia į žemę, ji dreba;

Giedosiu VIEŠPAČIUI, kolei gyvensiu

Tepatinka jam mano malda,

Teišnyksta nusidėjėliai žemėje,

Garbink VIEŠPATĮ, mano siela!

4.8.2. Integruota katalikų tikybos ir lietuvių kalbos pamoka VII klasėje

Tema: Ar tikrai esame visi lygūs ir gerbiami? Diskriminacija

Mokymosi uždaviniai:

Remdamiesi savo asmenine patirtimi, analizuodami paveikslus ir situacijas paaiškins, kas yra diskriminacija, iš kur ji kyla, kaip pasireiškia.

Analizuodami Šv. Rašto ištraukas ieškos diskriminacijos naikavimo būdų.

Klasės pasirengimo lygis: Vidutiniškas

Mokinių motyvacija:

Sėkmės poreikis

Asmeninė atsakomybė

Teigiama tarpusavio priklausomybė

Metodai: pokalbis, diskusija, situacijų analizė, skaitymas, rašymas, demonstravimas, individualus darbas, darbas porose, darbas su Šv. Raštu, praktinė veikla.

Priemonės: mokinio sąsiuvinis, rašymo priemonės, lapai su užduotimis ir tekstais, Šventasis Raštas, paveikslai (power point pateiktys, multimedia projektorius), magnetofonas, CD su ramia muzika.

Organizaciniai sprendimai:

Patalpoje suolai sustatomi darbui porose.

Parengiamas atitinkamas kiekis žodynų ir Šv. Rašto knygų.

Literatūra ir šaltiniai:

Šventasis Raštas. – Vilnius: Katalikų pasaulis, 1998.

Katalikų Bažnyčios katekizmas. – Kaunas: TKL, 1997.

Tarptautinių žodžių žodynas. – Vilnius: Alma litera, 2001.

Dabartinės lietuvių kalbos žodynas.- Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2000.

Canfield J., Hansen M.V Atgaiva sielai. – Kaunas: Gardenija, 2004.

Link M. Misija. – Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2005.

Nacionalinės geografijos žurnalai.

Pamokos situacija

Praeitoje pamokos mokiniai vertino Bažnyčios indėlį ginant kiekvieno asmens orumą ir suvokė, kad visi esame lygiai gerbtini ir vertinami. Šioje pamokoje praplečiama pagarbos samprata išryškinant diskriminacijos problemas. Pamoka integruojama su lietuvių kalba – mokomasi naudotis žodynais, išskirti pagrindinę mintį, dalyvauti įvairaus pobūdžio diskusijose; pilietiškumo integruojamąja programa – supranta ir įvertina savo bei kitų tautų kultūros savitumą; kultūrinio sąmoningumo integruojamąja programa - ugdomi nuostatą pripažinti ir gerbti kiekvieno asmens, tautos kultūrinį identitetą, europietišką tapatumą.

Pamokos eiga

Pamokos dalys/metodai	Mokytojo veikla	Mokinių veikla	Vertinimo būdai	Pasiekimai
Įvadas Malda - mąstymas	Pasisveikina, pasidžiaugia, linki sėkmės. Skaitymas V. Satir mąstymas „Mano dvasios išraiška“ (Atgaiva sielai, p. 80-81). Kokios mintys kilo klausant šio	Pasisveikina. Mokiniai klauso, apmąsto. Atsakinėja į užduotus klausimus.	Padrąšinimas	Suvokia savo ir kiekvieno asmens unikalumą.

	pasakojimo?			
Praeitose pamokose kartojimas Pokalbis	Prisiminkite, ką kalbėjome praeitą pamoką. Kodėl kiekvienas žmogus turi būti gerbiamas? Dievo kūrinys, paveikslas ir panašumas. Ar visada visi žmonės yra gerbiami? Kodėl taip, kodėl ne? Ar esate susidūrę su situacijomis, kada žmogus nėra gerbiamas?	Aktyviai dalyvauja pokalbyje, dalinasi savo asmenine patirtimi.	Stebėjimas	Prisimena praeitą pamoką. Pagrindžia savo nuomonę.
Temos skelbimas	Skelbia naują temą (galima ją rodyti multimedija ar užrašyti lentoje), kartu su mokiniais formuluojamas pamokos uždavinys. Šiandien mes analizuosime paveikslus, situacijas ir pabandysime įvardinti, kas yra diskriminacija, iš kur ji kyla, kaip ji reiškiasi ir, analizuodami Šv. Rašto ištraukas, ieškosime būdų, kaip būtų galima mažinti diskriminaciją.	Užsirašo į sąsiuvinius temos pavadinimą ir formuluoja uždavinį.	Stebėjimas	Suvokia, ko išmoks pamokoje.
Naujos medžiagos nagrinėjimas Darbas su žodynais	Gal galite pasakyti, ką reiškia žodis diskriminacija (jis užrašomas lentoje)? Tad dabar kviečiu savarankiškai surasti Tarptautinių žodžių žodyne bei Dabartinės lietuvių kalbos žodyne žodį „diskriminacija“. Pagal Tarptautinių žodžių žodyną (p.173), diskriminacija (lot. <i>discriminatio</i> – padalijimas, atskyrimas) reiškia teisių mažinimą arba atėmimą asmenims ar asmenų kategorijai dėl rasinių požymių, kalbos, religinių ar politinių įsitikinimų, tautinės ar socialinės priklausomybės,	Ieško termino „diskriminacija“ žodynuose. Skaito ir gilinaisi į pateiktas sąvokas.	Stebėjimas Padrąšinimas Pokalbis	Geba žodyne susirasti terminus ir juos sutrumpintai bei suprantamai pasižymėti savo užrašuose.

<p>Pokalbis</p>	<p>turtinės padėties, gimimo vietos; priemonės, kuriomis valstybė ar valstybių sąjunga sumažina kurios nors valstybės, jos atstovų ar piliečių teises; šnekamojoje kalboje – engimas, nevienodas žmonių traktavimas.</p> <p>Diskriminuoti (lot. <i>discriminare</i> – atskirti) – taikyti kam nors diskriminaciją; elgtis su vienu blogiau negu su kitais.</p> <p>Dabartinės lietuvių kalbos žodyne (p. 126) <i>diskriminacija</i> apibrėžiama kaip teisių apribojimas ar atėmimas.</p> <p>Išsiaiškinkime, ką reiškia žodis teisė.</p> <p>Kokias žmogaus teises žinot?</p> <p>Naudodamiesi žodynų apibrėžimais parašykime savo apibrėžimą, kas yra diskriminacija.</p> <p>Prašome siūlyti tinkamiausią ir tiksliausią variantą.</p>	<p>Aktyviai dalyvauja pokalbyje, išsako savo pastebėjimus ir vertinimus.</p> <p>Mokiniai siūlo diskriminacijos apibrėžimus, tiksliausią užsirašo sąsiuvinuose.</p>	<p>Stebi, vertina mokinių pasisakymus</p>	<p>Pagrindžia ir argumentuoja savo nuomonę.</p>
<p>Demonstravimas</p> <p>Pokalbis</p>	<p>Prašau rinktis po 1 paveikslą, kuriuose yra pavaizduoti įvairūs žmonės.</p> <p>Jums reikės atsakyti į šiuos klausimus:</p> <p>Apibūdinti, kas yra pavaizduota paveiksle?</p> <p>Koks yra visuomenės požiūris į tokius asmenis?</p> <p>Ar tas asmuo gali būti diskriminuojamas? Jei taip, pagrįskite savo nuomonę, kodėl?</p> <p>Koks Jūsų požiūris į tą asmenį?</p>	<p>Išklauso užduotį ir ruošiasi paveikslo pristatymui.</p>	<p>Stebėjimas</p>	<p>Moka dirbti grupėje, išsakyti savo nuomonę, ją argumentuoti, išklausti kitą.</p>

	<p>Paveikslų aptarimas. Prisiminkite, ar esate skaitę arba matę panašių situacijų?</p> <p>Porose parašyti 5 priežastis, kodėl žmonės yra diskriminuojami. Aptarimas: Kokia diskriminacija gali būti? Diskriminacija skirstoma į <i>tiesioginę</i> ir <i>netiesioginę</i>. Paaiškinti, kaip tai suprantate? Mokiniais padedama išryškinti tiesioginės ir netiesioginės diskriminacijos skirtumus. Tiesioginė diskriminacija pasireiškia tada, kai dėl rasinės ar tautinės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus ar lyties su vienu žmogumi elgiamasi ne taip palankiai kaip su kitu tokioje pačioje situacijoje. Tiesioginės diskriminacijos pavyzdys: skelbimas apie laisvą darbo vietą, kuriame nurodoma “neįgaliesiems nesikreipti.” Netiesioginė diskriminacija yra tada, kai neutrali iš pažiūros sąlyga, kriterijus ar praktinė veikla stato žmones į nepalankią padėtį dėl rasinės ar tautinės kilmės, religijos ar įsitikinimų, negalios, amžiaus ar lyties išskyrus tuos atvejus, kai tokią praktiką pateisina įstatymu pagrįsti tikslai. Netiesioginės diskriminacijos pavyzdys gali būti darbdavio reikalavimas, kad visi kandidatai į laisvą darbo vietą laikytų</p>	<p>Mokiniai pristatinėja paveikslus pagal pateiktus klausimus, vieni kitus papildo, pasakoja gyvenimiškas situacijas.</p> <p>Rašo diskriminacijos priežastis ir savo atsakymą argumentuotai pagrindžia.</p> <p>Mokiniai stengiasi nusakyti, kokios yra diskriminacijos rūšys ir jų skirtumai.</p>	<p>Stebėjimas Pokalbis</p> <p>Stebėjimas, išsakytų minčių vertinimas</p> <p>Stebėjimas</p>	<p>Suranda gyvenimo situacijas.</p> <p>Geba argumentuoti, išsakyti savo pastebėjimus.</p>
--	---	---	--	---

<p>Situacijų analizė Darbas porose</p> <p>Pokalbis</p>	<p>kalbos egzaminą, net jei ta kalba nebūtina konkrečiam darbui.</p> <p>Mokiniai poroje gauna po 1 situaciją. Jiems reikia įvardinti, dėl kokių priežasčių tą žmogų išskiria ir kokiai diskriminacijos rūšiai savo pavyzdį priskirtų.</p> <p>Kaip jums atrodo, koks turėtų būti teisingas požiūris į išvardintus asmenis: juodaodžius, kitos tautybės ar religijos, neįgaliuosius ir kt.? Kodėl taip galvojate?</p> <p>Ant nedidelių popieriaus lapelių parašykite savo nuomonę, kodėl žmonės negali būti diskriminuojami ir ją pagrįskite.</p> <p>Lapeliai sumaišomi ir traukiami, įvertinami draugų pasisakymai. Mokytojas apibendrina visų pasisakymus ir išsako pagrindines Katalikų Bažnyčios katekizmo mintis apie tai: KBK 1934-1935.</p> <p>Visi žmonės, sukurti pagal vienintelio Dievo paveikslą, apdovanoti tokia pat protinga siela, turi vienodą prigimtį ir vienodą kilmę. Atpirkti Kristaus auka, visi jie yra pašaukti dalyvauti toje pačioje dieviškoje laimėje: tad jų visų orumas yra vienodas. Iš esmės žmonės yra lygūs savo, kaip asmenų, orumu ir iš jo išplaukiančiomis teisėmis. Bet kokia pagrindinių asmens teisių</p>	<p>Mokiniai analizuoja situacijas, išryškina diskriminacijos rūšis ir nusako priežastis.</p> <p>Aktyviai dalyvauja pokalbyje, siūlo savo variantus.</p> <p>Dalyvauja diskusijoje, efektyviai klausosi, klausia, atsako, argumentuoja.</p> <p>Mokiniai skaito ir pagrindžia savo draugų atsakymus.</p>	<p>Drašinimas Paraginimas Pagyrimas Stebėjimas</p> <p>Stebėjimas Pokalbis</p> <p>Stebėjimas Diskusija</p>	<p>Geba teorinę medžiagą susieti su praktinėmis užduotimis.</p> <p>Geba diskutuoti, klausytis, atsakyti, prieštarauti, argumentuoti.</p>
--	---	---	---	--

Darbas porose Situacijų analizė	diskriminacija, [...] susijusi su skirtinga lytimi, kilme, odos spalva, socialine padėtimi, kalba arba religija, turi būti įveikta ir panaikinta, nes yra priešinga Dievo planui.			
Diskusija, pokalbis Kūrybinė veikla	Remiantis Šv. Rašto ištraukomis parašykite, kaip turėtume priimti kitus asmenis (Mt 5,11-12; Lk 6,29-30; Lk 6,27-28; Mt 5,21-22; Lk 6,35-36; Mt 7,1-2; Mt 7,12; Mt 18,3-5; Lk 17,3-4; Mt 22,37-40). Aptarimas ir apibendrinimas. Prašoma sukurti plakatą – reklamą prieš diskriminaciją. Turima Šv. Rašto ištrauka gali būti pagrindine plakato mintimi. Reklamų ir užduoties aptarimą paliksime kitai pamokai.	Mokiniai savarankiškai ieško Šv. Rašto ištraukų. Kiekvienas individualiai pasižymi užrašuose. Mokiniai skaito ir aiškina, kaip suprato Šv. Rašto mintis. Kuria plakatą – reklamą.	Stebėjimas	Geba analizuoti, vertinti, daryti išvadas. Geba išryškinti pagrindinę mintį, kūrybiškai ir originaliai išreikšti savo mintis.
Apibendrinimas	Prisiminkite, ko šiandien išmokome, apie ką sužinojome, supratome. Kiekvienas savo užrašuose atsako į šiuos klausimus: Kaip man sekėsi? Ko aš išmokau, sužinojau? Ką supratau, išgyvenau? Kas man buvo sunku? Kaip galėčiau tai pagerinti?	Atsako į klausimus. Įvertina savo veiklą, žinias, supratimą.	Padėrinimas Pagyrimai Refleksija	Mokiniai geba įvardinti kas yra diskriminacija, iš kur ji kyla, kaip pasireiškia bei, remdamiesi Šv. Rašto ištraukomis, nusako diskriminacijos šalinimo būdus.
Refleksija ir įsivertinimas	Kaip jautėtės šioje pamokoje? Mokytoja apibendrina ir įvertina mokinių veiklą primindama išsikeltus uždavinius, svarsto, kaip pavyko juos pasiekti.	Dalinasi savo jausmais ir išgyvenimais. Prisimena išsikeltus uždavinius, svarsto, kaip pavyko juos pasiekti. Įsivertina savo darbą ir pasirašo	Stebėjimas Pokalbis Kaupiamasis balas	Geba įvardinti savo jausmus, emocijas. Mokiniai drąsiai ir atsakingai vertina save bei

Pabaigos malda	<p>Pasirašomi kaupiamieji balai už: pagrindinės minties, idėjos pateiktame tekste suradimą ir iškelimą; savo ir autorių (Šv. Rašto, Bažnyčios mokymo) nuomonės palyginimą; dalyvavimą diskusijoje (gebėjimą ginti savo nuomonę, būti tolerantiškam kitų nuomonei); gebėjimą dirbti poroje; reklamos prieš diskriminaciją parengimą. Uždegama žvakė, paleidžiama rami muzika ir skaitoma malda iš kn. Misija, p. 415.</p> <p>Atsisveikinimas</p>	<p>kaupiamąjį balą užrašuose.</p> <p>Skambant tyliai muzikai mokiniai apmąsto maldos žodžius.</p>		<p>kitą.</p>
Savo mokymo įsivertinimas	<p>Patirta sėkmė.....</p> <p>Kilę sunkumai.....</p> <p>Svarbūs arba įdomūs epizodai..... Tobulintini momentai.....</p>			

PRIEDAS NR.1

Situacijos

Tiesioginė diskriminacija	Netiesioginė diskriminacija
Keturiasdešimtmetė moteris nori įsidarbinti pardavėja rūbų parduotuvėje, bet kai ji atvyksta į pokalbį, jai pasakoma, kad firma į darbą priima asmenis iki 30 metų.	Mokyklos direktorius nusprendžia nepriimti romų (čigonų) tautybės vaikų mokyti, kadangi šie vaikai gadina mokyklos prestižą.
Ką tik susituokusi juodaodžių pora nori išsinuomoti naują butą; kai jie nueina jo apžiūrėti, buto šeimininkas pasako, kad buto išnuomoti jiems negali, nes	Darbdavys ieško darbuotojo, tačiau vos tik pamatęs moterį, pretenduojančią į užimamą postą, darbo užmokestį sumažina trečdaliu

kaimynai nesutiktų, kad daugiabučiame name apsigyventų tamsiaodžiai.	nei mokėtų už tą patį atliekamą darbą vyrui.
Neįgalus vaikinai, turintis profesionalaus programuotojo vardą, nori įsidarbinti garsioje firmoje. Išsilavinimas ir darbo patirtis atitinka visus keliamus reikalavimus, tačiau vos tik darbdavys sužino, kad būsimasis darbuotojas su negalia, atsisako jį priimti.	Prestižiniame Vilniaus rajone nekilnojamo turto agentūra siekia parduoti namus turtingiems asmenims. Bet kuris asmuo, kuris kreipiasi norėdamas įsigyti būstą lizingu yra atmetamas.
Jauna šeima atsikraustė gyventi naujame rajone. Kaimynai džiūgavo sulaukę jaunos poros, tačiau vos tik sužinoję, kad tų asmenų tikėjimas yra judaizmas, nutraukė visus ryšius su jais.	7 klasės moksleiviai vieningai nusprendė, kad nepriims į savo draugų būrį jokių neformalaus jaunimo grupelės narių.
Jauna mergina, lietuvaitė, įsimylėjo kiną. Apie savo sužadėtuves su džiazgsmu pranešė tėvams, tačiau šie neapsidžiaugė dukros pasirinkimu ir pareiškė „jeigu ji ir toliau bendraus su kitataučiu, tėvai jos visiškai atsižadės“.	Skelbimas Darbdavys ieško merginų ar moterų iki 30 metų dirbti restorane „Vakaris“ barmene. Vyresnės prašome nesikreipti.

Diskriminacija

UŽDUOTIS

Prašome pasirinkti po 1 paveikslą ir atsakyti į šiuos klausimus.

- *Nusakyti kas yra pavaizduota paveiksle.*
- *Koks yra visuomenės požiūris į tokius asmenis.*
- *Ar tas asmuo gali būti diskriminuojamas ir dėl kokių priežasčių?*
- *Koks Jūsų požiūris į tą asmenį.*

PRIEDAS NR. 2

Mano dvasios išraiška

Aš esu aš.

Visame pasaulyje daugiau nėra nė vieno tokio, koks esu aš. Yra žmonių, turinčių tokių pačių bruožų, bet nė vieno visiškai panašaus. Be to, kiekvienas mano judesys yra nepakartojamas, nes jį pasirinkau aš pats.

Kiekviena mano dalelė man pačiam brangi — kūnas ir tai, ką jis veikia: protas, jo mintys ir idėjos; akys ir jų regimi vaizdai; mano visi jausmai: pyktis, džiaugsmas, neviltis, meilė, liūdesys, jaudinimasis; burna ir žodžiai, kuriuos ji taria: mandagūs, meilūs ir šiurkštūs, korektiški ir užgaulūs; balsas - garsus ar švelnus; visi mano jausmai, skirti kitiems ar man pačiam.

Man vienam priklauso mano vaizduotės mintys, svajonės, viltys ir laimė. Aš priimu visas savo pergales ir pasisekimus, klaidas ir nesėkmes.

Aš žinau save, todėl galiu gerai pažinti, po to pamilti ir susidraugauti. Visas savo galias lenkiu tobulėjimui.

Žinau manyje esant gluminančių dalykų ir tokių, apie kuriuos nieko neįtariu. Tačiau mylėdamas save ir taikiai sutardamas galiu drąsiai ir viltingai kovoti su nerimu, eiti savęs pažinimo keliu.

Kad ir ką darau ar sakau, galvoju ar jaučiu, - tai esu aš. Tai nepaprasta patirtis, nurodanti, kur šią akimirką esu aš.

Kartais atsigręžęs atgal ir apmąstęs, ką mačiau, kalbėjau ir veikiau, kaip galvojau ir jaučiausi, suprantu, kad kai ką dariau blogai. Tuomet galiu išmesti iš savęs, kas buvo bloga ir pasilikti kaip įrodymą, o į tuščią vietą įdėti ką nors nauja.

Aš galiu matyti, girdėti, jausti, galvoti, kalbėti ir veikti. Aš turiu įrankius, kad išgyvenčiau, būčiau arčiau kitų, būčiau jiems naudingas, kad jausčiau Dievą, pasaulį, žmones ir daiktus aplink save.

Virginija Satir

Canfield J., Hansen M.V. Atgaiva sielai. –Kaunas: Gardenija, 2004, p.80-81.

PRIEDAS NR. 3

Malda

Užbaigiame mūsų susitikimą klausydami Jėzaus mums sakant tai, ką jis sakė savo mokiniams Kalno pamoksle:

„Jūs pasaulio šviesa.

Neįmanoma nuslėpti miesto,

kuris pastatytas ant kalno. Ir niekas

nevožia indu degančio žiburio, bet jį stato į žibintuvą,

kad šviestų visiems, kas yra namuose.

Taip tešviečia jūsų šviesa žmonių akivaizdoje,

kad jie matytų gerus jūsų

ir šlovintų jūsų Tėvą danguje".

Mt 5,14-16

Po to vienas narys užgesina žvakę.

Vadovas tęsia:

Dabar žvakės šviesa jau užgesinta,

tačiau Kristaus šviesa

kiekviename iš mūsų

turi toliau spindėti mūsų gyvenimuose.

To mes drauge meldžiame

Viešpaties malda:

„Tėve mūsų..."

Link. M. Misija. – Vilnius: Katalikų pasaulio leidiniai, 2005, p. 415.

Parengė mokytoja metodininkė Danutė Kratukienė,
Šiaulių J. Janonio gimnazija

5. Tikybos mokymo pasiekimų vertinimas ugdymo procese

Šiuolaikiniame ugdyme vertinimas suprantamas kaip pagalba mokiniui mokytis. Vertinimas yra nuolatinis informacijos apie mokinio pažangą ir pasiekimus kaupimo, interpretavimo ir apibendrinimo procesas. Dorinio ugdymo (etikos ir tikybos) dalykų mokymosi pasiekimai vertinami ir fiksuojami mokyklos Tarybos nustatyta tvarka. Mokytojams siūloma susitarti dėl aiškių vertinimo kriterijų, padedančių stebėti, aptarti ugdymo(-si) veiksmus ir vertinti mokymo (-si) pažangą. Vertinimo kriterijai turi būti žinomi mokiniams, jų tėvams, kitų dalykų mokytojams.

Svarbi religinio ugdymo proceso dalis yra *neformalus vertinimas*, kai mokytojas stebi mokinių darbą klasėje, jų savijautą, nuostatas, elgesį, tarpusavio santykius. Reikėtų atskirti asmens vertinimą ir dalyko pasiekimų vertinimą. Tikybos pamokoje sudaroma pasitikėjimo ir pagarbos atmosfera gerbiant asmens orumą, įvairias pasaulėžiūras, tikėjimo paieškas. Vertinimas padeda mokiniams mokytis, kai jie jaučia mokytojo ir grupės palaikymą dalinantis patirtimi, mokantis iš klaidų, kai nėra moralizuojama. Svarbi vertinimo nuostata - teigiamas mokinių savivertės ugdymas ir pagarba kitam asmeniui bei jo pasirinkimams. Pozityvus ir objektyvus vertinimas skatina mokinių motyvaciją siekti mokymosi pažangos. Mokiniai skatinami siekti pažangos atkreipiant dėmesį į jų pasiekimus ir gerąsias savybes. Vertinama tai, ką kiekvienas mokinis moka, geba, žino, supranta ir gali pritaikyti veikloje. Tikybos mokymo(si) pasiekimus siūloma vertinti ne pažymiais, o kitais pažangos fiksavimo būdais - „įskaityta“ arba „neįskaityta“, kaupiamuoju įvertinimu, vertinimo aplanku ir pan.

Skatinantis vertinimo pobūdis išlieka, kai mokytojas aiškiai pasako pamokos tikslą ir kokių rezultatų sieks. Siūloma vertinti ne tik medžiagos supratimą, bet ir mokinių dalyvavimą, veiklą, kritinį požiūrį, sugebėjimą vertinti medžiagą pagal Bažnyčios mokymą, gebėjimą naudotis įvairiais darbo metodais. Pateikiant vertinimo užduotį mokiniams turėtų būti paaiškinta: ką reikia atlikti, kaip bus vertinamas darbas, ką reiškia atlikti gerai. Reikėtų mokyti mokinius įsivertinti save pačius pagal kiekvieno pasiekimo lygį. Mokinių elgesio vertinimas siejamas su mokinio elgesio ir mokyklos taisyklėmis, kurios aptariamos mokslo metų pradžioje ir jų eigoje. Pamokose skatinama pagarba, kultūringas elgesys, mokymosi nuostata. Tikybos pamokose mokiniai vertinami ne už pažiūras, elgesį, bet vadovaujantis Bendrųjų programų mokinių pasiekimų aprašu.

Diagnosticinis vertinimas atliekamas baigus tam tikrą mokymosi temą ar periodą pagal parengtas vertinimo užduotis remiantis tikybos Bendrosios programos mokinių pasiekimais. Formuojamasis vertinimas - tai visą laiką pamokoje trunkantis vertinimas klausinėjant, atliekant užduotis, kartu su mokiniais aptariant pasiektus rezultatus. Apibendrinamasis vertinimas atliekamas baigus trimestrą arba semestrą.

5.1. Mokinių įsivertinimo pavyzdžiai tikybos pamokose

Tikybos pamokose mokinių įsivertinimo esmę sudaro klausimai, į kuriuos mokiniai turi atsakyti kiekvieną pamoką, t.y. pamokos pabaigoje likus apie 5 min. iki pamokos pabaigos (nors kartais dėl laiko stokos jo nebūna).

Kadangi tikyba yra dorinis dalykas, tai labai svarbu, kad mokiniai įgytų ne tik žinių per šias pamokas, bet ir pažintų savo asmenį, gebėtų atpažinti savo jausmus, kylančias emocijas, atsektų jų kilmės priežastis bei surastų žodžius joms apibūdinti. Kita vertus, labai svarbu, kad mokiniai tikybos pamokose įgytas žinias gebėtų taikyti, panaudoti savo gyvenime.

Labai svarbu mokiniams gera išaiškinti įsivertinimo prasmę, nes kitu atveju jie nesupranta kodėl jis reikalingas ir atlieka tik formaliai. Įsivertinimo klausimai yra pateikiami pirmąją pusmečio pamoką, jie yra aptariami, išsiaiškinama, kaip vyks įsivertinimas. Kelias pirmąsias pamokas įsivertinimai yra

skaitomi garsiai ir visa klasė vertina ar jie yra atlikti teisingai, t.y. ar atsakoma į užduotus klausimus, kai visi mokiniai išmoksta įsivertinti, toliau jis tampa kiekvieno mokinio asmeniniu reikalu, kurį griežtai kontroliuoja tik mokytoja.

Mokiniai yra išmokę įsivertinimo fiksavimą sąsiuvinyje kažkaip išskirti, pvz. rašyti kitos spalvos rašikliu, parašėje pažymėti susigalvotą simbolį, spalvotai apvesti, t.t.

Įsivertinimo klausimai dažnai varijuoja po kiekvieno pusmečio, tai svarbu, nes mokiniams jie pabosta ir krinta jų motyvacija. Įsivertinimo klausimai priklauso nuo mokinių amžiaus.

5 klasėje buvo pateikta ši lentelė, kurią mokiniai pildė kiekvieną pamoką:

Data/tema	Pamokoje man puikiai sekėsi	Stengiausi gerbti kitus ir išlaikyti tylą	Sunkumai, iškilę pamokoje
Pamoks data arba tema	Mokiniai fiksuoja, kas jiems pamokoje pavyko geriausiai, pvz., atlikti užduotį, klausyti draugų, atsakinėti į klausimus ir t.t.	Piešia pasirinktą veiduką , 	Mokiniai fiksuoja pamokoje iškilusius sunkumus, pvz., negalėjau susikaupti, neturėjau sąsiuvinio ir t.t.

6 – 10 klasėse buvo pateikti šie klausimai:

- Ką aš supratau pamokoje?
- Kokios buvo mano pastangos, kad įgyvendinčiau pamokos uždavinį?
- Kaip šis suvokimas gali (-ėtų) įtakoti mano kasdienybę?

Parengė mokytoja metodininkė Virginija Žičkaitė,
Panevėžio „Saulėtekio“ vidurinė mokykla

5.2. Kaupiamojo vertinimo pavyzdžiai tikybės pamokose

1 pavyzdys

TALENTAS - kaupiamasis balas. Mokinys aktyviai dalyvaujantis pamokoje, atliekantis visas paskirtas užduotis (labai gerai, gerai ar patenkinamai) kiekviena pamoką įvertinamas vienu TALENTU, t.y. spaudo atžyma mokinio sąsiuvinio paskutiniame lape. Talentu vertinamos visos papildomos ar kūrybinės užduotys susitarus, kiek talentų galima surinkti pagal tam tikrus kriterijus ar atsižvelgiant į darbo apimtį ir pan. Surinkus penkis talentus rašoma tarpinė įskaita dienyne. Turintis ne mažiau nei dvi tarpines įskaitas semestro pabaigoje mokinys vertinamas *Įskaityta*.

Formuojamasis vertinimas - įsivertinimas.

Pamokos pabaigoje mokiniai raštu atsako į klausimus:

- Ką aš jaučiau? (Įvertina pagrindinį vyravusį pojūtį)
- Kaip aš jaučiausi? (Įvardina pagrindinę patirtą emociją)
- Ką aš supratau? (Įvardina 1-3 svarbiausius teiginius ar suformuluoja savo supratimą)

Diagnostinis vertinimas. Įvairios užduotys kartojant praėjusią pamoką, apibendrinant pamokų ciklą. Būdai: individualios užduotys (testai, darbas su kortelėmis, logiškai pagrįsto ir nuoseklaus teksto kūrimas panaudojant pateiktas sąvokas ir kt.) , darbas grupėse (mokomojo plakato kūrimas, viktorina ir kt.).

Atlikus diagnostinį vertinimą, mokinys atsako į klausimus:

- Kiek ir kokias klaidas padariau?
- Kodėl aš padariau šias klaidas? (Įvardina konkrečias priežastis)
- Ką turėčiau daryti, kad pagerinčiau esamą situaciją? (Nurodo konkretų tikslą ir kaip jo sieks).

Įsivertinimo lapelių pavyzdys:

KAIP MAN SEKĖSI TIKYBOS PAMOKOJE		
Mano vardas _____		
Data _____		
MELSTIS	KLAUSYTI PASAKOJIMO	ATLIKTI UŽDUOTIS

Nupiešti veiduką:

- ☺ - aš labai stengiausi ir man gerai sekėsi.
- ☹ - aš stengiausi, bet man nepavyko.
- ☹ - aš per mažai stengiausi (ar visai nesistengiau) ir man nepavyko.

Parengė mokytoja metodininkė Lina Žostautaitė,
Panevėžio raj. Velžio gimnazija

Įskaita moksleivis įvertinamas, kai pagal nurodytus kriterijus surenka 120 taškų (pusmečio įvertinimas). Už darbą pamokoje moksleivis gali sukaupti nuo 1 iki 20 taškų.

Surinkus 40 taškų žurnale rašoma tarpinė įskaita.

Jei moksleivis nesurinko 120 taškų, jam skiriami papildomi darbai. Jei po papildomų darbų nesurenka 120 taškų – neįskaityta. Jei mokinys 2/3 pamokų praleido be priežasties – neatestuota.

Pusmečio įvertinimas gali būti vedamas ir surinkus mažiau nei 120 taškų, jei mokinys nelankė mokyklos dėl ligos ar kitų svarbių priežasčių (suderinus su direktoriaus pavaduotoja, klasės auklėtoju).

Dalyko metininis įvertinimas išvedamas iš 1 ir 2 pusmečio įvertinimų. Neatestuotam vieną pusmetį – savarankiškai atsiskaičius už to pusmečio kursą.

Kaupiamojo vertinimo taškų lentelė.

Nr.	Kriterijus	Taškai
1.	Pateikiamos medžiagos klausymas ar skaitymas, atpasakojimas.	1 taškas
2.	Pagrindinės minties, idėjos pateiktame tekste suradimas ir iškėlimas.	2 taškai
3.	Savo ir autorių (Šv. Rašto, Bažnyčios mokymo) nuomonės palyginimas.	2 taškai
4.	Dalyvavimas diskusijoje (ginti savo nuomonę, būti tolerantiškam kitų nuomonei)	3 taškai
5.	Darbas su pratybomis ar individualiais užduočių lapais.	2 taškai
6.	Gebėjimas dirbti grupėje (paruošiant ir pristatant grupės darbą).	3 taškai
7.	Pranešimo, projekto paruošimas ir pristatymas.	4 taškai
8.	Testas.	3 taškai
9.	Tvarkingi užrašai.	1 taškas
10.	Lankomumas.	1 taškas

Parengė mokytoja metodininkė Danutė Kratukienė,
Šiaulių J. Janonio gimnazija

6. Literatūra ir naudingi internetiniai puslapiai

1. Aktyvaus mokymosi metodai. – Vilnius: Garnelis, 1999.
2. *Arends R. I.* Mokomės mokyti. – Vilnius: Margi raštai., 2008.
3. Bendrasis katechezės vadovas. – Kaunas: LKC, 1998.
4. Bendrojo lavinimo ugdymo turinio formavimo, vertinimo, atnaujinimo ir diegimo strategija (Žin., 2007, Nr. 63-2440).
5. *Bennett B.* Mokymasis bendradarbiaujant. Kur jausmai ir protas susitinka. – Vilnius: Garnelis, 2000.
6. *Buehl D.* Interaktyviojo mokymosi strategijos. – Vilnius: Garnelis, 2004.
7. *Butkienė, G., Kepalaitė, A.* Mokymasis ir asmenybės brendimas. – Vilnius: Margi raštai, 1996.
8. *Critchley Ch., B.* Neformaliojo vertinimo strategijos: kaip formuluoti klausimus, stebėti mokinius ir planuoti pamokas, kad jos skatintų tinkamai suvokti tekstą. – Vilnius: Tyto Alba, 2007.
9. *Duoblienė L.* Šiuolaikinės ugdymo filosofija: refleksijos ir dialogo link. – Vilnius: Tyto Alba, 2006.
10. Gairės tikybos mokymui ir parapinei katechezei diferencijuoti. // Bažnyčios žinios, 2003, nr. 7, p. 17–18.
11. *Easley Shirley-Dale, Mitchell Kay.* Vertinimo aplankas: kur, kada, kodėl ir kaip jį naudoti? – Vilnius: Tyto Alba, 2007.
12. *Freire, G.* Kritinės sąmonės ugdymas. – Vilnius: Margi raštai, 2000.
13. *Jensen, E.* Tobulas mokymas. – Vilnius: Margi raštai, 1999.
14. L'ecole et les religions. Revue catholique internationale Communio, 2006, nr. 185.
15. L'Évangile a l'école. Revue Lumen Vitae, 1996, nr. 4.
16. *Lepškieienė V.* Mokykla ant žmogiškumo pamatų. – Vilnius: VPU, 2001.
17. Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklos Pagrindinio ugdymo bendroji programa. Bendrųjų kompetencijų ir gyvenimo įgūdžių ugdymas. 11 priedas. – Vilnius, 2008.
18. *Marzano R. J.* Naujoji ugdymo tikslų taksonomija. – Vilnius: Žara, 2005.
19. *Magnar N.* Mokytis – tai atrasti. – Vilnius: Margi raštai, 1996.
20. *Paterson Katy.* Pasiruošk... Dėmesio... Mokyk! – Vilnius: Tyto Alba, 2002.
21. *Penkauskienė D.* Kritinio mąstymo ugdymas. Teorija ir praktika. – Vilnius: Garnelis, 2001.
22. *Petty G.* Įrodymais grįstas mokymas. – Vilnius: Tyto Alba, 2008.
23. *Petty G.* Šiuolaikinis mokymas. – Vilnius: Tyto Alba, 2006.
24. *Pollard A.* Refleksyvusis mokymas: veiksminga ir duomenimis paremta profesinė praktika. – Vilnius: Garnelis, 2006.
25. Religinis ugdymas kaip praktinė teologija. – Kaunas: Marijonų talkininkų centras, 2005.
26. *Rugevičiūtė G.* Bendrojo lavinimo Lietuvos mokyklų katalikų tikybos mokymo programų kaita. – Pedagogika, 2008.90 p. 57-64.
27. Sėkmingo mokymosi link. – Vilnius: Garnelis, 2004.
28. *Stasiulevičiūtė S. A.* Tikybos mokytojų rengimo pasiekimai ir spragos. // Soter, 2004, nr. 12 (40), p. 165-171.
29. Šventoji katalikiškoji auklėjimo kongregacija. Katalikai pasauliečiai - tikėjimo liudytojai mokykloje. // Bažnyčios žinios, 2000, nr. 17, p. 17-21; nr.18, p. 22-26.

30. Šiaučiukėnienė L., Visockienė O., Talijūnienė P. Šiuolaikinės didaktikos pagrindai. – Kaunas: Technologija, 2006.
31. Teresevičienė M., Gedvilienė G. Mokymasis bendradarbiaujant. – Vilnius: Garnelis, 1999.
32. Vertinimas ugdymo procese. – Vilnius: AJA viešieji ryšiai, 2006.
33. Žukauskienė R. Raidos psichologija. – Vilnius: Margi raštai, 2004.
34. Weeden P., Winter J., Broadfoot P. Vertinimas. Ką tai reiškia mokykloms? – Vilnius: Garnelis, 2005.

Naudingos interneto svetainės:

Nr.	Svetainės adresas	Paskirtis	Kalba
1.	www.pedagogika.lt	Švietimo plėtotos centro svetainė	Lietuvių
2.	www.smm.lt	Švietimo ir mokslo ministerijos svetainė	Lietuvių
3.	www.bernardinai.lt	Interneto dienraštis	Lietuvių
4.	www.biblija.lt	Šventasis Raštas lietuviškai	Lietuvių
5.	www.epf.lt	Evangelizacijos paramos fondas	Lietuvių
6.	www.kateizmas.lt	Katalikų Bažnyčios kateizmas	Lietuvių
7.	www.religija.lt	Informacia apie religiją ir naujus religinius judėjimus Lietuvoje ir pasaulyje	Lietuvių
8.	www.skrynia.lt	Svetainė, kurioje gausu įvairių straipsnių, pranešimų, užduočių ir pan.	Lietuvių
9.	www.tikiu.lt	Vartai į pasaulietinėje žiniasklaidoje (elektroninė versija) publikuojamus straipsnius – respublikos ir regionų	Lietuvių
10.	www.katalikuleidiniai.lt	Katalikų pasaulio leidiniai	Lietuvių
11.	www.katalikai.lt	Katalikų Bažnyčia Lietuvoje	Lietuvių
12.	www.vatican.va	Vatikano internetinis puslapis	Lietuvių
13.	www.lcn.lt/bzinios	Bažnyčios žinios	Lietuvių
14.	www.gyvybe.lt	Informacinis leidinys gyvybės gynėjams	Lietuvių
15.	www.xxiamzius.lt	Krikščioniškosios minties, kultūros ir visuomenės laikraštis	Lietuvių
16.	www.straipsniai.lt	Straipsniai įvairiomis temomis	Lietuvių
17.	www.biblijosdraugija.lt	Lietuvos Biblijos draugijos svetainė	Lietuvių
18.	http://lt.wikipedia.org	Internetinė enciklopedija	Lietuvių
19.	www.tinklas.lt	Intenetinė svetainė apie švietimą: galimybė šviesti ir šviesti	Lietuvių
20.	www.sociumas.lt	Interneto žurnalas – apie visuomenę ir joje gyvenantį žmogų	Lietuvių
21.	www.michaelfullan.ca	Tarptautinio švietimo konsultanto dr. <i>Dean Fink</i> interneto svetainė	Anglų
22.	www.geoffpetty.com	Pedagogo ir konsultanto <i>Geoff Petty</i> interneto svetainė	Anglų
23.	www.andyhargreaves.com	Profesoriaus <i>Andy Hargreaves</i> , švietimo kaita ir lyderyste autoriaus, interneto svetainė	Anglų

24.	www.connaitredieu.com	Daug įvairių pristatymų apie Dievą ir katalikų tikėjimą	Anglų, vokiečių, prancūzų ir kt.
-----	--	---	-------------------------------------